

per servum, & legatarius per se: & ita non erit apud eum, id est, eundem heredem hereditas, & legatum: quod erat superiori. §. imò ad hoc ut sit heres per servum, duo præcedere oportet, iussu domini, & obedi-
 tionem servi, & interlin servum conditio poterit variari: sed legatum tantum interlin habebit dominus. sunt ergo separata hereditas & legatum iuterint: cum legatum apud dominum sit, hereditas apud nullum, donec servus vel manumissus sibi, vel iussu alicuius domini eam adeat.

R.A. Separata sit, separata, non quidem per testatorem, sed per eventum alienationis, & manumissionis. lege 91. de legatis 1. prædicta. l. 17. quand. dies leg. ced.

a intelligitur. Nam nemo est heres adhuc, cum & domini iussus, & servi debeat sequi voluntatem C. de hered. inst. l. cum proponas. [Adde, & declara hoc verum in directa institutione, secus in obliqua, & fideicommissaria. l. servo invito. ff. ad Trebel. & ratio est: quia iura querenda non queruntur nobis per servos, sed bene iura querita prosequendi ius: & ideo aditio, quæ est ius querendi, non queritur: secus in restitutione, quæ est iuris queritæ executio.] Et licet hereditatis dies cedat, ea adita tamen legatum à morte testatoris cedit: ut C. caduc. tol. l. vnic. §. in nouissimo. unde apud dominum erit legatum: sed hereditas apud nullum: quæ poterit esse vel apud hunc, vel apud alium si alienabatur. scilicet,

servus prius, ut sequitur.

b Legatarij. Qui & dominus est.

7 Inutiliter. Quia prius constitui oportet cui onera imponantur, quàm ipsa imponantur. l. a. ff. de heredibus instituendis.

N.A.

peturæ ordinem

• Ante heredis institutionem inutiliter anteà legabatur: scilicet, quia testamentum vim ex institutione heredis accipiunt: & ob id veluti caput atque fundamentum: intelligitur totius testamenti heredis institutio. Par ratione nec libertas ante heredis institutionem dari poterat. Sed quia iniuriæ esse putavimus, scripturæ ordinem c quidem sequi (quod & ipsi antiquitati vituperandum fuerat visum) sperni autem testatoris voluntatem: per nostram constitutionem, & hoc vitium emendavimus: ut liceat

c Legabatur. Aliud in tutore etiam olim: ut supra qui datur. pos. §. ad certum

d Ratio autem iuris antiqui erat: quia legata debebant capi de manu heredis, ideo debebat institutio præcedere, quod non erat in tutela. Syl.

accipiens

e Fundamentum. Cum sine illa nullum dicatur. ff. de iure codic. l. fin. & 7. tit. iij. §. in primis. & de iis, quæ in testa. delent. l. pen. ibi, Calpurnius.

f Fundamentum. Testamentum sine institutione esse non potest, sine legatis, ceterisque partibus, potest. l. 1. §. 3. de heredibus inst.

N.A.

g Scripturæ ordinem. Nota, ordinem scri-

pturæ non servandum. sic ff. de solut. l. non enim. sed contra argu. ff. de fidei. comm. liber. l. generaliter. §. quid ergo. & in authent. de hered. & Falc. §. inordinatum. col. j.

h Antiquitati. Sed in quibusdam aliis. l. 1. §. ult. de leg. 1. ff. l. 77. §. fidei. de leg. 1.

N.A.

i Voluntatem. Repete vituperandum erat.

j Constitutionem. Quam non habemus, secundum quosdam. vel dic verius, quod loquitur de ea, quæ est in C. de testa. l. ambiguitatem. & quod ibi dicit, non ex mente, reteras ad alia, non ad hunc ordinem.

* a Ante heredis institutionem. Quia primò potest legare rem, postea heredem instituere.

* b Medias. Quia primum instituit heredem: & postea legavit, & postea alium heredem instituit: & ita legat inter medias heredium institutiones.

* c Favorabilior est. Nisi in duobus casibus: ut ff. de manumiss. testamen. l. cum ex pluribus. & de legatis primo. l. si quis à filio. §. penult. & l. ferre. & ad Trebellian. l. si patronus. §. sed & si sine fructibus.

AD I. 10. Dic secundum Ioan. Fab. quod hoc non videtur verum, imò videtur idem vtroque: quia incertitudo vitiat legatum & libertatem: secus in re legata. ubi autem libertas legatur: est incertitudo & in re, & in persona: & sic vitiat: ut not. Dyn. in regula, in obscuris. de re. iur. in vj. Angelus.

N. A. † Post mortem. Quia directo iure, onus imponere alieno heredi non possumus, sed per fideicommissum possumus. l. filiusfam. 114. §. 3. de leg. 1. l. §. de leg. 3. At in mortis heredis tempus legari poterat, veluti, cum morietur heres, dato. A. l. p. tit. 24. in fragm. Quia moriendi momentum vite attribuitur. l. §. 1. de neg. gest. l. heres meus. ff. de condic. & demonstr. l. extraneum. C. de hered. inst. §. ita autem de inutil. stipulat.

N. A. † Pridie. Quia non ante mortem, quis ille dies fuerit sciri potest. Itaque dies huius legari, non nisi post heredis mortem cedit.

* d Correximus. ut Codice ut actio. ab heredibus. & contra heredem. lege prima.

* e Aduertit, quia ibi non corrigitur,

sed recitatur correctio, ut hsc. Originalis autem correctio ponitur in lege, scrupulosam. Codice de contrahenda & committenda stipulatione. Syluester.

erit, do, lego: item, Pridie † quam heres aut legatarius morietur. Sed simili modo & hoc correximus, firmitatem huiusmodi legatis ad fideicommissorum similitudinem praestantes: ne vel in hoc casu deterior causa legatorum, quam fideicommissorum inueniatur.

* f Quia potest, & non nomine legari, & legatum transferri, vel ad alium, nisi scilicet per aliquid impeditur, vel legatum interdum, vel per alium. h. d. Arcturus.

§. eodem tit. §. sed non usque.

* Penam quoque. Trius mihi haeres esto, & filiam suam Iulio nuptum collocato. quod si non collocarit. Quintio xx. aureos dato. valent hoc legatum? Iulianiani lege valent. Quid autem de hac scriptura iudicas, Caesar mihi haeres esto, si filiam suam Iuliam Pompeio collocet. Quod si non collocet, Crassus ei cohaeres esto valent heredis institutio? Eadem lege valent. Cor. Vibul.

* Nota, quod de iure antiquo inutiliter penam nomine legabatur. Intellige tamen, quod hoc erat de media iuris prudentia: per text. in l. §. item si ira. ff. ad leg. Falc. Item, quod penam nomine dicitur legatum, quod coercendi heredis gratia relinquitur. Item, quod hodie potest adici onus libertati. Itē, quod legatum penam nomine valet hodie etiam in hereditatibus. Item, quod militis voluntas solet attentius, quam ceterarum observari. Sylu.

* e Legatis. in stipulationibus idem: ut dicta l. prima. Codice, ut act. ab her. & contra heredem. Caue tamē, quia legatum sic incipit ab herede, vel heredi dari: quod primò nullo modo fuit: sed stipulatio fuit: licet inefficax: ut ff. de euct. l. qui à pupillo. & l. si per imprudentiam. §. non mirum.

* Adde, quod quāvis alibi contrarium sentiat gl. & multi seq. tamē pro opinione gl. hsc. est casus in l. si quis sponderit. C. de contra. & committ. stipul. Sylu.

* f Inueniatur, ut ff. eod. l. §. &

Adimebatur. Hæc verba expone: vt infra titulo primo.

N.A. Coercendi. Quia legata, non coercendi & puniendi hæredis, sed iuuandi & honorandi legatarij causa, instituta sunt. l. vnica. C.

de his q̄ p̄g. no. l. j. ff. cod. tit. Itaque legatum appellatur honos. l. 3. §. 2. de leg. præst. l. 36. de excus. Absurdum est igitur liberalitatē, alicui in alterius pœnam cōferri.

b Aliquid faciat. Quod fieri vult, secundum Iozn. hoc adiecto, scilicet, in pœnam heredis se committere. alijs est conditio, & valet: vt ff. de iis quæ pœn. no. l. j. & secunda.

c Non faciat. Quod fieri non vult. Accur.

d Collocauerit. s. quod fieri nolo, sciam collocari.

e Non collocauerit. scilicet quod fieri volo, scilicet eam collocari.

f Alienauerit. Quod nolo.

g Non alienauerit. Nam vt alienauerit vol. l. 10.

h Si non alienauerit. Pater igitur, hoc loco pœnam non tantum ad prohibitionē, sed etiā ad iussum pertinere, quasi 3.

N.A. Añonem vtriusque. Legatū quidem lex est, vt ait Vlp.

l. 24. Sed sanctionem non habet.

i Perquam. id est, valdē.

k Agnoscere. s. posse: vt suprà quibus

modis test. infr. §. fia In fine.

Pœnæ nomine. Quia legatū est lex, N.A. sed nō alterius rei quā legati præstā.

2 Collocauerit. s. quod fieri nolo.

m Constituinus. Vt C. de iis quæ pœ. no. l. prima.

Sabinus. Sabinus ergo hæredis institutionē legem esse voluit, sed non alterius rei, quam hereditatis ad-eundæ.

1 Collocauerit. s. quod fieri nolo.

m Constituinus. Vt C. de iis quæ pœ. no. l. j.

Exceptis iis. N.A.

Qua in re, legata hæc à ceteris differunt, in quibus huiusmodi conditiones, pro nō adscriptis habentur. l. 3. l. 20. ff. de condi. & demonst.

n Impossibilia. ff. de leg. j. l. si mihi, & tibi. §. j. contra. Sol. ibi non erat impossibile: poterat enim esse q̄ diu viueret: & intra tridū posset id fieri, quod fieri volebat. Vel dic, quod ibi voluit testator hæredē cōstituerē se soluturū si decederet, testator intra tridū: quod potuit, nō autē soluere. Itē cōtrā. §. de hæred. instit. §. impossibilis. Solut. q̄dam dicunt non valere, sicut re-

stator voluit, vt hic. valet tamen pure, vt ibi. Vel distingue secundum 10. aut apponitur conditio impossibilis hæredi, aut legatario: si hæredi, non

Y 5

valet legatum, vt hic. si legatario, valet
vt ibi, & quare exempla. C. de iis, quæ
pown. no. l. j.

Exemplum quando ap-
ponitur conditio impossibilis hæredi
siue honorato:

vt det hæres, si
cælū digito te-
tigerit: & tunc
vitiatur, quasi non
stet per eū, quo-
minus impleat:
sed per impossi-
bilitatē. Quādo
legatario siue o-
nerato: vt tibi
relinquo si cælū
tetigeris di-
gito. & hæc non
vitiatur: sed vi-
tiatur, & pro nū
adiecta habetur.
Et est ratio: quia

non debet au-
ferri beneficiū honorato, cui prouide-
re voluit testator. vide glo. not. in l.
j. ff. de condit. instit.

Impossibilia. De impossibili dic: præ-
cipit hæredem transferre montem, a-
lias ei adiecit cohæredem, vel aliam
penam imposuit. De legibus interdi-
cto: vt præcepit heredi, vel legatario, vt
daret inquilinos sine prædiis. De pro-
broso: vt præcepit reliquias suas in
mare proijci, vel se cum venturiis sepe-
licet alias penam imposuit. nam in præ-
dictis & similibus remanet hæres & le-
gatarius: nec tenetur ad impossibile,
vel legibus interdictū, vel probrosum,
nec etiam ad penam: ideo quod im-
possibile, vel legibus interdictum, vel
probrosum non implevit.

a Legibus interdicta. vt inquilinos si-
ne prædiis: vt ff. de lega. j. l. si quis in-
quilinos vt patuit suprā.

b Et hoc verum, vbi ali-
quid est per ius dispositum vel consue-
tudinem: quod testator immutare non
potest: vt quia forte ob ius publicum,
vel sanorem, alias secus. Ioan. Fab.

c Probrosa. Vt vestimenta in funus: vt
ff. de lega. j. l. seruo alieno. §. si. vel reli-
quias in mare: vt ff. de cond. instit. l. pe.
in prin.

d Secta meorum temporum. id est,
ego qui insequor instituiam hoc tempo-
re non parior. sic ff. de pac. l. in si.

DE ADEMP-
TIONE LEGATI

Quia ambulatoria est defuncti volun-
tas vsq; ad supremum vitæ exitum,
vt ff. de adi. lega. l. iij. §. fin. & l. seq. ideo
post data legata: & de eis adimendis
videamus. Accurs.

¶ **Demptio le-
gatorum** (si-
ue eodem testa-
mento adimantur^d,
siue codicillis^e)
firma est^f. sed &
siue cōtrariis ver-

de translatione. Secunda ibi, Trans-
ferri.

Ademptio: Maxius ira scri-
pserat Aurelio centum do, lego. deinde
in eodem testamento, vel in codicillis
sic scripsit, Centum, quæ Aurelio dede-
ram, non do, non lego. Valētne hæc le-
gati ademptio? valet. Quid autem si
non aduersis, sed diuersis verbis: vt quæ
dederam, ea dari nolo? valet itidem.
Quid autem, si in Lælium transtulerit
legatum, & dixerit, Centum, quæ lega-
ram Aurelio, lego nunc Lælio? valet,
transferturque ab illo in hunc lega-
tum. Cor. Vib.

Nota, quod ademptio siue in eadem
voluntate, siue in diuersa facta sit, va-
let. Item, quod ademptio & translatio
possunt fieri quibuscunque verbis. Itē,
quod translationis virtus est dare adi-
mendosita quod si ille, in quem trans-
latio facta est non acceptet: omnino
dicitur ademptum Syllu.

d Adimantur: scilicet legata.

e Codicillis. scilicet, testamento cō-
firmatis secundum quosdam, non ali-
ter. Sed nos contra: vt in authentica
de testa. fideicom. §. manifestum.
Accursus.

f Et est ratio: quia non est
ridiculum codicillos, etiam contra-
rios per testamentum confirmari: quia
videmus, agi ex contractu, vt contra-
ctus rescindatur. l. sed Celsus. §. i. ff. de
contrahen. emp.

g Firma est. Vt si eodem testamen-

to fiat, videatur nec datum, si alia voluntate, videatur datum, sed postea ademptum: ut ff. de iis quæ in test. de. l. j. in prin. & ff. de lega. j. l. si ita scriptum. Sed videtur, quod nulla talis voluntas valeat: cum

videatur sibi repugnare: ut ff. de reg. iur. l. ubi repugnantia. quæ est huic contraria. Sed dic, quod ibi dicit de repugnantia, quæ fit propter simplicitatem verborum: ut ff. de condi. insti. l. si Titius. Vel habeat locum prædictæ regula, quando non apparet, quæ sit ultima: quo casu neutra valet. si autem apparet, ultima valet: ut ff. eod. nihil prohibet. Accurs.

N.A. Contrariis verbis. Ademptio duplex fuit, una ipso iure vale-

bat: nimirum, quæ directis, siue civilibus verbis fiebat, altera per exceptionem: veluti quibusvis verbis, vel nuda, vel etiam tacita voluntate: veluti alienatione voluntaria rei legatæ. l. 18. ff. hoc titulo, aut exortis capitalibus inimicis. l. 3. §. ultimo. & l. 22. ff. eodem titulo.

Ad Aliis. scilicet, ut adimo, vel pœnitet eius, quam dedi, vel similia: imò etiam nuda voluntate præsumpta: ut si inimicus postea factus sit legatarius. ut ff. de adi. leg. l. tertia, in fine. & l. iij.

Idem, si ab ignorante fiat testatori ignoranti aliquid etiam post mortem: quod si sciisset testator non fuisset legaturus. Ang.

b Transferri. Facit. ff. eodem. l. translationis. Accurs.

N.A. Transferri. In translatione plus quam in ademptione: nam & vni adimit: & alteri tribuit. Fit autem diuersis modis. lege sexta. ff. hoc titulo. Ademptio, prodest hæredi: translatio, non prodest.

c Et Scio. Sed si Scius est non capax:

nunquid ademptio à primo facta valet? Respondetur sic: ut ff. de legat. j. l. planè. in princ. Accurs.

De legat. lib. 1. tit. 1.

Scio c dari.

De legat. lib. 1. tit. 1.

De legat. lib. 1. tit. 1.

Facit.

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Sei iure

Qualiter minuantur legata ademptione vel translatione dictum est nunc qualiter lege Falcidia minuitur: & ideo dicit, superest. Accurs. Differenzia inter hunc rit. & sequentem habetur per hos versus:

Tunc defalcari, si per legati grauaris. Sed trebellaris, quum reddere cuncta rogaris.

Vperest. Totus ille titulus

1º diuiditur principaliter in quinque partes.

Primò continuet

se ad præcedentia. Secundò, ponit effectum legis Falcidie, tam de iure legis duodecim tabularum, quam de iure, quoniam utimur. Tertiò, ponit vnum dubium, scilicet, an hæres non grauat respectu sui cohæredis grauari possit detrahere Falcidiam. Quartò, ad quod præsens tempus redigatur ut inspicatur, an lex Falcidia habeat locum. Quintò, quando lex Falcidia imponitur, quid est ante deducendum. Secunda ibi, Cum enim. Tertia ibi, Et cum quæritum. Quarta ibi, Quantitas autem. Quinta ibi, Cum autem.

Quarto, an liceat testatori, tot, ac tanta legata erogare, quanta ei videbitur? Lege duodecim tab. licebat. Sed postea lata est lex Furia, qua vetitum est, ne amplius, quam mille aureos legari liceret. deinde lex Voconia, ne amplius legaretur, quam hæredi relinqueretur. ad extremum lex Falcidia à P. Falcidio Tribuno pleb. lata est, ne amplius, quam quartam bonorum partem legari liceret. Tor. Vib.

Not. antiquam dispositionem leg. xi. tabularum. Item, quod quilibet in se sua est

est moderator & arbiter. Item not. rationem introductionis legis Falcidia. Item, quod testatorum interest decedere testatos. Item, quod legata ultra do-
drantē dicuntur facta contra leg. Falcid.

Itē, quod quāvis sint plures hæredes, satis est, quod quarta remanet inter omnes. Syl.

¶ a Falcidia. Idēo sic dicta, quia ut falx scœnum, sic hæc lex legata refecat. Vel dic à Falcidio autore: ut & Publica à Publicio dicta: ut i. de actionib. §. alia.

ADDITIO. De hac lege Fr. Horom. à nobis consultus, locū apud Dionem in libro 48. in hanc sententiam nobis ostendit, pagina 23. Lex quoq; dicta Falcidia à Publicio Falcidio Tribu-
ne plebis lata est. magnam autem illa hodiēque vim in hæredum successio-
nibus habet: ut hæres quartam partem bonorum sibi relictorum, si gra-
viter oneratus sit legatis, excipiat, cæ-
tera legatariis relinquat. Idēam verò Cn. Domitio Calpurnio. Cn. Asinio Pol-
lione C O S S. idē ostendit.

¶ b Quæ, scilicet Falcidia.

¶ c Vel. Pro etiam.

N.A. Legare. id est, totam hæreditatem exhaurire.

¶ d Vt quisque. Hæc sunt verba leg. xij tabul.

N.A. Legassit. Legandi tantū verbo lex usæ est: veteris, pro, de rebus omnibus statuendi, siue disponendi. l. 20. ff. de ver. sign. Hinc Iulius lib. 1. Numitori, qui stirpis maximus erat, regnum vetustum Syluiæ gentis legat.

¶ e Sui rei. Idē in sua re tota, quam ipse legauit: vel etiam aliena. nam & aliena res legari poterat, & potest, ut hic. & ad l. Falcid. j. in prin. & §. de leg. 5. non solum.

¶ f Ipsorum testatorum. Non tamen

licet testatoribus eam renunciare, nisi in casu: ut ff. eod. l. quod de bonis. §. fin. & l. si debitor. arg. contra. C. de pact. l. penul. ibi, cum & alia regula sit, &c. Sed hodie per authent. sed cū testator, quæ est. C. ad leg. Fal-

cid. contra.

¶ idque ipsorum te-
statorum gratia prouisum est, ob id, quod plerun-
que intestati moriebantur, recusanti-
bus scriptis hæ-
redibus, pro nullo aut minimo lucro hæreditates adire. Et cū super hoc tam lex Furia, quàm lex Vo-
conia latae sunt, quarū neutra suf-
ficiens ad rei con-
summationem vi-
debatur: nouissi-
mè i lata est lex Falcidia, qua ca-
ueretur, ne plus lega-
re liceat, quàm

¶ Adde, quod ratio est, quia hodie nō potest venire casus de-
stitutionis. te-
stamenti. authē.
hoc amplius: C. comm. de le-
ga: quam ratio-
nem considerat text. in authen: sed cum testa-
tor quicquid vo-
luerit. Bart. ibi. Syluest.

¶ g Adire. Facit infra titulo primo. §. sed quia hæredes. Acc.

¶ h Super hoc. id est, super co-
arctanda legan-
di licentia.

¶ i Furia. Ne plur-
vni legatario, quā hæredi at-
tribueretur. Vl.

N.A.
litte-
ra.

pianus titulo primo.

¶ i Nouissimè. i vltimò. Accurs.

¶ k Legare. Vel etiam causa mortis donare. nam & ibi locum habet Falcid. item, & in mortis causa capione: ut Co-
eo. l. pen. licet de hac quidam contra-
dicant: & est pro eis argumentum. ff. eod. l. acceptis. Item, in fideicommissis: ut Cod. eod. l. ij. adde, quod Falcid. habet locum in legatis, Trebellianica verò in fideicommissis, secundum ve-
riorem sententiam: quia nec originè fuit introducta Falcidia propter fidei-
commissum, nec postea circa eam ali-
quid immutatum: & ita semper & le-
gendo, & disputando firmari. & idē tenet Prepos. Senen. in xj. questione secundi casus: licet communis opinio sit, quod Falcidia habeat locum in legatis & fideicommissis particulari-
bus: Trebellianica verò in legatis & fideicommissis vniuersalibus. Syluest. j. Item, in donatione inter viuos, quæ morte confirmatur non aliàs. ut C. eo. l. in donatione. & in hi. habet locum quod hic de legatis dicitur.

¶ l 170

¶ g Dodrantem. id est, nouem vncias potius hereditatis. sic enim dodrans dicitur: vt supra de hære. instit. §. hereditas. Si ergo fiat in contrarium, de singulis potest fieri sectio. id est, quarta partis detra-

ctio, & ipso iure proposita etiam rei vendicatione, vt ff. eod. l. lincam. in fin. j. respon. & l. Plautius. & C. eod. l. ij. [Adde, hoc verum, quando res est penes legatarium sine voluntate heredis: huius enim tradidisset hæres errans in iure, vel in facto, non repeteret. ita habetur in d. l. lincam. Syl.] Iam ergo non est quaestio, an hæres possit retinere Falcidiam in vna re. nã non potest: vt in d. l. Plautius. Sed aliud, quando quis legat partem bonorum: tunc enim suc-

curritur hæredi, siue rerum partes, siue æstimationem dare maluerit: vt ff. de leg. j. l. non amplius. §. j.

N. A. ¶ Quarta remaneat. Ergo quarta Falcidia est quadrans hereditatis, quem institutus habet legis Falcidiae beneficio, de legatis dodrantem ex superantibus sibi retineat. l. j. ff. hoc tit.

¶ Et cum quaesitum. C. A S V S. Quintus quadringentos aureos in bonis habebat: hæres Sextius, & Septimius reliquit ex æquis partibus. deinde sic dixit, Sextius dato illi & illi aureos ducentos. à Septimio verò nihil legauit: aut ita pauca legauit, vt centum duntaxat adimeret. Quæro, an Sextius cogatur integros ducentos dare, ita vt ei nihil superfit? minimè. sed centum duntaxat. Beneficiū namque legis Falcidiae ad singulos hæres pertinet. Corn. Vibul.

¶ Not. Falcidiam habere locum, quando pars vnius est operata, quamvis portio alterius grauata non sit. Syl.

¶ b Et cum quaesitum esset. Facit ff. eo. l. in singulis.

¶ Quæsitum esset. Cum legis verba, non N. A. de vnoquoque hærede singulatim, sed de omnibus generaliter concepta es-

sent. Ne hæredes, legatis vltra dodrantem oneraretur, Iurisconsulti, legis interpretes, communicato consilio statuerunt, legis hanc esse sententiam: vt singuli heredes, ex sua cuiusque parte retinere quadrantem possent. l. 77. ff. hoc titul.

¶ an quia is qui quartam partem totius hereditatis, aut amplius habet, Titio nihil ex legatis, quæ ab eo relicta sunt, retinere liceat? vt quartam partem suæ partis saluam habeat? Placuit posse retinere: etenim in singulis hæredibus ratio legis Falcidiae ponenda est.

¶ c Supra modum. id est, supra quartam. Accursius.

¶ d Minuant. & sic remanent ei tres vnciæ, quæ sunt quarta pars totius assis. Accursius.

¶ e Is, s. Seius.

¶ f Quartam partem, id est, tres vnciæ.

¶ g Habeat. Hoc interrogatiue lege: & postea responde, & placuit, &c. Accurs.

¶ h Posse retinere. s. quartam partem suæ partis, quam iure hereditario habet non autem datum causa adimplendæ conditionis sibi ab aliquo, imputabit in quartam, nisi à statu libero esset datum: & de pecunia hereditaria, de qua ei dare permittitur: vt ff. eod. l. id autem. & de do. cau. mor. l. quod stat. lib. Item, nec legatum à cohærede relictum sibi imputatur: vt ff. eod. l. in quartam. nisi testator hoc cauerit. vt ff. eod. l. quod autem. j. respon. s. Marcellus.

¶ Adde, quod hæc gl. communiter approbatur: ea tamen non habet locum, & limitatur ex æquitate. l. Nescimus. ff. de negot. gest. & nisi de voluntate testantis appareat. l. cum a quo. §. fin. ff. eod. Syluest.

¶ Quantitas autem. C. A S V S. Quæro, quantitas illa quo tempore spectatur, mortis, an aditionis hereditatis? Mortis: vt ecce, Iulius centum aureorum

reorum patrimonium habet: idem centum aureos legauit: palam est heredem viginti quinque retinere posse. Quum heres diutius aditionem distulisset, accidit ut hereditas insigniter locupletaretur, siue ex seruorum

indulgentia, siue ex ancillarum partu, pecudum fixu, aut praxiorum fructibus: adeo, ut hereditas nunc sit quadringentorum aureorum. Legatarij petunt centum, quatuor, quid iuris? Resp. quantitatem bonorum ex mortis tempore respectandam. Quare cum centum eo tempore duntaxat fuerint, hereditatem viginti quinque retinebunt: & accessionem illam insignem tota hereditas esse. Quid verò, si hereditas insigniter diminuta sit? veluti testator centum habebat, legauit tres partes. id est, lxxv. heres nihil potest ex his retinere. habet enim suam quartam, i. xxv. Verum hereditas nodum aditam diminuta est

iactura insigni, ita ut supersint tantum aurei lxx. potestne heres quartam ex ea summa eximere? minimè. Lex enim Falcidia tempus mortis testatoris respicit. Corn. Vih.

¶ Not. Attendi tempus mortis in ponenda ratione legis Falcidiae. Item, quod prouentus ex rebus etiam hereditariis ante aditam non augent patrimonium quo ad leg. Falcid. Item, quod legatarij particulares non possunt cogere heredem ad huc. Syl.

¶ a Mortis tempore. Suprà de leg. 5. si peculium contrà. Sol. ibi remanet ser-

uus quasi peculij dominus.

¶ In estimatione tamen debitoris est secus: quia si post mortem testatoris & ante aditam hereditatem efficiatur non soluendo: cedit damno

heredis: si e contra, cedit lucro legatarij quo ad Falcidiam: ut l. cum quo. ff. eod. Et est ratio: quia est spes quod de inopia deueniat ad pinguiorem fortunam. l. si defunctus ibi, nec enim pauperibus. Carbit. tit. 10. Fab. ¶ Mortis tempore. Non ad eundem hereditatis. Itaque accessio, decessio, ue iacens hereditati contingens, legata nec auget, nec minuit. l. 73. ff. hoc tit. ¶ b Legauerit. si tres partes hereditarias, & quarta remanet, ita quod non habet locum Falcidia: quia centum habebat in bonis: ut suprà dictum est. ¶ c Solida legata debentur. Alias dentur. Hoc locum habet, quando res hereditariae non legatarij

perierunt. [Adde, quod in contrarium est text. in l. cum quo. ff. eod. tamen tu reiectis aliorum solut. dic quod ratio d. l. cum quo. est, quia licet propter inopiam debitoris non posset exactio fieri, tamen ius debiti non deficiebat, sed integrum erat apud heredes Syl.] Si autem legata pereant, distingue: aut erant in pondere, numero, vel mensura: & tunc idem quod hic dicitur. [Adde, quod ratio est, quia cum sit debitor generis, quod perire non potest, non liberatur. l. incendium. C. si cert. petat. Syl. uel.] Aut non: & tunc

heredis: si e contra, cedit lucro legatarij quo ad Falcidiam: ut l. cum quo. ff. eod. Et est ratio: quia est spes quod de inopia deueniat ad pinguiorem fortunam. l. si defunctus ibi, nec enim pauperibus. Carbit. tit. 10. Fab.

¶ Mortis tempore. Non ad eundem hereditatis. Itaque accessio, decessio, ue iacens hereditati contingens, legata nec auget, nec minuit. l. 73. ff. hoc tit.

¶ b Legauerit. si tres partes hereditarias, & quarta remanet, ita quod non habet locum Falcidia: quia centum habebat in bonis: ut suprà dictum est.

¶ c Solida legata debentur. Alias dentur. Hoc locum habet, quando res hereditariae non legatarij

aut incertum ut puta hominem: & tunc idem quod hic: aut incertum ex certis: ut vnum de servis suis: & tunc si omnes pereant, legatarij damnium est: ut ff. eo. iu. ratione. l. Falc. morres. §. diligenter. & si incertum. aut penitus certum: ut Stichus, & tunc perit legatario: ut §. de legat. §. si res legata.

Aduerte, quia Bart. in d. l. in ratione. dicit hodie hæc omnia esse correctum: si hæres faciat inventarium: quia tunc damnus post mortem non obueniunt hæredi: & ita communiter tenetur, quamuis ego aliàs contrarium tenuerim. Quia principium. l. in ratione. non est correctum. & l. scimus. §. & si præfatam. C. de iur. deli. probat. oppositum: dum dicit hæredes teneri, quatenus res deuoluuntur, & sic tempore mortis. Et licet dicatur, quod non tenetur amittere aliquid de substantia, illud est verum respectu onerum ante mortem: nam de obuentis postea, ibi nihil dicitur. Syluest.

^a Nec ea res. Respondet tacite objectioni, quasi dicat, nonne erit iniuriam compelli adiri, & non lucrari, & ita damnus sentire?

^{N.A.} Deditur. Deditur testamentum dicitur, cum hæreditas à nemine aditur. §. cum autem. inst. de hæred. q. ab intest. Quia non adita hæreditate, nihil in testamento scriptum valet.

^b Pacisci. id est, aliquid oportet eos dare hæredi, ut adeat. Et ita nota quod non per omnia etiam hodie sunt exequata fideicommissa legatis, nec legata fideicommissis. nam fideicommissarius compellit hæredem scriptum adire, & nihil ei datur infra tit. j. §. ergo si quidem. ver. sed si recuset. sed illud est in generalibus fideicommissis, hoc in specialibus. Quæ autem sit differentia inter legata, & fideicommissa, dixi in l. j. §. de legat. j.

^{N.A.} In portione pacisci. Portio, id est,

ut ex conuentione patrimonia inter se partiantur.

Cum autem. Quoniam dixisti quantitatem fortunarum spectandam ex tempore mortis, quæro: Aliquis

habebat CCCC. aureos, pro impensis funeris, & ære alieno detracti sunt C. Relicti autem erant legatis CCC. nihilne hæres pro quarta detraxeret maximè. Nam quantitas in reliquis trecentis intelligitur: ut si suam quartam hæres detraxerit sit ex illis trecentis, nimirum, LXXV. Item si CCCC. aliquis habebat, legauit CCCC. à singulis legatariis pro rata legatorum tantum est auferendum, quantum faciet quartam: id est, ceterum aurei, Item si CCCC. habebat, & legauerit CCCL. octaua detraxeretur, id est, quinquaginta. Item, si CCCC. habebat: & legauerit D. singulis detraxeretur quinta, id est, viginti: & tribueretur iisdem LXXX. quæ summa in quinque legatarios multiplicata, quadringentos aureos complectitur. Primum igitur, totum patrimonium in legatarios partiendum est: deinde ab omnibus tantum auferendum, quantum ad Falcidiam implendam sufficeret. Trecentos itaque diuidere oportet in quinque partes, qui numerus est legatariorum: ceterum verò absumet quarta: singuli verò legatarij LX. aureos habebunt. qui multiplicati per quinarium numerum, ad trecentos aureos perueniet. Cornel. Vibul.

¶ Cum autem ratio legis Falcidie ponitur, ante deducitur æs alienum,

est auferendum, quantum faciet quartam: id est, ceterum aurei, Item si CCCC. habebat, & legauerit CCCL. octaua detraxeretur, id est, quinquaginta. Item, si CCCC. habebat: & legauerit D. singulis detraxeretur quinta, id est, viginti: & tribueretur iisdem LXXX. quæ summa in quinque legatarios multiplicata, quadringentos aureos complectitur. Primum igitur, totum patrimonium in legatarios partiendum est: deinde ab omnibus tantum auferendum, quantum ad Falcidiam implendam sufficeret. Trecentos itaque diuidere oportet in quinque partes, qui numerus est legatariorum: ceterum verò absumet quarta: singuli verò legatarij LX. aureos habebunt. qui multiplicati per quinarium numerum, ad trecentos aureos perueniet. Cornel. Vibul.

Ante deducitur. Quadrans Falcidius ^{N.A.} intelligitur, non hæreditatis, sed bonorum, ut illibatus penes hæredem maneat l. xx. §. Papinianus. D. famil. er. ciscum. Boni autem intelliguntur, subductis omnibus oneribus hæreditariis. l. §. j. p. de verborum significatione eaque ratione bona ab hæreditate separantur. l. 81. de leg. 3. l. 16. §. 1. ff. ad Trebell.

c Aes alienum. Etiam quod ipsi hæredi debeba

dicebatur tempore mortis, licet confusione sit factum indebitum: ut ff. eo. l. qui fundum. & C. eo. l. irritum. nisi expresse prohibeat: ut ff. eo. l. si debitor creditori.

a Funeris. Nō monumenti: ut ff. eo. l. j. §. fin.

AD D I I O
Nisi esset impensa necessarii putata quia esset dedecus sepeliri in terra, secundum Aug.

• 2° inde.

• hanc det.

• 2° inde. alicui ut servum manumittat: non de falcidia.

b Servorum. Mos erat antiquitus, ut qui servos non habebat, unum vel plures emeret, qui honoris causa funus testatoris pileari antecederent: quo facto, statim intelliguntur manumitti: & sic illorum manumissionum detrahatur pretium. & facit ad hōc positionem C. de

lati. lib. vol. §. sed & qui domini. Vel dic, quod testator alicui x. legavit, ut alienum servum redimeret legatarius, & manumitteret: de hoc enim legato non detrahuntur Falcidia, nisi de eo, quod superesset forte facta emptione: ut ff. de fideicom. lib. l. decem & ff. eo. l. sed & si nō servus. Si autem ut suum proprium legatarius manumitteret: tunc nullam patitur Falcidiam legatarius, & ita hęc pretia deducuntur, ut Falcidia non patiantur: ut ff. eo. l. si servus. & l. Julia.

c Ratio habetur. Habita, scilicet estimatione rerum, non ex affectione, sed communi estimatione: ut ff. eo. l. pretia.

d Pro rata. Ut ita quartam detrahatur hares si nihil ei dimiserat testator: vel si aliquid erat residuum penes eū, adhuc detrahatur ad supplementationē, vel quintam, vel etiam millesimam: ut ff. eo. l. in quantitate. §. fin. & facit ad hoc C. eo. l. ij. & ff. eo. l. Plautius.

e Fingamus. Retento casu, quo habebat in bonis quadringenta.

N. A. Patrimonij. Patrimonium opponit

hereditati: quantum, videlicet, subductis oneribus superest.

f Octavo. s. quadringentorum, quæ est quinquaginta: & ita habebit hares prima quinquaginta: & hęc alia quin-

quaginta detracta, & sic centū, & sic quartam. **g** Quingentos. Retento casu, quod habebat in bonis quadringenta, & sic legavit ultra, quam haberet, centum. **h** Detrahenda. improprie autem ponitur detrahi, quo ad id quod excedit: & proprie quo ad quartam, quæ est in bonis: & sic semel positū verbum proprie & improprie ponitur: ut ff. de off. Procon. l. ij. Itē, nota, quod hęc Falcidia cessat in multis casibus: quos dicas ut diximus in l. in testamento. in glo. ij. C. ad leg. Falc. & in auth. de hęc. & fal. §. & hinc nobis. col. j. Et isti casus patent in his ver. Falcidiam cessare facit pars debita natis. Dos, miles, vetitum, libertas, sponte solutum. Res veritæ vendi, pietas, & chartula crimen. Ac hares, si non facit inventaria subit.

Extra bonorum. Id est, onera hereditaria: quorum primum est, funeris impensa secundum, res alienum: Tertium, liberalitates quartum, legata. & fideicommissa.

AD D I I O Nota diligenter hos versus, ex quibus habes, quod Falcidia cessat in xj. casibus. Primò, in honore subsidio liberis relicto. Secundò, in legato dotis, quando videlicet maritus uxori dorem suam legat. Tertio, in testamento militis. Quarto, quando testator prohibuit illam detrahi. Quintò, in libertatibus relictis. Sextò, quando hares non ignorans patrimonium defuncti sponte soluit, nō retenta Falcidia. Septimò, quando testator alicuiquam rem legat, & prohibet illam a legata

quaginta detracta, & sic centū, & sic quartam.

g Quingentos. Retento casu, quod habebat in bonis quadringenta, & sic legavit ultra, quam haberet, centum.

h Detrahenda. improprie autem ponitur detrahi, quo ad id quod excedit: & proprie quo ad quartam, quæ est in bonis: & sic semel positū verbum proprie & improprie ponitur: ut ff. de off. Procon. l. ij. Itē, nota, quod hęc Falcidia cessat in multis casibus: quos dicas ut diximus in l. in testamento. in glo. ij. C. ad leg. Falc. & in auth. de hęc. & fal. §. & hinc nobis. col. j. Et isti casus patent in his ver. Falcidiam cessare facit pars debita natis. Dos, miles, vetitum, libertas, sponte solutum. Res veritæ vendi, pietas, & chartula crimen. Ac hares, si non facit inventaria subit.

Verbum semel positum proprie & improprie ponitur.

N. A.

Falcidia in l. i. §. i. ff. de legat. l. i.

legatario alienari. Octavo, in legatis ad pias causas relictis, Nonò, in legato chartularum, siue instrumentorum: quan lo videlicet aliquis legat instrumenta prædiorum aliquorum: quod quidẽ legatum

affert utilitatem oblationis, quæ defalcari non potest. Decimò, cessat Falcidia propter crimen suædelicti hæredis, qui tacitum legati personæ incapaci soluit. Vltimò, quando hæres inventarium facere non curavit.

TIT. XXIII.

DE FIDEICOMMISSARIIS
COMMISSARIIS
REDITATIBUS. [S. ad Senatusconsultum Trebellicianum.]

Fideicommissa ab hæredis fidei nomẽ acceperunt: qu.

DE FIDEICOMMISSARIIS
Hæreditatibus, & ad Senatusconsultum Trebellicianum.

Iustinianus post tractatũ legatorum, de lege Falcid. prius quàm de fideicommissis tractavit, quia lex Falcidia in legatis prius fuit inventa, quàm in fideicommissis, secundum P. Vel sic, dictum est de legatis: sed quia de fideicommissis sumus polliciti dicere: vt suprà de legatis. §. sed ne in primis. ideo de fideicommissis tractemus. Et quia fideicommissorum aliud generale, aliud speciale: generale verò dignius. de generali primò videamus: vt infra eod. in prin. & infra tit. j. in prin. Accursius.

ADDITIONE Fideicommissum (ait Vlpianus in Epito. tit. 25.) est quod non ciuilibus verbis, sed precativè relinquitur: nec ex rigore iuris ciuilis proficiscitur: sed ex voluntate datur relinquentis, vide item suprà initio de legatis.

RIA. Fideicommissum olim fuit onus, quod testator non palam, non pro suo iure, non legum auctoritate fretus, sed occultò, pro amicitia, sola hæredis fiducia fretus ei imponebat, cum id per legem non liceret: Hinc hæres fiducia-rius dicebatur; cui verò restituebatur hæreditas: fideicommissarius. Hæc est quæ à Pragmaticis appellatur crebrò, substitutio: à Iurisperitis, rarissimè. Nam verè, proprièque restitutio est, non substitutio.

Nunc transeamus. Totus, iste titulus diuiditur in septem partes. Primò, ponit qualiter iure ve-

tustissimo non de necessitate, sed verecundia quadam fideicommissa præstabantur. Secundò, quomodo tempore Augusti certis personis ex necessitate præstabantur: vel etiam de iure præ-

licet nulla iuri, necessitate, sed solo fidei pudore olim præstarentur, hodie tamẽ ad iuris necessitatẽ redacta sunt.

Nunc transeamus ad fideicommissa. sed *

tutus poterat detrahere quartam: & qualiter dicto iure hæres rogatus de tota hæreditate restituenda, vt transferret actiones pro rata in fideicommissarium, stipulatio interponebatur, si hæres volebat adire: si verò recusabat, ex dicto senatuscon. cogebatur. Sextò, Iustinianus ista duo senatusconsulta æquiparat: & omnia quæ senatusconsultum Trebel. statuit, eidem, reservat: & quæ senatuscons. Vespasianum statuit, attribuit senatuscon. Trebel. tanquam antiquiori. Septimò, circa materiam fideicommissorum certos casus dubitabiles ponit. Secunda ibi, Postea. Tertia ibi, In primis. Quarta ibi, Restituta. Quinta ibi, Sed quia hæredes. Sexta ibi, Sed quia stipulationes. Septima ibi, Nihil autem interest.

CAUSA. Explica mihi, quaeso, quid olim fuerit Fideicommissum. Quoties (inquit Imperator) testator prohibebatur legibus alicui vel hæreditatem vel legatũ relinquere, id tamen amore impulsus cuperet: aliquem simulandĩ causã hæredem instituebat: sed eum vehementer rogabat, vt hæreditatem illam Titio daret. Mortuo testatore, Titius non poterat cogere institutum hæred. vt sibi hæreditatem daret. Id enim leges verabant. Erat ergo in pudore ac fide hæredis positum, aut dare, aut non dare Titio defuncti bona. Quare fideicommissa dicta sunt, quòd fidei hæredis palam institui ea donatio committeretur: vt si fidei datam testatori violare vellet, facilè atque impunè posset. Ecce. Vlpianus in titulis ait, Latino Iuniano legatũ relinqui

torio. Tertiò, quo modo fideicommissum fieri debeat, vt valeat. Quartò, quando restituta erat hæreditas, quòd ex senatusconsulto præstabant actiones omnes in fideicommissarium. Quintò, qualiter ex senatusconsulto. Vespasianiano hæres institui-

* Ex Gai. io. 6. Vlp. ubi supra. *

non posse. Testator cupit Titio legare centum: quia aperte non audeat iubere, rogat heredem. Sanè eo mortuo Titius nullam actionem habebit ad heredem cogendum. Fides igitur, & pudor heredis

in hoc dominatur negotio. Hæc quidem olim: sed postea legibus satis hæredes reddere fideicommissum coacti sunt. Co. Vltul.

¶ Not. fideicommissa vniuersalia, tanquam digniora præferri: quia est titulus vniuersalis. Itē, quod de iure antiquo fideicommissa non habebant necessitatem. Item, quod fuerūt olim inducenda ex mala causa: quia fiebāt in fraudem legum prohibentium incapacibus relinqui. Item, not. etymologiam vocabuli. Item, quod princeps ex causa potest, vel ex gratia iubere aliquo casu id obseruari, & effectum habere, quod de se est invalidum. Item, quod iurisdicctio datur tacite. Itē, quod olim fuit Pretor fideicommissarius. Syl. 1. 2. Scidilū itaq; est, q. d. tractaturis nobis de fideicō. quia eorū apud antiquos se habebat tractatus, ne quid antiquitatis penitus ignoretur: itaque discamus de fideicommissis generalibus & specialibus: ut argu. §. de test. in prin.

¶ Inuitus. Ius de fideicommissis non dicebatur, sed & semper mansit extraordinaria eorum persecutio. l. 178. §. 2. ff. de verb. sig.

¶ Quibus. Ut spuris. & in his nil innouatur, nā nec hodie valet fideicommissum ut ff. de iure fil. l. non intelligitur. §. j. ij. & iij. & C. de nat. libe. l. j. & ij. & C. ad leg. Fal. l. etiam secundum Azo. §. ut & alij qui capere non poterant: ut §. de leg. §. legari diximus. & in his om-

nibus nil innouatur, ut in muliere, quæ transit ad secunda vota intra tempus luctus: cui ab extraneo relinqui nō potest: ut Cod. de incest. nupt. l. si quis incesti. & C. de secun. nupt. l. j.

bantur, continentur. Postea diuus Augustus primus semel, iterum siue gratia personarum^d motus, vel quia per ipsius salutem rogatus quis diceretur, aut ob insignē quorūdā perfidiam, iussit Consulibus auctoritatem suam interponere. f. Qd quia iustum videbatur, & populariter erat, paulatim conuersum est in assiduam iurisdictionē: tantisque eorum^h fauor factus est, ut paulatim etiam Prætor proprius creareturⁱ, qui de fideicommissis ius dice-

officium iudicis habebant: sed hodie vniuersalia habet persecutionem: particularia, quia legatis ex æquata, habent actionem: & ita intelligo. Syl.

¶ Vinculo iuris. Vinculo, id est obligatione: ut infra de obligat. d. Personarū. Capacitū dūtaxat nō eorū, q̄ sunt nō capaces: de quibus §. locutus est. & dic. personarū quorūdam: & interponere. f. ut fideicommissa præstentur generaliter in omnibus.

¶ Interponere. id est, ius dicere. f. Populare. i. populo expediens. g In assiduam iurisdictionem. id est, ut assidue de hoc ius redatur, etiam ab aliis, quā a Consulibus. Accur. h Eorū. f. fideicommissorum. i Crearetur. Ut ff. de orig. iur. l. ij. §. post. deinde diuus. Accur.

¶ In primis. c. a. v. §. Quid requiritur in fideicommissis, ut hæres cogi possit

¶ Non poterat. N. A. Hinc illud Hieronymi. Per fideicommissa legibus illudimus. Vide Cicer. initio libri de finib. bon. & mal. Capere. ut de portati & peregrini. N. A. 1. 1.

¶ Nullo vinculo, i. nulla actione, sed per officium iudicis: ut ff. de verbor. sign. l. pecunie verbum. §. actionis.

¶ Adde tamen quod persecutio haberet vinculum iuris, licet extraordinarium, ut probatur ex definitione obligationis iuncta. l. obligationum. §. lege ff. de actio. & obl. Vnde dicendum, quod fideicommissa iure prius nec quā

N. A.

N. A.

A. 1.

N. A.

N. A.

possit necesse est, inquit, rectè ac iure hæredem institui, i. non peregrinum, non Latinum: sed eum quem leges permittunt, cuius Romanum: deinde rogetur vel hæreditatem, vel legatum dare: cuius rei formulam

ex textu cognosces. Cor. V. b.

* Not. legatum relictum ab eo quod omnino volebat testari sine institutione hæredis, esse nullum. Item, quod fideicommissum vniuersale dicitur tam de parte quam de toto. Syl.

A D D I T O.

Ex initio huius §. patet cur directio, & vtiliter, directamque; & vtilem actionem dicamus. Nam quod directio iure antiquo sit, & nulla interpretatione, Directum dicimus. Quod verò propter simile vilitatem receptum est interpretatione benigniore, id vtile appellatur. E. B.

* a In primis legitur. si quia ius fideicommissorum exposituri sumus, quoniam

autem fideicommissa vniuersalia & singularia hoc. s. v. hæres primò instituitur, in sua habent naturam communiter: igitur de eo in primis notandum est. sic & contra dicitur, & continuatur. §. de leg. §. sed in primis.

N. A. 1 Recto iure. Ante fideicommissum, oportuit hæredem fiduciarium directis, siue civilibus verbis institui. Quinetiam inuitus adire cogitur. l. 4. & leg. 9. seq. ad Trebell.

* h Hæres instituitur. Potest etiam ab instituto: vt i. e. §. præterea. qui est contra.

c Inutile. Nota, Non valere testamentum sine hærede. sic ff. de ius, que in test. del. l. proxime. §. Calphurnius Longinus. & ff. de int. codi. l. fin.

ret, quem fideicommissarium appellabant.

¶ Ad hoc, vt valeat fideicommissum, vniuersale ex testamento debet hæres vniuersaliter institui, qui potest grauari de tota, vel parte hæreditatis capaci restituenda. Arez.

¶ In primis igitur sciendum est, opus esse, vt aliquis re- do iure testamenti hæres instituitur^b, eiusque fideicommittatur, vt eam hæreditatem alij restituat: alioquin inutile^c est testamentum in quo nemo hæres instituitur. Cum igitur aliquis scripserit, Lucius Titius hæres

* Adde, quod aut constat, quæ velle codicillari, & tunc ibi licet non sit institutio, valet fideicommissum, etiam verbis directis datum ex mente disponentis, l. Sczuola. ff. ad Trebellia. & hoc tunc

est: potest * adiacere, rogo te Luci Titii, vt cum primum poteris hæreditatem meam adire, eam Gaio Scio reddas, restituas. Potest autem quisque & de parte restituenda hæredem rogare. Et liberum est, vel purè, vel sub conditione^d relinquere fideicommissum, vel ex certo die.

¶ Restituta hæreditate nomen hæredis indelebile apud restituentem remanet in fideicommissarius verò actum passumque actiones transcurrunt.

¶ Restituta autem hæreditate, is quidem, qui restituit, nihilominus hæres

hic loquitur de conditione adiecta fideicommissio in dicto §. si sub conditione. de conditione adiecta hæredi. Syluest.

* Restituta. N. A. Titius hæres rogatus promissis stetit, hæreditatem Antonio reddidit. Verum, ecce, Hæreditas debebat, ei quoque vicissim debebatur. Vter conuenietur, aut conueniet, Titius, an Antonius? Iure nouo Antonius. Quid ais? cum Antonius debitorum persequi volet, & actionem seu formulam à Prætoribus postulabit, quam formulam ei dare poterit Prætor, quum olim inter antiquas formulas nulla inserta sit pro istiusmodi causis quippe cum leges id verarent? Sanè,

re, quando appositus clausula codicillare: aut constat voluisse omnino testari, & tunc omnia sunt inuálida sine institutione. l. j. ff. de iure codi. & ita debet intelligi hic text. aut sumus in dubio, & verbis directis factum, non valet. d. l. j. aut obligis, vel communibus, & valet. d. leg. Sczuola. Syluest.

* Cum primò. N. A. Siue. quamprimum, siue cum morieris, siue etiam alio tempore.

* d Sub conditione. Quor, & à quo sunt implendæ conditiones, dic, vt ff. ad Trebel. l. facta. §. si sub conditione.

* Adde, quod gloss. non intellexit text. enim

inquit, non sunt expresse formulæ, sed quia utile est reipublicæ. Prætor eas ipsas formulæ, quæ hæredibus dari solent debitoribus hæreditariis persequendis, Antonio quasi vero hæredi dabit. Ea autem actio hac de causa utilis appellatur. C. Vib.

¶ Not. quem non desinere esse hæredem, etiam facta restitutione hereditatis. Itē, nota quod utiles actiones trās eunt in fideicommissarium. Syl. ¶ a Hæres permanet. Nota, quod semel est, et per erit, sic ff. de minor. l. etiam si sine aliis incipit, & si sine. § se. 1. qd Papi. in si. ibi, si ne dubio hæres & ff. de hæri. in si. l. ei qui soluendo. in fine. Acc.

¶ Permanet. N. A. Quia semel hæres, nunquā desinit hæres esse. l. 7. §. sed quod ff. de minorib. Verū hic tantum nomen hæredis obtinet, sine effectu. Nā is cui restituta est, effectū hæres est: hoc est, quasi hæredis nomen, iusque obtinet. l. 1. §. 1. l. 2. ff. ad Trebel.

¶ b Aliquando. i. secundum unum ius: ut per Trebel. ut statim dicet. nam omnia transibant.

¶ c Aliquando. i. secundum aliud ius non erat loco hæredis, sed legatarij, ut per Pegasianum: secundum quod retinet institutus quarram: ut l. eod. §. sed quia. & §. post quod.

¶ d Trebellio. Et hinc dictum fuit Trebellianum senatusconsultum: & Macedonianum à Macedone: ut ff. ad Maced. l. j.

¶ e Consulibus. existentibus.

¶ f Omnes. Imò non omnes, etiam per Trebellianum: ut infra eo. §. ergo contra. Sol. licet hic dicat omnes, non tamen dicit totæ vel in totum, secundum Ioan. Vel dic, quod quando de toto

erat rogatus, habebat locum, quod hic dicitur: si autem retenta quarta de cætero erat rogatus, habet locum quod dicitur infra. Acc. ¶ Adde, quod utraque solutio potest esse bona: & differentia inter omne & totum est, quod omne est plurimum: totum, v. nius. j. pro soc. in princ. & ibi glo. Syl. ¶ g Iure civili. Vel etiam prætorio: dummodo tales sint prætorij, quæ sunt transitoria: ut sunt persecutoria. ut ff. de act. & obli. l. in honorariis. & ff. eod. ad senatus. Trebel. l. j. §. quamquam. secus in penalibus: ut l. de actio. §. penales. ¶ Adde, quod cætenus est hæres absque aliqua cautione tutus adversus creditores respectu actionum descendentiū à defuncto, ut per Ang. & alios hic. Syl.

¶ Sed quia hæredes scripti, cū aut totā hereditatem, aut penè totā plerunque restituere rogabantur, adire hereditatē ob nul-

tionum descendentiū à defuncto, ut per Ang. & alios hic. Syl.

¶ Ei & in eum. Ne fiduciario damnosa sua fides esset. l. j. ff. ad Trebel. Paulus tit. §. cent. tit. 2.

¶ Viles. Nam directæ, & solennes, non nisi hæredi, & in hæredem competant. Viles autem dicuntur, quia utilitatis causa alteri, & in alterum accommodantur, lege prima. & l. 14. ad Trebel.

¶ h Hereditatem. Non facta cessione actionum. aliās enim etiam directas habet

habet ex nomine cedentis.

[¶] Sed quia heredes. C. de s. Video. In ista lege, quæ mihi difficultatē commoneant, nam ecce, Hæres ille recte & iure institutus, quia videt reddito si fideicomisso sibi

paucæ, aut fortasse nihil reli-
ctæ iri, repudia-
bit hereditate.
ita extinguetur
fideicommissum.

Respondet Imperator, inactum esse remedium.

Permissa enim heredi ex fideicommissis quartam rescare, ut in lege Falcidia est constitutum, ut quæcunque & hæres, & fideicommissari⁹ aut darent creditoribus, aut acciperent à debitoribus, ea il-

li inter se partirentur: itaque hæres à fideicommissario stipulabatur, Spōdes si creditores à me quatuor exigant, te mihi redditurum tria: & alter dicebat, Spondeo. & vicissim ira stipulabatur, Spondeo tu hæres, si quatuor à debitoribus exegeris, te mihi tria redditurum? & alter dicebat, Spondeo. Cor. vii.

[¶] Not. quod defalcatio ex fideicommissis fuit introducta ex senatusconsulto Pegasiano. Item, quod ipso iure ex Pegasiano deminuntur fideicommissa, sicut, legata ex lege Falcid. Item, quod detractio de fideicommissis, non est ex leg. Falcid. etiam de particularibus, sed ex Pegasiano. Cetera not. ut hic per doct. syluent.

[¶] a Recusabant. Sic Tit. i. in princip.

[¶] b Consulibus. existentibus.

[¶] c Perinde liceret quartam. i. dicere, sicut per legem Falcidiam defalcantur specialia legata: ut supra titulo primo. s. cum autem. & s. j. ita generale fideicommissum defalcatur per Pegasianum senatusconsultum, ut hic. Et nota triplicem esse quartam. Una dicitur iure naturæ debita, ut quæ debetur filiis, & filiabus: & inferioribus, & superioribus, & quibusdam transver-
salibus: ut C. de inoff. test. l. cum quæritur: & l. parentibus. quæ est aucta in
authen. de trien. & semis. s. primo. col.

iiij. Et hæc dicitur debitum bonorum subsidium. ut C. de inoff. don. l. si totas. Alia est quæ debetur iure institutionis: ut ex singularibus legatis & fideicommissis: ut s. tit. j. Alia, quæ dicitur

Trebellianica:

conceditur. Ex singulis quoque rebus, quæ per fideicommissum relinquuntur, eadem retentio permissa est ^a.

[¶] Post quod senatusconsultum, ipse hæres onera hereditaria sustinebat: ille autem, qui ex fideicommissis recipiebat partes hereditatis, legatarij partiarj loco erat, id est, eius legatarij, cui

ut i. cod. s. sed quæ. licet fuerit per Pegasianum inducitur, ut hic. Item, est quarta quædam, quæ debetur ex constitutione diui Pij filio arrogato: ut supra de adopti. s. cum autem.

A D D I T I O.

Item est & alia, quæ debetur cubicinæ, quam quis acceperat ex intentione, quod eam duceret in uxorem: quoniam si postea animo muta-

ret: piii.

Cicero lib. ii. de leg.

to illam expellat, tenetur ei quartam partem sue substantiæ dare, ut in authen. quibus modis natu. efficitur. leg. s. sit igitur. aliis & melius. s. quoniam autem. quasi circa finem titulo coll. vi. [¶] d Permissa est. Per senatusconsultum Pegasia. scilicet ab herede, non à legatario grauato alij dare, vel restituere: ut dicimus infra s. fin.

[¶] e Post quod senatusconsultum. scilicet Pegasianum.

[¶] Pegasio. Quadrans Pegasianus est quæ N. A. hæres fiduciarius de fideicommissis, quo supra dodrantem hereditatis grauatus, Pegasiani senatusconsulti beneficio, consequitur.

[¶] f Onera. scilicet omnia.

[¶] g Parrem. scilicet, dodrantem.

[¶] Partiarj. Bona plerumque dicuntur deducto ære alieno. lege 39. ff. de verborum significatione. Interdum improprie hoc nomine hereditas intelligitur. lege, bonorum. 208. ff. de verborum significatione. Legatarij partiarj est, cui, non pars bonorum (deducto ære alieno) sed hereditas relicta est, ut onera pro sua parte sustineat. Denique & partiarj est, qui & partis sue commoda, & pro sua parte onera sustinet: ut inter ipsi, & heredem lucrum, damnumque communi-
catur. l. 16. ff. de ver. sign. vlp. tit. 25.

§ 2 Pars bonorum. Intelligas tamen sub nomine hereditario, aliàs autem iste textus non procederet, quia ille cui reliquitur pars bonorum, non sustinet aliqua onera: ut l. bonorum. ff. de ver. sign. & not.

in l. nō ampli.

§. fin. in gl. si. cū l. seq. & ibi Bar. ff. de leg. j. & facit text. cum gl. & Bart. in l. mulier quæ duobus. §. fin. ff. eo. ad Senatusconsultum Trebellianum. Ang.

§ 3 Solebāt, scilicet iure vetustissimo, secundum Placentiam legatarius non sustinebat onera: & ideo hæc stipulatio interponebatur. Sed cum hodie legata fideicommissis sint adæquata, ut supra de legat. §. sed non vique. & in fideicommissis diuidantur onera inter heredem

& fideicommissarium: ut infra proximo §. ergo. & §. sed quia stipulationes: patet quod hæc legata vniuersalia seu particularia sine stipulatione debent transire cum onere: & facit ad hunc §. ff. de legat. ij. l. si quis seruum. §. fin. & l. seq. in princ. tit. Accurs.

§ 4 Adde, hoc nō procedere legata parte bonorum, secundum Bart. in d. §. fin. etiam facta executione. Syluest.

§ 5 Interponi. Puta quando legabatur dodianus. Accurs.

§ 6 Commune esset. Sed hac stipulatione non interposita, omnia onera erant heredis rogati occasione quartæ, quam retinebat: ut §. eo. §. proxim. versat si plus. Accurs.

§ Ergo siquidem. C. A. S. V. S. Taurelius quadriaginta in bonis habebat: heredem Ebutium scribens, rogat eum, ut Antonino trecenta reddat. ecce quarta pars relicta est Ebutio. Quapropter hereditatis nomine ille in tres partes conuenietur, vel conueniet: hic verò in quartam tantum. Quid verò, si to-

ta quadringenta reddere sit rogatus Ebutius? Tunc si hæres sua voluntate adierit hereditatem, siue retenta quarta, siue non retenta, omnia sustineat hereditatis onera. Sed retenta quarta,

stipulationes illæ partis & pro parte inter ipsum & fideicommissarium interponebantur, nō retenta. Stipulationes emptæ & venditæ hereditatis inter eosdē fiebat. Nā hæres à fideicommissario stipulabatur. Spondes, si creditores à me aliquid exegerint, id mihi reddere, aut me indemnem præstare? Spondeo. vicissim alter ab herede. Spondes si quid à debitoribus exegeris, id mihi præstare? respō. Spondeo. Quid verò si hæres nō sua voluntate adierit, sed à

Prætoris coactus, ac iussus totam fideicommissario reddere? Tunc omnes actiones ab herede ad illum transeunt, ut & conuenire, & conueniri possit, quo casu concurret utrunque S. C. Pegasianum, quia cogitur hæres adire, & restituere Trebellianum, quia omne ius transferitur in fideicommissarium. Cor. Vibul.

Cor. Vibul. Nota, quod quamuis iuris civilis appellatione veniant illæ quinque partes, de quibus supra de iur. natu. gent. & civili. tamen in specie sumendo, nō comprehendit etiam Senatusconsultum: ita est text. hic, dum dicitur, in heredem quidem iure civili, in fideicommissarium ex senatusconsulto. Item, quod hæres recusans adire, cogitur ad petitionem fideicommissarii adire, & restituere. Itē, quod tali casu hæres est immunis ab omni damno. Itē, quod nihil lucri sentit. Item, quod regulariter hæres granatus cogitur iniuius adire, & restituere: nisi testator contrarium disposuerit. gloss. in princ. ff. cod.

§ 2 Ergo

* 2 Ergo si quidem. Tunc demum locum habet senatusconsultum Pegasianum, quando vel totum, vel ultra dodrantem hæres rogatus est restituere. ergo, &c.

8. A. Plus quam dodrantem. Exhaustur hæreditas, legato asse, delibatur, dodrante, oneratur, ultra dodrantem.

b Pro rata parte. supra eodem §. restituta. contra. Soluit. ut ibi in gl. omnes. Accurs.

c Vniuersa onera nisi stipulationem supra dictam interposuisset: ut supra eodem §. sed quia. vers. post quod. & hic subiicit.

* d Restituere. scilicet sponte, nam poterat quartam retinere per Pegasianum: ut supra eodem §. post quod.

9. f. Interponebantur. Facit ff. de pec. le. lege, si creditor. & ff. man. l. hæredem. §. si.

* 10. Quod paulo ante dicitur. Quasi partis & pro parte, intellige hoc fuisse nomen stipulationis interpositæ & fideicommissarii, de qua l. p. tit. 3. Partis inquit, & pro parte stipulationes

pprie dicuntur, quæ de lecto & dāno communicādo solet interponi inter heredem & legatū partiarium, ad eum, cui quo partiaris est hæres.

N. 11. Emptr. Emptror hereditatis heredis

* Ergo si quidem non plus, quam dodrantem hæreditatis scriptus heres rogatus sit restituere, tunc ex Trebelliano senatusconsulto restituebatur hæreditas: & in utrumque actiones hereditariæ pro rata parte b dabantur: in hæredem quidem iure civili, in eum verò, qui recipiebat hereditatem, ex senatusconsulto Trebelliano, tanquam in hæredem. At si plus, quam dodrantem, vel etiam totam hereditatem restituere rogatus esset *: locus erat Pegasiano senatusconsulto, & hæres qui semel adierat hereditatem (si modo sua voluntate adierat) siue retinuerat quartam partem, siue retinere voluerat *: ipsæ vniuersa onera hereditaria sustinebat. Sed quarta quidem reten-

de iure civili & in rebus imperij. sed de iure canonico debet inseri causa, & probari coram arbitris communiter eligendis. c. suspicionis. extra de of. deleg. & c. cū speciali de app. Ang. & Por.

vicē obtinet, ac inde cōmoda, & onera hereditaria ad ipsū p̄tinēt. l. 2. ff. de her. vel actio. vñ. vñ. ditor qui semel heres existit, heres esse non desinit. l. 88. ff. de her. instit. Quapropter actiones aduersus eū cōpetūt, quas tamē inuitus recipere nō cogitur. l. 2. Co. illo it.

ta, quasi partis, & pro parte stipulationes interponebantur, tanquā inter partiarium legatū, & hæredem. Si verò totam hereditatem restituere *: & emptæ t, & venditæ hereditatis stipulationes interponebantur.

* si hereditatem restituere gravatus, iunctus adire & restituere cogitur: quo casu in fideicommissarium omnes transmittuntur actiones.

* Sed si recusabat scriptus heres adire hereditatem, ob id, quod diceret, eā sibi suspectā esse, quasi damnosam: cauebatur Pegasiano senatusconsulto, ut desiderante eo, qui restituere rogatus esset, iussu Prætoris adiret, & restitueret hereditatem: perindeque ei, & in eum qui reciperet hereditatem, actiones darentur, ac iuris * est ex Trebelliano Senatusconsulto.

de iure civili & in rebus imperij. sed de iure canonico debet inseri causa, & probari coram arbitris communiter eligendis. c. suspicionis. extra de of. deleg. & c. cū speciali de app. Ang. & Por.

sus eū cōpetūt, quas tamē inuitus recipere nō cogitur. l. 2. Co. illo it.

* Quasi dānosā. licet causam nō assignet: q̄a variæ sūt hominū volūtates: ut ff. ad Tre. l. quia poterat. ibi, nō enim. Accurs.

* Adde q̄ isto casu est volūtas p̄ ratione: quia hic agitur principaliter, ut se exoneret, nō ut aliū grauet: alio qui sola voluntas si cederet ad aliquē grauatū ex vanis suspitionibus mora, nō sufficeret. l. hæc autē satisfactio. in pr. ff. si cui pl. q̄ per leg. Falci. Sylu.

A. D. D. I. T. I. O. Indictum. Idem dicunt doctores hic in re, si recusatione iudicis: quia sufficit simplex suspicio.

legatio suspicio nis cum iuramento: nisi recusatio esset notorie frustratoria: ut quia datus esset de cōmuni cōcordia parti: & ideo interim processus iudicis recusati est nullus ipso iure, quæ omnia obtinent

* recusa. sei.

* restitu. iura.

¶ 2 Quo casu .i. cum per Trebellianum restituitur tota. Vel dic, per Pegasianum. s. in casu proposito, vbi coactus adiit: si verò non coactus, sed sponte, secus: vt §. eod. §. si verò per totam.

¶ b Vtroque. scilicet Trebelliano, quia nihil retinebat: & Pegasiano: quia cogebatur: & ita, quo ad sententiam, concurrunt: quo ad verba enim non concurrunt: cum alio casu vnum: & alio aliud loquebatur.

¶ Sed quia stipulationes. C. A. V. S. Expone mihi breuiter quid Iustinianus hisce de rebus constituerit. Iussit, vt hæres omnimodò, id est, siue quartam, siue plus, siue minus, siue nihil habeat, tamē fideicommissaria hereditatem restituat: ita tamē vt quarta reservata, actiones pro rata portione tam in heredem, quàm in fideicommissarium comperant.

Quòd si totam hereditatem aut sponte restituat, aut coactus à Prætorē adeat, & postea restituat, quidquid damni aut commodi hereditas afferet, id omne ad fideicommissarium pertinebit. Sequens §. dicit, hæc quæ de tota hereditate constituta sunt, obseruari similiter, quādo non tota relicta est, sed pars eius: vt quod in toto, quo ad totum: idem in parte, quo ad partem iuris sit. Cor. Vib.

¶ No. simplicitatem amicam legibus: caliditatem inimicam, quod intellige de prudenti, non de supina. I. nec. ff. de iur. & facti ignor. Item, not. quòd omnis ritus Pegasiani senatusconsulti est hodie tributa Trebellia. etiam illud in quo magis valebat. Cætera notab. dic vt per Ang. & alios. Syl.

¶ Sed quia dixi interponi stipulationes & senatusconsulto Pegasiano, &c. Accursius.

¶ Sed quia. Pegasianum senatusconsultum, in Trebellianum ita con-

sultum, vt heres, vel quartam, vel quod quartæ deest, retinere, solumve repetere possit: actiones autem pro rata communicentur. Qd si totam restituit, omnium commodorum, & incommodorum sit expertus.

¶ c Quibusdam casibus. s. propter solennitatem verborum, vt dicunt: vel tunc quando is cui restituta erat, non erat soluendo: vnde inuellis erat stipulatio. Vel verius hoc captiosos modos nescimus qui sint. Captiosas. Ne. N. A. scinit accursius, at possumus id asserere dictum: quia salua nihilominus actiones aduersus heredem manebant.

Item, vt hereditate vendita, aduersus venditorem. l. 2. C. de hered. vel actio. vendit. l. 2. ff. eod. tit. l. 28. ff. de donat.

¶ d Simplicitas. Nota simplicitatem simplicem legibus. & facit i. de legi. agn. citat. q. success. §. nos verò. & ff. de dol. l. j. in legibus amita.

¶ AD D I T T O. Intellige de simplicitate, quæ est contraria fraudi: non autem de fatuitate: quia illa est damnable. lege tertia. §. fin. ff. de suspect. tur.

¶ e Suggestis. Hic no. quòd in sententia sunt allegationes repetendæ.

¶ Aduerit tamen: quia argumentum non concludit: quia licet istæ similitudines sint repetitæ, tamen nihil inferunt ad sententiam. Syl.

¶ 2 Quod

a Quod postea. Quia prius fuit Trebelliano.

b Quartam. s. de bonis hæreditatis, detractio tamen alieno ære: vt C. eo. l. & sine scriptura.

c Liceat. Etiam contra voluntatem defuncti iure ito, scilicet institutionu: vt C. ad leg. Falcid. l. si vt allegas. hodie fortè contra, secundum quosdam: vt in authent. de hæred. & Falcid. §. si verò expressim. colla. j.

d Solutum. Propter facti, non iuris ignorantiam: vt Cod. ad leg. Falcid. l. error.

N.A. i Pro rata. Inter hæredem, & legatarium hæreditas diuiditur, deducto ære alieno: inter hæredem & fideicommissarium sine deductio-

ne: nam hæres quartam retinet onera, & æris alieni, & legatorum pro sua parte sustinet. l. i. l. i. C. ad Trebell.

e Actionibus. s. creditoru, non legatorum, secundum B. vt ff. ad senatusc. Trebell. l. j. in fi. & l. apud. j. resp. sed & legatarijs responderet hæres, cum eis fideicommissaria portio non sufficeret: tamen, vt totius hæreditatis quarta sibi referueretur: vt ff. ad Trebellia. l. j. §. si is, qui. secundum Io. Sed Azo. contra. Codice ad Trebell. l. ij. Sed illa secundum supradictam distinctionem intelligitur.

f Adde, quod aut hæres cogitur adire, quo casu nihil retinet, & tunc non tenetur, infra verbi. si verò totam: aut erant facta tot legata, quod fuit necessaria detractio quartæ, & similiter in nihilo tenetur legatariis. l. j. §. fin. ff. eo. quia debet habere quartam saluam, aut habebat hæres plus quarta sub nomine quotæ, veluti si erat restituenda, puta dimidia tantum: nam tunc tenetur legatariis pro rata tantum. Intellexit tamen pro rata totius, dummodo

quarta non lædatur. l. j. §. penult. ff. eo. Aut testator assignauit hæredi aliquid, vt deducto eo, totum vadat ad fideicommissarios. Nā tunc quamuis habeat plus quarta, non tenetur legatariis, nisi bona

vel quartam vel quæ deest *, ex nostra auctoritate * retinere: vel repetere solutum "quasi ex Trebelliano senatusconsulto: pro rata portione actionibus, tamen in herede, quam in fideicommissarium competentibus. Si verò totam hæreditatem sponte restituerit, omnes hereditarie actiones fideicommissario †, & aduersus eum cõpetent: *. Sed etiam id, quod præcipuum Pegaliani senatusconsulti fuerat, vt

na fideicommissarij non sufficerent. l. j. §. si is, qui quadraginta. ff. eo. Syl. §. Restituerit.

Quæ restitutio sit re, & verbo: re, vt si pariatur res hereditarias à fideicommissario possideri, vel totas, vel aliquas earum hac mente vt sibi restituatur hæreditas: verbo autem sic, Restituo hæreditatem tibi, licet corporaliter rerum possessionem non tradam. & ex tunc res sunt fideicommissaria. N.A. rij in utroque casu: vt ff. ad Trebell. l. facta. in princip. Sed

nunquid etiam ante factam restitutionem est fideicommissarius dominus: vt C. commun. de leg. l. si §. sed quia? Resp. nō: quia ante restitutionem omnia facit hæres, & etiam manumittit seruum hereditarium: quod nō faceret, si alius esset dominus: vt ff. ad Trebell. l. Marcellus. §. res. & l. si hæres institutus. §. si hæres. Nec obstat. d. l. fin. Codice commun. de leg. quæ dicit dari rei vendicationem fideicommissario generali. nam est intelligendum ex quo hæreditas est restituta. Vel speciale est in rebus alienatis, vt ante restitutam hæreditatem deur fideicommissario utilis rei vendicatio.

i Fideicommissario. Cuius solius periculo hæreditatem adiit. Itaque heres adire coactus, omnis tum commodi, tum incommodi est expertus. l. i. §. inde. l. qui totam. §. ff. ad Trebell.

g Competant. Quia per omnia est vt hæres: vt ff. quod cum eo. l. si filius. §. finali.

h Fuerat. Vt supra eo. §. ergo. verfic. sed si recuset.

* quarta.
* cõmissio.
sione.

N.A.

¶ Apud heredem. Cui etiam caue-
bit fideicommissarius de præstando cum
indemnitate futurum occasione heredi-
tatis: ut ad Trebel. cum hereditas. &
etiam pro futuris habet exceptionem:
ut ff. ad Trebel.

j. s. quanquam.

Sed hæc cautio,

recus. de qua hic di-

at. citur, qualiter

bell. sit? Resp. per of-

us hic ficium iudicis

318 co. postulante eo,

lio. cui est restituenda

hereditas vel

quotā pars non

autem si singu-

larē fideicommis-

sum sit relicta,

ut ff. ad Trebel.

l. nam quod. s.

non omnis. Vel

etiam postulante

procuratore

eius cui sit mā-

datum, nec suf-

ficit cauere de

rato: ut ff. ad

Trebel. quidam.

s. j.

¶ Et not q. procu-

ratori simplici-

ter & haberi spe-

cialē mandatū,

potest fieri resti-

tutio heredita-

tis: non autem

procuratori in

re suam sine ces-

sionario: ut est

casus mirabilis

in l. si mulier. s.

quādo recusaret *
heres scriptus sibi
datā hereditatem
adire, necessitas ei
imponeretur, totā
hereditatē volen-
ti fideicommissario
restituere, & om-
nes ad eum, & con-
tra eū transferre *
actiones: & hoc
transposuimus ad
senatusconsultum
Trebellianum: ut
ex hoc solo * neces-
sitas heredi impo-
natur, si ipso nolē-
te adire fideicom-
missarij desideret
restitui sibi heredi-
tatem: nullo nec
damno, nec * com-
modo apud hære-
dem remanēte *.

¶ Quod iuris est
de toto quo ad to-
tum idē iuris est
de parte quod ad
partem. Acc.

¶ Nihil autem in-
terest, utrū aliquis
ex asse heres insti-

¶ b diximus. Ut l. eo. s. sed quia stipu-
lationes. & prox. s. Et no. q. idē iuris
iuris est in toto quo ad totum, quod in
parte. quo ad partem: ut ff. de acquir.
heredit. l. si seruis. & ff. de usufr. l. qui
scit. in princ. Argum. contra. ff. de eui. s.
lex mille. in glos. pro parte.

¶ Tu dic, quod hæc re-
gula procedit, quando est eadem ratio
in parte, quæ in toto, aliā non: ut in
c. narratio.

¶ Si quis vna. CASVS. Titius heres
institutum sic rogauit, Quæso te heres,
ut præcepta domo mea (quæ centi va-
let) reliquam hereditatem, i. CCC. Scio
restituas. quæro nonne idē est, ut si di-

tatus, aut totā hæ-
reditatem, aut pro
parte restituere ro-
gatur: an ex par-
te heres institutus
aut totam eā par-
tem aut partē par-
tis restituere roga-
tur. Nam & hoc ca-
su eadem observa-
ri præcipimus, quæ
in totius heredi-
tatis restitutione
diximus *.

¶ Hereditate de-
ducta quarta re-
stituere grauatus
pro ea parte heredi-
taria oneratus
sine: quod si cer-
ta re quantumvis
maxima, certæve
quantitate præ-
cepta, restituere
rogetur: nullace-
nus oneribus im-
plicatur: sed v-
niuersa ad fidei-
commissarium co-
uolant.

¶ Si quis, vna ali-
qua re deducta, si-
ue percepta, quæ

est quod dicitur, legatum per percep-
tionem. Vlpianus tit. 25. & Caius in-
stit. lib. 2. tit. 5. Dicitur etiam præcipui,
& ius præcipui.

¶ Illud interest. Aliud est habere quar-
tam hereditatis, aliud rem quæ con-
tinet quartam: in illa ius est, in hac
nullum ius. l. prima. s. si hæres. ff.
ad Trebel. Instituitur in re certa habe-
tur loco legatarij. l. quotiens. 13. Co. de
hæred. instit.

xisset, Quæso, ut
quarta retenta,
quod superest,
restituas: mini-
mè. Hoc enim
interest, quod
illo casu om-
nes actiones trās-
eunt in solidum
ad seium domo
sine onere ma-
net heredis. Hoc
verò casu diui-
duntur actiones.
& pro trecentis
fideicommissa-
rius agit, & cō-
uenitur: pro cē-
tum hæredes.
Cor. Vib.

¶ Nota, quod
quando hære-
di assignantur
vna vel plures
res, habetur lo-
co legatarij, &
omnia onera re-
manent apud fi-
deicommissariū.
Item, quod libe-
rum est fideicom-
missario fidei-
commissum fu-
turum inuile
repudiare. Syl.

¶ Præcepta. Præ N. A.
cipere dicitur
vnus ex hære-
dibus, cui ante
quā hereditas
diuidatur, cape-
re rem certam
legari iure per-
mittitur. Et hoc

est quod dicitur, legatum per percep-
tionem. Vlpianus tit. 25. & Caius in-
stit. lib. 2. tit. 5. Dicitur etiam præcipui,
& ius præcipui.

¶ Illud interest. Aliud est habere quar-
tam hereditatis, aliud rem quæ con-
tinet quartam: in illa ius est, in hac
nullum ius. l. prima. s. si hæres. ff.
ad Trebel. Instituitur in re certa habe-
tur loco legatarij. l. quotiens. 13. Co. de
hæred. instit.

¶ 2. Quar

2 Quartā. vel etiā minus quartā: sed tamen agitur ad supplementum, vel retinebit: vt ff. eo. l. j. §. si hæres præcepto. in fi.

Adde, quod in eo supplemento quia habet sub nomine quoque, subibit onera: vt dicunt gl. & doct. in d. §. si hæres. Et dic etiā, quod si coactus adierit, restituit etiā rem sibi à testatore relicta. l. ita tamen. §. si præceptis. ff. eodem. Syluest.

h Remanet. Facit C. de hæred. insti. l. quoties.

N.A. Quasi ex legato. Liquidū lucrum, id est, omnis oneris expers ad legatarium transfert. l. j. ff. mandati. Nulla res hereditaria pars est hereditatis. l. quamuis. 14. si quis omis. caus. ff. legatum non est pars hereditatis. l. qui fundum. 83. §. 3. ff. ad leg. Falc.

aut. nis oneris expers ad legatarium transfert. l. j. ff. mandati. Nulla res hereditaria pars est hereditatis. l. quamuis. 14. si quis omis. caus. ff. legatum non est pars hereditatis. l. qui fundum. 83. §. 3. ff. ad leg. Falc.

c Actiones. f. creditorum non legatorum, quod dic. vt §. eod. §. sed quia. in fine.

N.A. Certa summa.

Eadē certę summa, quę certę rei actio est. l. i. §. si is qui. ff. ad Trebel. Summa est quantitas pecunię.

d Institutus.

quartam a continet (veluti fundo vel alia re) rogatus sit restituere hereditatem: simili modo ex Trebelliano senatusconsulto restitutio fiet*, perinde ac si quarta parte retēta, rogatus esset reliquam hereditatē restituere. Sed illud interest t quod altero casu, id est, cum deducta, siue præcepta aliqua re, restituitur hereditas in solidum ex eo senatusconsulto actiones transferuntur: & res quę remanet b apud heredē, sine vlllo onere hereditario apud eū remanet* quasi ex legato rei adquisita. Altero verō casu, id est, cum quarta parte retēta rogatus est heres restituere hereditatē, & restituit, sciuntur* actiones, & pro dodratē quę dē transferuntur* ad fideicommissarium, pro quadrante remanent apud heredem. Quinetiam licet vna re aliqua * deducta aut præcepta, restituere aliquis hereditatem rogatus sit, in qua maxima pars hereditatis contineatur, æquē in solidum trans-

feruntur actiones. Et secū deliberare debet is, cui restituitur hereditas, an expediat sibi restitui. Eadem, scilicet, interueniūt & si duabus pluribusve deductis, præceptisve rebus restituere hereditatē rogatus sit. Sed & si certa summa deducta præceptave, quę quartā, vel etiā maximā partem hereditatis continet, rogatus sit aliquis hereditatem restituere: idem iuris est. quę autē* diximus de eo, qui ex asse institutus d est, eadem transferimus & ad eum, qui ex parte heres scriptus est.

¶ Itē p. b. instituto bona delicti ceperit, & etiā fideicommissarius potest grauari de restituendo certam hereditatem, vel partem hereditatis. Hoc dic. Arctonius.

Preterea intestatus quoque mortuus potest rogare c cum ad quem bona sua, vel legitimo iure, vel honorario t pertinere intelligit, vt hereditatē suam * totam, partēve eius, aut rem aliquam (veluti fundum, hominē pecu-

vt restituat remota certa re. i. Intestatus. Fi. deicommissum etiam sine testamento relinquitur. l. i. §. j. ff. ad Treb.

§ Preterea.

C A S V S. Aurelius moriens intestatus, fratrem, qui ei hæres ab intestato futurus est sic rogauit, Quæso te, vt fundum illum Attico restituas, quæro an valeat? valet. atque hoc inter legatū, & fideicommissum interest, quod legatum nō relinquitur ab intestato, fideicommissum relinquitur. Quid si sic dixerit, Rogo te hæres hereditatem Titio reddere: deinde Titio, Rogo te Titii hereditatem Scio reddere. valēne? valet. Corn. Vibul.

¶ Not. quod nō solum ex testamento, sed ab intestato heredes grauari possunt fideicommissis. Itē, quod legata de iure antiquo ab intestato relicta non valebant. Item, quod legatarius & fideicommissarius grauari possunt. Syl.

e Rogare. in codicillis.

¶ Honorario. id est, per bonorū possessionem.

¶ Resti

N. A.

* abq.

* iur.

^a Restituat. ideo potest ab his fideicommissum relinquere: quoniam sua sponte relinquere legitimam hereditatem videtur, non instituendo alium: ut ff. de iure co. l. conficiuntur. §. j.

N. A. ¹ Legata. Legatū

enim pars est testamenti. l. i. §. 6. ff. de leg. i.

^b Non valeat.

Sed quo iure

hoc est verū: an

tiquo nou: ut ff.

de lega. j. l. i. Itē

nouo non: ut C.

com. de leg. l. ij.

Dic ergo, anti-

quiori iure lo-

cum habere, qđ

hic dicitur. [Ad

de. qđ Bart. in d.

l. j. sequitur hāc

solu. sed hic

rex. videtur ob-

stare, cūm di-

cat, non valeat,

designādo tem-

pus quo loqui-

tur: nisi subau-

dias. si iure anti-

quiori, vel po-

natur tēpus pro

tempore, ut se-

pē. hodie verō

communis reso-

lutio est, quōd

valeant relicta

ab intestato: qā

nō remanet hō-

die differentia

inter fideicom-

missa, & legata,

nisi rogo, no-

mine, & verbo-

rū conceptione: ut notat. suprà d. l. j.

excepto legato libertatis. Sylu. J. Vel

dic. quo l. d. l. de le. j. secundū noua

iura loquitur, secundū quā xquipa-

rata sunt legata fideicommissis: ut §. de

leg. §. sed non vsque.

^c Restituat. Etenim in quantum quis

honoratur, & honorari potest: ut l. i. tit.

j. §. hoc solū. Sed nunquid quartam re-

tinebit? Resp. ut i. tit. j. §. hoc solū.

¹ Et quia prima. C. A. S. A. S. Menius si-

ne scriptura, aut testibus rogauit, Titium

heredem, ut restitueret Scio heredita-

tē. Scius eā petit, negat Titius. quid re-

medij? Deferaturamentum Titio, nun-

quid restituere sit rogatus. Quid verō

niam) alicui resti-

tuat: cūm alioquī

legata t, nisi ex te-

stamento, non va-

leant^b. Eū quoque

cui aliquid restitui

tur, potest rogare,

ut id rursum alij

aut totum, aut par-

tē^{*}, vel etiam ali-

quid aliud resti-

tuat^c.

¹ Si quis legū so-

lennia obseruare

notat: heredis fide-

ac legalitate fre-

tus fideicommissum

reliquerit, iussurā-

dū subite cogitur

hāres, nō tale quid

relicūm fuerit, qđ

si recusat, ad fidei-

cōmuni solutionē

coarctetur, nec au-

diendus est si mi-

nus solennem vo-

luntatem allegat.

¹ Et quia prima

fideicommissorū cu-

nabula à fide hā-

si Titius fateatur quidē se rogatum, sed quia solennitas deficiat, neget se daturum? Nihilominus cogetur. Quapropter? quia leges id maxime spectant, ut fides in istiusmodi negotiis obseruetur:

cūm etiā ex fide

nomen habeat.

Cor. Vib.

¹ Nota, qđ no-

men, substantia,

& receptio fidei

commissorum

causam habue-

runt à fide hā-

redis. Item, qđ

nō est malē in-

uidiē crime, sed

bonē xmulatio

nis affectio cō-

tendere alios in

virtute supera-

re. Item, not. qđ

heres, qui asse-

ritur grauatus,

cogitur aut sol-

uere, aut iura-

re. Itē, qđ codi-

cilli facti corā

quinque testibus

valēt. Item, qui

primō negauit,

dō potest post-

ea cōfittendo se

mei pretextu

inualidē dispo-

sitionis. Syl.

¹ d Nomē. Not.

nomen conse-

quens rei: ut §.

de donation. §.

est & aliud.

¹ e Retraxit.

Hec iura sūt §.

eo. in princip.

redum pendent, &

tam nomē¹, quā

substantiam acce-

perunt: ideo diuus

Augustus ad ne-

cessitatem iuris ea

retraxit^{*}: nuper

& nos eundē Prin-

cipē superare con-

tendentes ex fa-

cto¹, quod Tribon-

nianus vir excel-

lentissimus^{*} quæ-

stor sacri palatij

suggestit, constitu-

tionem fecimus,

per quam dispo-

suimus, si testator

fidei heredis sui

commisit, ut vel

hereditatem, vel

speciale fideicom-

missum restituat:

& neque ex scri-

ptura, neque ex

quinque testium

numero (qui in fi-

deicommissis legiti-

mus¹ esse nosci-

tur) possit res ma-

¹ f Ex facto. i ex questione de facto.

¹ g Constitutionē. ut C. de fideic. l. fin.

A. D. D. I. I. I. D. In te cu. Questorem

Tribon. vocat: & sic habet Theoph. cur

ergo Exquestorē vocat in procmio?

nimirum quōd hic constitutioni, suæ

tempus spectat, quo tempore Quellor

erat. ut valde mirer. Ac. F. qui Exque-

stor reposuit.

¹ h Legitimus. not. testes quinque in

codicillis necessarios esse: ut C. de co.

l. fi. & de fideicom. li. l. ibi, sed sine

quinque, &c.

¹ Legitimus. Nota, fideicommissa quin-

que testium numero contenta sunt. l.

ultima. C. de Codicil.

¹ i Iura

Codicil-
lu à te-
per ad
fuer.
N.A.

• a Iurauerit. Nam in omni casu erat olim iurandum, & in omni capitulo: vt C. de iur. calum. l. j. in princ. hodie sufficit semel iurare: vt in auth. de iis, qui ingre. ad app. §. fin.

• c Adde & intel-
lige in his quæ
obueniunt post
litæ contestatā:
sed in his quæ
cōiungunt ante,
iuratur hodie,
etiā in singulis.
Bartol. in auth.
hoc sacramen-
tum. Co. de iure
iu. propter ca-
lum. dand. Sylu.

• d iur.

N.A. Calumnia iu-
rauerit. Fidei-
commissi sine
scriptura, testi-
busve relictis, vis
tāta est, vt cum
petitor iuravit
se non mentiri,
sed se testatōre
audiuisse rogā-
tem hæredē de
restituendo, nō
modo heres in-
ficiatur iurare
cogatur: verū
etiā iurare re-
cusās, habeatur
pro confesso. l.

ultima. Cod. de fideic.

• b Necessè eum habere. Sed nunquid
hodie corrigitur hoc, cum nulli dese-
ratur inuito: vt C. de iure iur. l. fin. & l.
generaliter. §. sed iuramento. versic.
sinautem? Resp. non quia hæc est poste-
rior constitutio Iustiniani: vt C. de fi-
deicom. l. fin. & ita est iste specialis ca-
sus, in quo quis compellitur iurare.

• c Adde, quod ratio specialitatis poni-
tur in l. fin. Co. de fideic. quia defertur
iuramentum de conscientia sua, quod
non potest referri. Et licet Ang. ex opi-
nionē Salic. videatur discedere ab opi-
nionē gloss. tamen dicendum est, quod
si heres probabiliter ignorat, puta, quia
erat absens, & fideicommissarius potest
probabiliter scire, potest referri, si fi-
deicommissarius absens fuerit, vel aliās
probabiliter nesciat. nō potest, prout
in casu. l. lex Cornelia. §. hac lege. ff. de
iure iurand. secundum distinctionē Bart.
ibi Syluester.

• d Coarctari. Nota, propter contuma-

ciam non iurantis eum condemnari. vt
C. de iur. calum. l. ij. §. penult.

• e Eadem. s. vt compellatur iurare,
vel soluere.

• f Quod si. Dixi quando contumax

rit*, vel recusan-
tē, ad fideicomis-
si vel vniuersalis*
vel specialis solu-
tionem coartari: :
ne depercat vlti-
ma voluntas testa-
toris fidei hæredis
commissa. Eadē d
obseruari censui-
mus, & * si à lega-
tario vel fideicō-
missario aliquid si-
militer relictū sit.
Quod si - is, à quo
relictum dicitur,
[postquā* negauc-
rit] cōfiteatur qui-
dem aliquid à se
relictum esse, sed
ad legis subtilita-
tē recurat*: om-
nino soluere cogē-
dus est s.

suit non iuran-
do, nunc quan-
do iuravit, &
per sacramen-
tum fuit confes-
sus, vel etiā an-
tequā iuret,
sed prius nega-
uerat relictū: vt
in fine huius ti-
tu. dicemus sta-
tim.

• g Subtilitatē.
Quæ est, vt ex
quo est volun-
tas non solēnis,
nō valeant ea, q
facta sunt: vt C.
de fideicom. l. si
veritas. Cod. de
testa. l. non du-
bium. §. illud.

• h Soluere co-
gendus est. Sed
quomodo coar-
ctatur ex nō so-
lēni voluntate?
sic ergo soluun-
tur inutiliter re-
licta, sicut & vri-
lier, quod esse

non debet: vt Cod. de fideicom. l. si ve-
ritas. quæ est contra. Sol. quidam di-
cunt, quod vbi solenniter testari vo-
luit, & non fecit, habet locum lex cō-
traria: aliās si noluit testari solenni-
ter, habet locum, quod hic dicitur: vt
ff. de iur. cod. l. j. Sed hæc falsa est: quia
& hic de testatore loquitur, qui solen-
niter facit: vt ibi, si testator fidei hære-
dis sui commissit. [Adde, quod illa opi-
nio communiter reprobat hie, & in
l. fin. C. de fideicom. & probatur ex il-
lis verbis, neque ex scriptura. Syl. JA.
lij, vt B. dicebant esse distinguendum:
an dicat heres, non est verū tibi legatū
esse: in quo casu cogitur probare esse
verū, & solenne, vt in cōtrario: eo sal-
uo, vt si deferatur sacramentum, iure:
vt §. prox. §. an dicat, non potes pete-
re, quia est minus solēne, quo casu co-
gitur, vt hic. sed hoc non valet: quia
secundū hoc expediret ei negare, quod
esse non debet: vt ff. de tribu. l. illud
§. penult. Dic ergo secundum Ioann.

iur

aut ab initio confiteretur relictum : & tunc non tenetur ex non solenni voluntate : ut in l. illa contraria. [Adde hoc verum, dummodo nō sit relictum ab eo, qui solenniter volebat testari : sed solum hæredis integritati considerare. d. l. fin. Syl.] Aut negavit, & tunc ex solenni voluntate non tenetur : sed postea per sacramentum, vel per probationes compellitur : ut ita ratione sui mendacij teneatur : ut hic, & argu. in auth. de test. & semis. s. Audiū. & s. ad hoc.

* 457. DE SINGV. l. rebus per fideicommissum relictum.

De fideicom. generalib. s. tit. j. dixit, nunc de specialibus dicit. Accurs.

* 458. Potest. Titus iste tit. diuiditur in tres partes. Primò, ponit de fideicommissio pecuniario. Secundò de libertatibus. Tertiò, per quæ verba fieri debeant. Secunda ibi, Libertas quoque. Tertia ibi, Verba.

* Potest tamen. L. 1. s. v. c. Iacinius heredem rogauit non totam hereditatem, sed particulam aliquam, veluti equum, Titio reddere : valene fideicommissum? valet. Quid verò si Lici- nius legauit Titio equum, & postea sic dixit, Rogo te Titi equum, vel ephippia des Cornelio? valebit. Sequens. s. nihil habet obscuritatis. Cornelius Vibul.

* Not. quòd quælibet res, quæ tamen sit in commercio, per fideicommissum relinqui potest. Item, quòd non solum hæres grauari potest, sed legatarius. Item, quòd olim à legatario non legabatur. Syl.

TIT. XXXIII

DE SINGV.

lis rebus per fideicommissum relictis.

* Etiam res singularis potest per fideicommissum relinqui, & tam ab hærede, quam à legatario.

Potest tamen * quis etiā singularis res + per fideicommissum relin- quere : veluti fundum, argentum, hominem, vestem, & pecuniam numeratam : & vel ipsum hæredem rogare, ut alicui restituat : vel legatarium : quamuis

† a Singulas res. Non solum generali- ter. ut supra tit. j.

† Singulas res. Hereditas, vel pars hereditatis, opponitur rebus singulis, quæ in ea continentur l. j. ff. de rei vindic.

à legatario legari non possit.

* Non tamen res testatoris, sed etiam hæreditas, aut ci- uilibet alieius, per fideicommissum relinqui potest. In legatario de re si- bi legata vel sua, vel altera alteri restituenda potest grauari, dummodo nō plus oneretur, quam honoratur. Et quædam res aliena legatur : vel ipsa, vel eius astimatio præstanda est Aretin.

* Potest autem non solum proprias res testator per fideicommissum relin- quere : sed & hæ- redis, aut legata-

C. commun. de lega. l. ij. s. si. & hoc sta- tum subiicit.

* Legari non possit. Non possit. Quo- niam legatum ab hærede præstatur, id est, ex hereditate. l. ij. s. ult. ff. de dot. præleg. Vnde definitur, delibatio hæ- reditatis. Sed nouo iure, legata, & fi- deicommissa sunt promiscua.

* Adde, quòd non solum ipsi grauari possunt, qui commodum sentiunt, sed eorum hæredes. l. si fuerit. s. fin. ff. de lega. iij. & intellige de commodo æsti- mabili. l. planè. ij. s. fin. cum l. seq. ff. de leg. j. Syluest.

* Dicitur. Dic secundum Ioan. Fab. quòd accipiēdo legatum propriè : sortè nō potest legari, nisi ab hærede, sed fideicommissi sic : ut l. si fuerit. s. j. ff. de legat. iij. & quòd ibi not. maxime per Bart. sed quia legatum & fideicom- missum

l. liberorū 109.

ff. de verb. sign.

Itaque fideicō-

missum aliud di-

citur vniuersa-

le, aliud spe-

ciale.

† Argentum. Fa-

ctum, & Insectū.

Nam signatur,

pecunia nume-

rata est.

* b Vel legata-

riū. Scilicet ro-

gare, ut aliquid

alicui restituat.

A. D. D. I. I. O.

Sed quo pacto

legatarij res le-

gari potest? Sci-

licet, nō ipsi le-

gatorio, sed alij

per fideicōmis-

sum relinqui-

tur.

* c Non possit.

Antiquo iure in-

speculo : sed no-

uo iure aliter

est. nam potest

à quolibet, qui

cōmodum quo-

cunq; modo ha-

bet, legari & fi-

deicommissi : ut

N. A.

* Legari non possit. Non possit. Quo-

niam legatum ab hærede præstatur, id

est, ex hereditate. l. ij. s. ult. ff. de dot.

præleg. Vnde definitur, delibatio hæ-

reditatis. Sed nouo iure, legata, & fi-

deicommissa sunt promiscua.

* Adde, quòd non solum ipsi grauari

possunt, qui commodum sentiunt, sed

eorum hæredes. l. si fuerit. s. fin. ff. de

lega. iij. & intellige de commodo æsti-

mabili. l. planè. ij. s. fin. cum l. seq. ff. de

leg. j. Syluest.

* Dicitur. Dic secundum Ioan.

Fab. quòd accipiēdo legatum propriè :

sortè nō potest legari, nisi ab hærede,

sed fideicommissi sic : ut l. si fuerit. s. j.

ff. de legat. iij. & quòd ibi not. maxime

per Bart. sed quia legatum & fideicom-

missum

missum idem sunt, & facta sunt hodie similia & synonyma, ideo illa differentia hodie non tenet: ut dicta l. ij. §. fin. Communia de lega. & plene non per gloss. & doct. l. j. de leg. j. & ibi dixi. suprà de leg. §.

j. sed ibi Raphael dicit, quod ille text. non potest loqui de iure antiquo, cum hic sit verbum, possit, dum dicit legari non possit. non autem dicit legari non poterat, &c. dic ut per eum. Angel.

N.A. [†] Cuiuslibet. Per fideicommissum onus imponitur, non tantum restituendum, sed etiam dandi l. xxv. C. de fideicom.

¶ a Alterius. refert tamē an legat rem extranei, an heredis: primo casu distinguitur an sciuerit alienam, vel credidit suā: secundo, non ut suprà de legat. & quod autē. &

ff. de leg. ij. l. vnum ex familia. §. si rem. b Ipsius. scilicet, legatarij.

N.A. [†] Quod amplius. Iniquum est testatorem plus oneris, quam honoris tribuere l. j. §. si is qui ff. ad T. rebell.

¶ c Inutiliter. Facit ff. de leg. j. l. planē. ij. §. fin. & l. videndum. & ff. de leg. ij. l. j. §. sciendum. & l. ij. §. Julia. & l. si legatarius. in princ. Sed contrā in d. l. planē. §. si cui. Sed ibi dicitur per legatarium, quo minus meliorem acceperit, vel melior videtur esse, quem elegerit, licet deteriore elegerit: ut arg. infra de acq. §. praeerea. Item arg. contra ff. de leg. ij. l. Imperator. §. j. ibi enim verò &c. Sed hoc quod hic dicitur, intellige, quando in quantitate legatur alicui, & in quantitate oneratur ibi autem quando quantitas datur, & in specie grauator: quo casu tantum videtur estimasse speciem suā legatarium accipiendo quantitatē: ut ex eadem l.

rij, aut fideicommissarij, aut cuiuslibet [†] alterius ^a. Itaque & legatarius, & fideicommissarius non solum de ea re rogari potest, ut eā alicui restituat, quae ei relicta sit: sed etiam de alia, siue ipsius ^b siue aliena sit. Hoc solum obseruandum est, ne plus quisquam rogetur alicui restituere, quam ipse ex testamento ceperit. nā quod amplius [†] est, inutiliter ^c relinquitur.

¶ Cum autē aliena res per fideicommissum relinquitur, necesse est,

c. Igitur. [Adde tamen, quod quando grauator debet restituere post aliquod tempus quantitatē, & fuit honoratus in quantitate: licet iure civili teneatur computare vsuras secundum illud tempus. d. l. Imperator. §. si cētum. quae hodie sunt prohibita. c. j. de vsur. poterit tamen hodie grauari in plus, vsque ad quantitatē honesti lucri: ut tradit Bar. in d. l. Imperator. §. cum quidam. si vel dictum lucrum perceperit, vel percipere potuerit. Syl.]

ei, qui rogatus est, aut ipsam redimere, & praestare, aut estimationem eius soluere.

¶ Etiam libertas seruo per fideicommissum potest relinqui: & non tantum seruo proprio, sed etiam alieno: ut quando poterit ematur, & manumittatur h. d.

¶ Libertas quoque seruo per fideicommissum dari potest: ut haeres eū rogatur manumittere, vel legatarius, vel fideicommissarius. Nec interest, utrum de suo proprio seruo testator roget, an

iure Falcidia potest oneratus retinere: siue sit legatarius, siue fideicommissarius quis sit grauator? Quidam dicunt quod sic: ut argumentum. ff. ad legem Falcidiam. l. pœnales. §. fin. Nos contra: ut eodem titulo, l. lex Falcid. si interuenias. §. nunquam. & de vulgari substitutione. l. cohæredi. §. cum filijs.

¶ Adde hæc vera, nisi ex præsumptione defuncti, puta partem rogatus sit restituere, scilicet, si totum, secundum distinctionem quæ sit in d. §. si. vel nisi ex liberalitate expressa vel præsumpta heredis, qui dum posset Falcidiam detrahere, totum soluit: nam tunc legatarius illud retinebit. l. j. §. inde Nematius. ff. ad Trebel. & ibi Bart. in fin. Syl. §. Libertas.

¶ d. Sextius heredem rogauit, ut seruum suum Pamphilum manumitteret. valēne? valet. quid si ut alienum seruum? rogetur cum redimere

ac manumittere. Quid, si dominus eius noluit vendere, an libertas exincta est? minimè. sed in pendentia est & si quando facultas erit, veluti si seruus heredis factus sit, dabitur. Quod si dominus serui ex illo testamento aliquid perceperit, seruum vendere cogitur. Quæ sequuntur ita clara ac perspicua sunt, ut qui in iis offenderit, merito cæcus appellari possit. Cor. Vii.

¶ Not. quod si fideicommiss. libertas dicitur quando grauatur, qui grauari potest, ut manumittat. Item, qd fideicommissaria libertas potest relinqui, etiam seruo alieno. Item, quod grauatus dare libertatem seruo alieno, tenetur omere & præstare, si potest. Item, quod dominus serui, cui libertas est relicta, non cogitur manumittere, aut vendere, nisi aliquid consecutus sit à testatore. Item, quod tale fideicommissum non exinguitur, si dominus nolit vendere, sed pender. Item not. quod illud quod differtur, non aufertur. Syl.

¶ a Extranei. Tunc etiam crediderit suum: ut ff. de fideicommissa. lib. l. Paulus. primo responso. & l. alieno. in princ. Sed in pecuniario legato distinguitur, sciuerit, vel ignorauerit rem alienam. ut supra de leg. 3. quod autem. & 5. non solum.

¶ Adde tamen, quod in contrarium facit text. in l. alieno. ff. de fidelcom. lib. Syluest.

N.A. ¶ Etiam extranei. Quoniam, ut modò dixi, fideicommissi onus, non tantum in restituendo, sed etiam in dando constituit l. 16. l. 39. ff. de fid. lib. et.

¶ b Non vendat. Vel etiam si vendat, sed ultra iustum pretium vendere vult. nam tunc perinde est, ac si non vendat: ut ff. de lega. iij. l. non dubium. 5. fin.

de eo, qui ipsius heredis, aut legatarij, vel etiã extranei ¶ sit. Itaque & alienus seruus & redimi, & manumitti debet.

Quod si dominus cum non vendat^b: si modò c nihil^d ex iudicio eius, qui reliquit libertatem, recepit^e *, non statim exinguitur fideicommissaria libertas: sed differtur^f: quoad^g possit tempore procedere, ubi cunq; occasio serui redimendi fuerit, præstari libertas.

¶ Adde, quod si dominus dixerit se velle vendere certo pretio, qd grauatus dicat immodicum, iudice declarante tenetur postea dominus vendere pro pretio declarato, secundum Bart. in d.

¶ Directè libertas datus, testatoris libertus efficitur: si fideicommissariam autem ademptus libertatè, heredis est libertus.

¶ Qui autem ex fideicommissi causa manumittitur, non testatoris sit libertus, etiam si testatoris seruus sit: sed eius, qui manumittit^h. At is, qui directò ex testamento liber esse iubetur, ipsius testatoris libertus sit, qui etiam Orcinusⁱ appellatur. Nec alius vllus di-

5. fin. qui mouetur per text. in d. l. non dubium. 5. si is, cuius. qui videtur potius dicere contrarium, ibi, idem est si plus iusto. & ibi, volenti domino. Syl.

¶ c Si modò. Interpositio est.

¶ d Nihil. Si enim aliquid, etiam modicum relinquatur alicui, ut vendat, & ille legatum accepit, compellitur vendere: ut hic, & C. de fideicom. lib. l. liberi. & l. si te donatam. & C. ad l. Falcid. l. si ea, cuius filium.

¶ e Recepit. scilicet, dominus illius.

¶ f Differtur.

Quod differtur, non aufertur. sic ff. de iudic. l. cum furiosus. Argu. contra. C. de inoff. testam. l. sciurus. 5. fin. [Adde, quod ibi erat in potestate filij præparare querelam, & ideo ea delata aufertur, ut non transmittatur ad extraneos. Syluest.] Et ff. de usu. l. si usu. fructus. [Adde, quod ibi aufertur propter moram & culpam suam. Syl.] Item not. quod inspicitur, quod euenire potest: sic ff. de iurisdi. omn. iud. l. si idem. 5. fin. in glo adiudicari. & ff. de adi. leg. l. si seruo.

¶ g Eius, qui manumittit. id est, heredis vel legatarij vel fideicommissarij. C. de fideicom. lib. l. his quibus. Accurs.

¶ h Orcinus. Sic dictus ab orco. id est, inferno. Vel orthinus, ab orthos, quod est rectum. Vnde orthinus, id est, directo manumissus. Vel ab orce, quod est capio (nam & inde archiorchus) quia multa capiunt manumissi in testamento, in quo multa sunt.

ADDITIO. Dictum apparet ab orco. Theo

Theophilus enim *χαριστίας*, id est, Charontium à Charôte appellat. q. d. liber ab eo factus, qui ad Orcū tendit.

N.A. † Orcinus. Orcinus, libertus est testatoris ad Orcū demissi. Itaq; nullius libertus dicitur.

l. 4. C. de bo. li- berto. sed fami- liæ libertus. l. 3.

3. planē. ff. de legit. int.

N.A. † Directa autē.

rectò ex testamen- to libertatem ha- bere potest, quàm qui utroque tem- pore testatoris fue-

Directa libertas dicitur, non tam quia directis verbis, id est, civilibus re- linquitur, quàm quia directo à testa- tore, nulla intermedia persona tri- buitur. Directa autem verba sunt cer-

te formulæ à iurisconsultis conceptæ: ve- luti in testa- mentis in actio- nibus in cre- tit, & quo faceret testamentū, & quo moreretur. Dire- cta autē † libertas tunc dari videtur,

* directi-
onibus.

DIFFERENTIAE INTER LEGATVM & fideicommissum.

Legatum, ex legibus X I I. tabul. & rigore iuris proficiscitur.

Legatum non nisi verbis Latinis, di- rectis civilibus relinquitur.

Legatum non relinquitur nisi testa- mento. l. 4. ff. de manumiss. testam.

Soli hæredi imponitur, eique qui suo nomine, & ex sua persona hæ- res est.

Legatum non nisi ex hæreditate de- libatur.

Legatum est tantum rerum singu- larum.

Legatum est merum iurum.

A legatario legari non potest.

Legari non poterat ante hæredis institutionem, nec post mortem hæ- redis.

Legari non poterat codicillis, nisi testamento confirmatis.

Legata directis, solenniibus, & or- dinariis actionibus petuntur.

Fideicommissum ex voluntate re- linquentis. Vlpianus tit. 26.

Fideicommissum precariis, etiam Græcis verbis, atque adeò nudo solo.

Fideicommissum, etiam ab inte- staro.

Et hæredi, & legatario, & fideicom- missario, & donatario mortis causa, & ei, qui alieno nomine heres est, & hæ- redi hæredis, & patri, vel domino hæ- redis instituti.

Fideicommissum etiam ex aliis re- lus non hæreditariis.

Fideicommissum aliud vniuersale, aliud speciale.

Fideicommissum vniuersale est ius, & pars oneris.

A fideicommissario potest.

Fideicommissum poterat.

Fideicommissum poterat.

Fideicommissaria extraordinariis persecutionibus.

N.A. Notandum est, fideicommissum vniuersale interdum appellari substitutionem, cum verè, proprièque sit restitutio. Nam substitutio, quæ vel vulgaris est, vel pupillaris, sit directis verbis, siue ciuilibus: si fideicommissaria verò, precariis. l. 7. l. 1. §. 1. ff. de vulg. substit. l. 14. C. de fide. Directa sit ex lege, ex rigore iuris, ex necessitate. l. verbis legis. ff. de verb. signifi. ¶ Siue præceptiuis, siue rogatiuis verbis fideicommissum fiat, valet. h. d. Aret.

¶ Verba autem fideicommissorum hæc maxime "in vsu habentur: Peto, Rogo, Volo, Mando, Fidei tuæ committo: quæ per-

Directa substitutio, est secundi hæredis institutio. l. ex facto. 23. §. Lucius. ff. de vulg. substit. Denique directa substitutio, est institutio, itaque appellatur. l. Iulianus. 26. ff. si quis omni. caus. Neque substitui quisquam potest, nisi qui hæres esse potest. At neque fideicommissaria substitutio, institutio est: neque per fideicommissum substitutus hæres esse, aut in hæredis locum subrogari potest. Necessè est enim alium recto iure hæredem esse, alium fideicommissarium. §. secundo. suprâ illotitulo. Directæ substitutionis effectus est, ut hæredis deficientis locum suppleat. Nam ad excludendos legitimos, & impediendum ius caduci, & ius adcrendi, introducta est lex vnica. Codice de cad. toll. fideicommissari effectus est, ut institutum hæredem confirmet, & eius fideicommissum. Denique qui pupillariter substituit filio, hæredem facit. At rogatus aliquis, ut sibi certum hæredem faciat, non potest. l. ex facto. 17. ff. ad Trebellianum.

¶ Ex suo. Non expectata manumissione ab alio faciendâ.

¶ In Testamento. Vel etiam codicillis testamento confirmatis, ut ff. de manumiss. testa. l. libertas.

¶ Hodie tamen etiam in codicillis ab intestato dari potest libertas directis verbi. Syl.

inde singula firma sunt, atque si omnia in vnum congesta essent.

TIT. XXV

DE CODICILLIS.

¶ Codicillos etiam non testatus quis facere potest: porro ante testamentum facti, nulla expressa confirmatione, nouo iure indigni.

A Nte Augusti tempora con-

ex familia. §. si. ff. de legat. ij. l. peto. in princ. l. codicillis. §. matre. eo. tit. & de verbis enuntiatis, vide Bartolum in lege, Lucius. §. filiam. d. ad Trebellianum. & in dicto §. finali. Syluester.

DE CODICILLIS.

¶ Quia Testamentis, & eorum accidentia dicta sunt: nunc de codicillis. id est, de paruula, vel de minima scripta voluntate. Nam ideo codicilli dicuntur: quia in breuiori chartula, vel codice, quàm testamentum, fiebant, & solum in eis quædam fideicommissa relinquebantur: & tales sunt ad testamentum, qualis est scapha ad nauem. Sed nunquid secundum hoc possunt fieri sine scriptura. Quid dicunt, quod non: sed tamen dico etiam sine scriptura hodie fieri posse, licet fortè olim in scriptis tantum fierent: ut C. de bon. libe. l. fin. in princ. Accurs.

A Nte Augusti, &c. Ille sit diuiditur in quatuor partes. Primum, quomodo fuerit introductus vsus codicil

Codicilli
fieri
possunt
sine
scriptura

dicillorum. Secundò, quando codicilli testamento confirmati valent. Tertiò, an hereditas directò possit dari, vel alim in codicillis. Quartò, an quis possit facere plures codicillos. Secunda ibi, Non tan-

tum. Tertia ibi, Codicillis. Quarta ibi, Codicillos. C. A. S. V. S. I. Lentulus Cæsarem heredem scripsit, & filiam suam, quos rogauit per codicillos testamento confirmatos, ut aliquid facerent, puta domos edificandas quibusdam amicis Lentuli curaret. Erant autem confirmati codicilli testamento, vel ante factò, hoc modo: Si quos scripsero codicillos, ii firmi sunt, vel post, ad hunc modum. Quos ante scripsi, rati sunt, quæro an valeant codicilli maxime. Co. Vibul.

† Not. quòd ius codicillandi ab Augusto traxit originem. Item, quòd exempla principum sunt imitanda. Syluester.

A D D I T O. Codicilli tabellæ ceratæ erant, in quibus aliquid stylo aut breuiter, aut festinanter scriptum fuerat. Itaque commodissime iis veteres utebantur, quum scribere in codicillis possent vel in cœna, vel in curia, vel in via, vel ubicumq; libuisset: charta autem non item, in qua scribere sine atramento & calamo non poterant.

† Codicilli, sunt scriptura, qua defunctus voluntatem suam de suis bonis, in aliquem post mortem suam transferendis, minus solemniter exposuit.

† Confirmatos. Hic nota, quòd quatuor modis codicilli consueverunt aut enim in futurum confirmantur, veluti testamento prius factò, in quòd dictum

est, quicquid dixerò in codicillis, valere volo & postea codicilli facti sunt. Aut in præteritum veluti codicilli prius facti testamento factò postea confirmati sunt, & hi duo casus sunt. Cod. eodem.

l. siue in initio.

quæ iure non debebat, soluit. Dicitur autem Augustus conuocasse sapientes * viros, interq; * eos Trebatium quoq; , cuius tunc auctoritas maxima erat: & quæsisse, an posset recipi hoc, ne absolans à iuris ratione codicillorum usus esset: & Trebatium suasisse Augusto, quòd diceret vtilissimum, & necessarium hoc ciuibus esse, propter magnas, & longas peregrinationes † quæ apud veteres fuissent: vbi si quis testamentum facere † non

[Et sic confirmatum præcedit confirmans in dispositione: sed non quo ad intellectum, & voluntatē: quia ea censetur præcedere, & facit ad plures questionēs, quas mouet Ang. hic Sylu.] Tertiò, sunt cum testamento: veluti cū testator qui testamentum implere nequiebat, addidit ut vim codicillorum haberet: ut C. eod. l. si §. illud planè. ibi, nisi id ille, &c. Quartò, sine testamento scilicet ab intestato: ut ff. eod. de iure codicil. l. cōficiuntur, & i. eod. §. non tantum. & C. eod. l.

non idcirco. hic autem fuerunt confirmati, vel ante, vel post.

† Testamento confirmatos. Verisimile N. A. est illum heredem aut heredem rogasse, ut si quid codicillis caueret, id præstarent, iuxta l. ultim. ff. de fid. lib.

* b Augusto. Cui aliquid relinquebatur.

† c Eius, scilicet, Augusti.

† Filia Lentuli. Filia imposita erat N. A. legata, Augusto verò fideicommissa.

† Peregrinationes. In quibus non semper ciuium Romanorum testium septena copia erat. l. 8. i. ff. hoc tit.

* d Non debebat. Quia legata nō debebantur, nisi ex testamento, iure antiquo: ut diximus §. tit. ij. §. præterea.

† Testamentum facere. Nouum, s. facere, & veluti mutare. Nam si quid mutari placet, omnia de integro facienda sunt. l. 21. §. primo. ff. de testamentis.

4 a Non posset. Propter impotentiam facti, ut quia non habet tot testes, qui testamento conficiendo, sufficientes, si propter impotentiam iuris: ut ff. eodem. l. diui. §. codicillos. quæ est contra. & probatur hæc solutio. ff. eo. l. conficiuntur. §. codicilli.

¶ Non tantum autem C. s. v. s. Potestne aliquis intestatus codicillis fidei committere? potest. Sed ecce, Titius per codicillos mihi domum reliquit, deinde testamentum faciens nulla eius rei mentionem fecit: valentne codicilli? valent, si modo probari non possit, testatorem ab illa in codicillis per scripta voluntate recessisse. C. Vibul.

¶ Not. codicillos fieri posse ab intestato: quia venientes ab intestato videntur tacite institui, vel eis relicta hæreditas. l. conficiuntur. ff. de iure codicillorum.

Item, quod codicilli quandoque facti valent, dummodo ab eis non sit expresse recessum. Syluester Aldebrandinus.

A D D I T O In hunc §. vide accuratam dispositionem Francisci Duareni viri doctissimi, in lib. Antiq. lect. ij. capite finali.

N. A. ¶ Non tantum. Solent iuris articuli paulatim inualescere. l. duodecima. §. sed si. 15. ff. de iniusto. l. quarta. ff. de usufr. & habit. Codicilli primum testamenti appendix fuerunt, vires ex testamento capiebant, post valere per se ceperunt. l. tertia. §. ultimo. l. 6.

ff. hoc titulo. Ergo nunc, codicillus est voluntas, vel testati, vel intestati, minus solennis.

¶ b Confirmantur. scilicet expressum, vel etiam si quoquo iudicio retineatur

prima voluntas: ut ff. eodem de iure codicil. l. ante tabulas testamenti. sed Io. contra. Nam siue ante, siue post fiant, semper videntur confirmati: ut hic dicitur statim, & ff. eo. de iur. codicil. l. si quis cum. §. fin. & l. ab intestato. Accursius.

A D D I T O.

In hoc ramen remanet hodie differentia, secundum Ioann. Fab. quia quando expresse confirmantur, valent iure directo, quæ in his continentur, scilicet, si tacite. l. libertates. ff. de man. testam. & de testam. iur. l. tertia. quamvis glossa ibi notet contrarium.

¶ Codicillis autem. C. s. v. s. Non possum directo scribere in codicillis. Titius hæres mihi

cum ante testamentum factum codicilli facti erant, Papinianus ait, non aliter vires habere, quam si specialiter postea voluntate confirmantur. Sed diui Severus, & Antoninus rescripserunt ex iis codicillis, qui testamentum præcedunt, posse fideicommissum petiti: si appareat eum, qui postea testamentum fecit, à voluntate, quæ in codicillis expresserat, non recessisse.

¶ Codicillis nec dari nec adimi directo hæreditas potest: nec instituto hæredi conditio adiicit, nec directo substitui fideicommitteri autem potest.

esto: vel filius meus cohæres esto. sed per fideicommissum recte hæreditas in codicillis relinquitur, hoc modo: Rogo te hæres mi, ut cum primùm adieris hæreditatem meam, eam Scio reddas. Titius Meum in testamento puerum hæredem instituit: deinde in codicillis scripsit, Mauius hæres esto, si nauis ab Alexandria venerit: non valent codicilli. item, Solum Mauium testamento instituerat: deinde in codicillis substituit Scium. valentne substitutio? minimè. Cor. v. lib.

¶ Not. hæreditatem nec dari, nec adimi

mi directò in codicillis posse, nec exheredationem fieri. nec substitutio- nem directam: secus, si per fideicom- missum. Item not. plures codicillos fieri posse: quamvis fieri non possint nisi unicum testa- mentum. Item, codicillos nul- lam iuris solen- nitatem deside- rare. Syl.

¶ a Neque da- ri. Directò: sed per fideicom- missum siue ab eo quem prius fecerat heredem, siue à legitimis bene potest re- linqui: ut ff. eo- dem. de iure co- dicillo. l. secun- da. §. finali. & Codice eodem. lege, heredita- tē. & infra pro- ximo. §.

AD DITIO.

Et assignat glo. in dicta l. he-

reditatem, rationem differentia: quia non tantum aufertur per fideicom- missa, sicut directò aufertur. Vel dic, secundum Salyce. aliqua virtus attri- buitur uni, quæ non attribuitur alteri: ut l. si. C. cod. & maiorem vim te- stamenta, quam codicilli habent, pro- pter maiorem solennitatem in eo re- quiritam. Ange.

N.A. ¶ Neque dari. Neque dari igitur, cum heredis institutio sit caput testamenti, absurdum & præposterum esset trans- ferre in appendicem id, quod caput erat testamenti. l. 10. ff. hoc tit. Alio- quin, iura testamenti, & codicilli, quæ dissimilia sunt, confunderentur. l. 7. C. hoc titulo.

¶ b Ne confundatur. id est, ne istæ duæ voluntates sic misceantur, ut una ab altera discerni non possit. nam si idem significarent, quare diuersa nomina darentur? ut C. cod. l. si idem.

¶ c Scribi. scilicet, ut de iure valeant.

¶ d Relinquitur. Sed qua actione hæc hereditas, vel etiam in codicillis resti- ta petentur? Resp. quidam cōditione ex lege. l. j. Vel die vtili, actione ex testamento:

cillis adiicere f, neque substituere directò g quis h potest.

¶ Plures codicil- los vnus facere po- test omnes habentes effectum: secus in pluribus testa- mentis.

¶ Codicillos au- tem etiam plu- res h quis facere potest: & nullam i solennitatem f or- dinationis deside- rant.

priore hereditatis cogitasse videtur: ut ff. de condit. insti. l. pen. in fin. Sed for- tē in vanum cogitauit, ut ibi dixi.

¶ g Directò. Si tamen substituerit, videtur rogasse per fideicommissum, ut restituat, ut ff. ad Trebellia. l. Scæ- uola.

¶ h Plures. ut etiam omnes valeant, nisi contrariam contineant volunta- tem: ut C. cod. l. cum prop. as. aliud in testamentis. ut supra quib. modis te- stamen. infr. §. posteriore. & facit ff. cod. l. diuus. §. j.

¶ i Et nullam. scilicet de illis quatuor quæ in testamento desiderantur. vel septem testium, vel sigillorum, vel quod sua manu scribantur, vel quod sub- scribant testes: ut §. de test. §. j. Sed quæ- dam solennitates & hic desiderantur: ut sunt quinque testes, ut diximus su- pra tit. ij. §. fin.

¶ Solennitatem. Nisi quinque testes, N.A., etiam fortuito. l. penul. C. hoc tit.

cum ad instar testamenti co- dicilli sint in- uenti: ut ff. eo- dem. de iure co- dicillorum. l. ij. §. j.

AD DITIO. Relinquitur an- tē hoc modor Rogo te hæres mi, ut cum pri- mū adieres hæ- reditatem meam. eam seio red- das, restituas.

¶ e Instituto. f. in testamento.

¶ f Adiicere. Et cui conditioni adiecta necesse parere non ha- bet. sed in eius conditionis de- fectu de adem-

TESTAMENTVM.

Testamentum requirit solennita- tem.

CODICILLVS.

Codicillus nullam.

Testamentum directis verbis fit.

Testamentum aliud scriptum, aliud nuncupatum.

In testamento dari decretò, & adimi hereditas potest.

In testamento septem testes rogati.

Testamentum per se valet, etiam directò scriptum.

Testamentum valet pro codicillo, si testator id iusserit.

Codicillus quibuscumque.

Codicillus sola scriptura constat.

Per codicillos, non nisi precariis, & per fideicommissum.

In codicillis quinque etiam non rogati.

In codicillis nihil valet directò scriptum, nisi testamentum confirmatis.

Codicillus non valet pro testamento.

INSTITUTIONVM SIVE ELEMENTO-
rum D. Iuliani sacrae Illustrissimae Principis,
Libri Secundi finis.

FINIS

sic habetur in vetustissimo exemplari manuscripto.

Dn. Iulianiani perpetuo Augusti.

INSTITUTIONVM COMPOSITARVM IER.

Tribonianum virum magnificum, magistrum & exquæstorem sacri Palatii, & Theophilum & Dorotheum VV. illustres, & antecessores, incipit tertius; De hæreditatibus quæ ab intestat. deferuntur.

DE HÆREDITATIBVS,
quæ ab intestato deferuntur.

¶ Hic titulus est generalis ad omnes sequentes titulos vsq; ad tit. de bo. pos.

vbi nullum tractabit ex testamento, & ab intestato, sed text. huius tit. loquitur tantum de suis hæredibus, & sic alijs. ff. si cert. per. & de reb. cre. vbi tractat de mutuo in specie tantum. Accur.

ADDITIONO. Ille tit. sic continetur. dictum est s. de hæred.

quæ testamento facto deferuntur: nunc sequitur videre de hæreditat. quæ ab intestato deferuntur.

N.A. ¶ Hæreditas aut testamentaria est, quæ testamento deferitur, non tamē sine lege. l. verbis. ff. de verb. signif. aut legitima, quæ sola lege, sine testamento deferitur. l. 3. §. 3. ff. pro socio.

¶ Intestatus. Totus ille titulus dividitur in quatuor partes principales.

Primò, ponit quis dicitur decedere intestatus. Secundo, quod prima causa est liberorum, & qui sunt liberi, & sui. Tertiò, de emancipatis, quomodo admittantur, & de adoptivis. Quartò, ponit aliquas suas correctiones. Secunda ibi, in testatorum autē. Tertia ibi Emancipati autē. Quarta ibi, sed ea omnia.

¶ Intestatus. l. 1. §. 1. A. Quatuor modis dicitur aliquis intestatus, quis per se quis intelligit. Cor vii.

¶ Not. hic esse rex. contra illam regulam. quòd qualitas adiecta verbo, intelligitur secundum tempus verbi. Nam qualitas decedenti non viventi competit, cum dicat. qui testamentum non fecit, cum fieri possint; ultimo vitæ spi-

ritu. l. iij. ff. locat. tamen non est inconueniens: ut est text. in l. si quis posthumus. §. quòd si morlente. ff. de liber. & posthu. Item not quòd intestatus dicitur ille, qui omnino testamentum non

¶ Intestatus dicitur quis decidere pluribus modis, qui hic describuntur. Arcerius.

¶ Intestatus ¶ dedit, qui aut omnino testamentum non fecit: aut non iure fecit: aut id quod fecerat, ru-

ramentum non fecit, aut iuris intellectum, cum id testamentum quod fecit, non habeatur pro testamento. l. i. de su. & legit.

¶ 2 Non fecit. vel quia non vult: vel quia non potest, ut pupillus, furiosus: licet hi improprie intestati dicantur esse: quia & si vellent testari, non possunt. ff. eodem. scilicet, de suis, & leg. l. i. in princip.

¶ Adde, quòd hi, quantum ad huc tractatum, sunt intestati, sed de proprietate non. l. i. ff. de suis, & legi. quod facit ad statum, quòd mater non succedat filio intestato, statibus agnatis an videret locum in intestabili de quo vide per doctores. maxime Dec. in l. generaliter. C. de instit. & subst. Syl.

¶ Non iure fecit. Quia caruit solennitate testium: vel non habuit testamenti factionem, & fecit.

¶ Adde text. in l. i. ff. de iust. rupt. & dum §. o. ponit exemplum in eo, qui de facto fecit testamentum, potest, adduci text. in l. si queramus. ff. de test. Item, ille qui præterit. §. de ex hæc. liber. in princ. Syl.

*Testamē-
tum per
duos rumpitur.*
• a Ruptum. Arrogatione, vel agnatione posthumivt s. quib. mod. testa-
ment. infr. j. respon. [Adde, quod de hoc est
text. in l. iij. in princ. ff. de iust. rupt.
in l. posthum. ff. de exher. liber. Sylu.

Et not. quod nō
est per omnia
idem quando
rumpitur, ac si
nullum factum
esset: si tamen
fecit codicillos
cum primo ca-
su, scilicet quā-
do rumpitur le-
gatum vt ex co-
dicillis, non va-
leat vt Cod. de
cod. l. j. in prin-
secund. sicut s.
de fideicō. har.
s. praeterea. &
ff. de iur. codic. l.
si quis cum. in
fi. j. resp. & in l.
ab intestato. &
l. iij. j. s. non
tantum. Acc.

• Adde, quod
primo casu ratio est, quia codicilli pē-
dent à testamento. l. ab intestato. in fi.
ff. de iur. codic. quod non esset quando
expresse, vel tacite essent granari ve-
nientes ab intestato. l. j. Co. de codicill.
Item, hodie non procedit hāc diffe-
rentia per auct. ex causa. C. de lib. pre-
ter. Sylu.

• b Irritūve. Vt per capitis deminutionem testatoris: vt s. quib. mod. testa-
ment. infr. s. non tamen. & facit ff. de
verb. signific. l. intestatus.

• Adde, quod dicitur irritum; etiam
quod non iure factum est. s. alio quo-
que modo. s. quibus mod. testam. infr.
Item, quando mortem sibi conscivit
oberimen. l. si quis filio. s. eius. ff. de
iust. rupt. Sylu.

• c Extiterit. Sūt & alij duo modi vt p
querelā, vel cōtra tabulas testamēto re-
scisso: vt C. de colla. l. vt liberis. Acc.

A D D I T O Hoc verum, si sit mora
ante aditam hereditatem secus si post:
quia Praetor non potest facere delinere
quem esse heredem. s. quos autem.
de bon. pos. Ange.

• Intestatorum. **C A S U S.** Horatius
mortuus est intestatus, quis ei heres
futurus est? is quem suum appellari di-
ximus. Adoptivus autem filius aequē
adoptivo patri suus est heres, atq; na-

turalis, naturalis. itaque tam succedit
Aeschinus Mitioni ab intestato, quam
Ctesiphon Demet. Cor. vijb.

• Not. quod prima causa successionis
est suorum. Item, quod hereditas inte-

legi duodecim Ta-
bularum * t primū
ad suos heredes
pertinent. Sin au-
tem heredes exi-
stimantur (vt su-
prā diximus * t)
qui in potestate
morientis t fue-
rint: veluti filius:
filiave, nepos, nep-
tisve ex filio, pro-
nepos proneptisve
ex nepote ex filio
natus t, progha-
tus s. * progha-
tave. Nec inter-
est, vtrum natura-

stati primō de-
beatur liberis ex
leg. xij. tabula. • H-
Item, nota qui leg-
sint sui. Item, plic-
quod dictio su- Practi-
prā, denotat ex li. s. t.
intervallo: ibi, iuris.
suprā diximus,
ex quo not. qd
sufficit allegare
in genere ad p-
bationē alieni-
ius rei. Item, q
patria potestas
requiritur tem-
pore mortis in
suiestate. Item, q
vivēs moritur.
Item, quod ver-
bum naturales, p-
importat ali- xij.
quando legiti-
mos & natura-

les. Item, quod per oblationem curiae
quis legitimatur. Item, quod sibi per
sui sequens matrimonium legitiman-
tur. & efficiuntur legitimi heredes pa-
rentibus suis. Item, quod quis debet
consequi meritum & honorem ex co-
bono, cuius est causa. Syl.

t Ex lege XII. Tab. Si paterfam. intesta-
to moritur, &c.

* d Suprā diximus. s. de hered. qual. &
differ. s. sui. Ange.

t Suprā diximus. s. j. suprā de hered. N. A.
qualit. & differentia.

† In potestate morientis. Periculosa N. A.
definitio, accommodata tamen ad ver-
ba legis. Si intestato moritur: quia si ex
mortis tēpore suis heres estimatur,
vt in s. j. s. de her. qual. & differ. id
precise verum nō sit. Aestimatur enim
precipue ex eo tempore, quo certum
est aliquem intestato decessisse. s. cū
autem. infrā hoc tit.

• e Fuerint. Item aliud est necesse, vt
nemo eos precedat, vt ibidem dicitur:
vt suprā de her. qual. & differ. s. sui

• f Ex alio nato. Aliud si ex filia: vt s.
de par. pot. s. filius.

• g Prognatus. id est, procul à me na-
tus, quia in quarto gradu est mihi, qui
vocatur abnepos: vt s. de grad. s. 4. Vel
dic cōpositum poni pro simpliciter na-
tum

tum vel natam. & sic pone pro nepote prædicto. Vel dic melius, loquitur de omnibus descendens vltioribus: & ideo dicit prognatus: quia usque in infinitum succedunt: ut in authen. de hered. ab intest. §. j. & sic proprie ponitur prognatus, id est, procul natus.

ADDITIONE. Aemil. Fer. ait eos proprie dici prognatos, qui primò obtraher locum liberorum, & tamen nati non sunt: sed illi cedunt natorum locis.

ADDITIONE. De curiæ datis, vide quæ notauimus in §. fin. §. de nupt.

inclu. f. de leg. 1. de sent.

¶ 2 Naturales. i. legitimi.

¶ 3 An adoptiui. Quo ad hoc ut sui dicantur: nisi emancipati fuerint: tunc enim interest, cum naturales emancipati iure prætorio succedant,

adoptiui nō. ut ff. de suis & leg. hered. l. j. §. suos. & infra eod. §. minus.

¶ 4 Quibus connumerati. C. A S V S. Terentius ex concubina filium habebat: cum curiæ dedit, i. in ordinem Decurionum, siue Senatorum alicuius municipij cooptandum curauit. Ius sui consequetur. Quid verò, si concubinam illam in uxorem duxit? tunc siue ex illa uxore facta liberos suscipiat, siue non, tamen liberi, quos ex contubernio habuerit, suorum ius consequentur. Sequens §. est planissimus. Cor. Vibul.

¶ 5 Quibus s. suis heredibus.

¶ 6 Curis. Erat enim curia, siue corpus in qualibet ciuitate, quæ curia indigebat officialibus, ut negotia expedirentur: ut in auth. de defen. ciui. §. nulla. in ff. coll. iij. unde quicumque vellet naturalem suum filium dare illi curiæ, vel ipsemet filius post mortem patris se offerre: non extantibus legitimis, vel

les^a sint liberi, an adoptiui.

¶ Liberi legitimi, siue per oblationem curiæ siue per subsequens matrimonium, de numero suorum heredum sunt censendi. Aret.

¶ Quibus^c connumerari necesse est etiam eos, qui ex legitimis quidem [nuptiis vel] matrimoniis nō sunt progeniti: curiis^d tamē ciuitatū datī, secundam Diualium^e constitutionum, quæ super his posite sunt, te-

pater testamento illud dicat, legitimus fidebat. ut in authen. quib. mod. nat. effi. sui. §. quod verò. & §. si quis igitur. [Intellige subsequente ratihabitatione. §. cum semel. d. auth. Nec pater potest v-

nūm ex illis legitimis facere melioris conditionis, filiis legitimis, & naturalibus. §. sed quoniam varie. eadem authen. Syl.] Sicut sit remissio peccatorum iis, qui vadūt ultra mare.

¶ Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 7 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 8 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 9 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 10 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 11 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 12 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 13 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 14 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 15 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 16 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 17 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 18 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 19 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 20 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 21 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

¶ 22 Curis tamen cluitatum. Cum difficulter reperirentur, qui onera Reip. subire vellent, homines hoc præmio affecti sūt.

abr. T. c. d.

N. A.

Peccata remittuntur per gratiam

N. A.

appellantur, i. habet nomina propria: non quod ulterius non sint proprie parentes & liberi. & ita teneas. Syl.

N.A. f. Posthumi quoque. Quia in utero est, & c. l. pen. ff. de stat. hom.

¶ a Sui heredes sunt. Cum habeantur pro natis, quoties de eorum commodis queritur: ut ff. de stat. hom. l. qui in utero. Et not. quod posthumus dicitur proprie, qui post humationem patris nascitur: & dicitur etiam improprie ille, qui facto testamento nascitur: ut ff. de inst. rupt. test. l. iij.

Posthumus dicitur proprie, qui post humationem patris nascitur: & dicitur etiam improprie ille, qui facto testamento nascitur: ut ff. de inst. rupt. test. l. iij.

Inclusa 3. f. Sui autem.

¶ Sui autem. THEMA. Que

ro, an ignorans suus heres fiat, ac pretereā furiosus uterque. Sed nunquid aut pupillus tutoris, aut furiosus curatoris consensu indiget? minimè. Continuatut enim quodammodo dominum, quippe cum heres lingua veteri dominum significet. Cor. Vibul.

¶ Not. ignorantem quasi contrahere. Item, quod non datur medium inter additionem sui & mortem. Item, quod quo ad acquisitionem æquiparamur furiosi & ignorantes. Syl.

N.A. f. Heredes sunt. Rectius Theophilus ἀγαπῶντες: & passim aliis locis existunt. Qui nascuntur, sui existunt: qui succedunt efficiuntur. ut d. 5. 7. i. hoc ti.

b Etiam ignorantes. Et iuncti, & statim, licet iure prætorio abstinere possint: ut ff. de here. quali. & differen. 5. sui. & ff. si quis omitt. cau. testam. l. i. 5. prætermittitur. vel sic. qui sunt.

A D D I T O. Quod Prætoris beneficium etiam si non impetretur, competit ipso iure. Lei, qui se immiscuit. ff. de acqui. her. ang.

¶ c Heredes. f. sui. aliàs non nisi per curatorem, secundum quosdam. ut C. de cur. suc. l. si. 4. ali. itaque.

¶ Ratio autem, quare ex diversum in furioso quoad hereditatem alienam, & pueriam, est, quia hereditas in suo acquiretur ipso iure. Cetera non de: & ideo transmittitur sicut & legata,

licet secus sit in hereditate: & ita declarat Bald. in d. 5. tali itaque. Syl.

¶ d Acquiri potest. Sic ff. de action. & oblig. l. si a furioso. in princip. & ff. si cer. peratur. l. si furioso.

redes sunt] etiam ignorantes: & licet furiosi sint heredes: possunt existere: quia quibus ex causis ignorantibus nobis acquiritur, ex iis causis & furiosis acquiri potest. Et statim a morte parentis quasi cōtinuatut dominium: & ideo nec tutoris auctoritate opus est pupillis f. cū etiā igno-

¶ e Quasi. Hoc ideo, quia in corporalibus dicitur proprie cōtinuatio: sed dominium est incorporale. Hoc reprobatur, quia & possessio est res incorporalis: & tamen una cum alia continuatur: ut ff. de acqui. post. l. Pomponius. 5. præterea. & 5. in dotem. & 5. si iussu. & 5. sed & legatario. & 5. pe. Dic ergo improprie fieri continuationem, quia

Hoc reprobatur, quia & possessio est res incorporalis: & tamen una cum alia continuatur: ut ff. de acqui. post. l. Pomponius. 5. præterea. & 5. in dotem. & 5. si iussu. & 5. sed & legatario. & 5. pe. Dic ergo improprie fieri continuationem, quia

inter diversa, non inter eadem fieri debet, sed pater, & filius unum fictione iuris sunt. ut C. de impub. & ali. suof. l. fin. 5. fin.

¶ Adde, quod hic ideo non continuatur verè, quia dominium, quod erat apud filium, vivente patre, erat fictum: quando verò succedit, est verum: ideo dixit, quasi continuatur: quia alteratur qualitas subiecti, quod continuatur: ideo est impropria continuatio, & ita hic bene declarat Christoph.

¶ Continuatut. Dixi ad 5. 2. de hered. N.A. qualis.

¶ f Pupillus. Aliàs si est hereditas extranei, & non patris, tutoris auctoritas & pupilli actus necessarius est: nisi sit infans, quo casu sufficit tutor. C. de iur. deli. l. potuit. & l. si infanti. 5. parète. & ff. de tut. & cur. da. ab is. l. impuberi.

¶ g Curatoris adfensu. In tutore dicitur auctoritas, in curatore, adfensus. Plus est auctoritas, quam adfensus. In acquirenda extranei hereditate, curatoris auctoritas nihil valet, tutoris auctoritas necessaria est. l. cū in vna. 17 5. 1. de appell. 5. 2. supra de auct. tutor.

¶ Interdum autem. C A S U S. Titius, dum pater moritur, est in hostium potestate. post mortem redit postliminio: quæro, an sui ius habeat: cum in patris non esset potestate mortis tempore?

re? Beneficio postliminij sui ius habet
sed ecce, Titius, dum pater moritur, in
eius est familia, mortuus pater lese
maiestatis reus factus, ac damnatus est,
fiscus ei succedit. quero an filius sui
ius amittat? Sine
dubio. Cornel.
Vibul.

¶ Not. quod di-
ctio interdum,
ponit regulam in
contrarium. Item,
quod captus ab
hostibus definit
esse in potestate
patris. Item, quod
sufficit aliquem
esse verè vel si-
cè in potestate
tempore mortis.
Item, quod hoc
ex fictione post-
liminij. Item, quod
datus ob cri-
men lese maie-
statis non amit-
tit potestatem,
quam habet in
filios. Itè, quod
in crimine lese
maiestatis me-
moriam datur.
Item, quod est
casus, in quo quis definit esse hæres.
Sylu.

¶ a Interdum. V. ff. de suis, & legit. l. j.
§. sed si quis. vel. si. interdum. Accurs.

N.A. ¶ Mortis tempore. Deinde vitium su-
terioris definitionis est.

¶ b Suis. ff. de testa. l. lege Cornel. in fi.
contra. Sol. ibi ille qui fuit captus, non
fuit reuersus: sed hic sic.

¶ c) Postliminij. Quod fingit eum sem-
per in ciuitate fuisse: vt quib. mod. ius
pat. pot. sol. §. si ab hostibus.

D.A. ¶ Postliminij. Fictio postliminij: vt
qui ab hostibus reuertitur nunquam
in potestate eorum fuisse videatur. §. 4.
§. quib. mod. pat. pot. sol.

¶ d Post mortem. Not. quædam deli-
cta transire contra hæredem, etiam li-
te non contestata, vt lese maiestatis in
duobus casibus, quando quis contra
principem, vel rempublicam fuit moli-
tus: alijs non: vt ff. ad legem Iul. ma-
iestas. l. fin. & his duobus casibus hic
tantum loquitur. Item de residuis &
peculatus & repetundarum: vt ff. ad le-
gem Iuliani repe. l. fin. Item apostatus:
vt C. de apost. l. ij. & l. apostatarum.

in fine. Quædam etiam non transseant
lite non contesta. vt omnia alia publi-
ca: vt ff. de accu. l. ex iudiciorum. Alia
contestata lite transseunt, alias non: vt
omnia priuata delicta: vt C. deli. defun.

l. vii. & infra de
perpe. & temp.
act. §. non au-
tem.

¶ Adde, quod
regula est, quod de-
licta sue publi-
ca, sine priuata
sint, non trans-
eunt in hæredes,
nisi lis sit con-
testata. d. l. ex
iudiciorum. In
crimine lese
maiestatis. d. l.
si. secundum text.
illius legis. In
hæress. l. Mani-
festo. C. de he-
red. In apostata-
ris, vt in glossa. In
crimine repe-
tundarum. l. ij.
ff. ad leg. Iul. re-
petun. Item in
peculatu. l. fin.
eo. cit. Item, de
residuis l. fin. ff.

ad leg. Iul. pecul. Item, quando vxor
succedit viro, & est accusata de morte
viri, vel contra l. Lucius. de iure fisci.
Item in desertore militis. l. defuncto-
rum. de re mil. lib. xij. Syl.

¶ e Perduellionis. Ideo dicit perduel-
lionis: quia per duellum fiebat cer-
tamen, si aliquis criminis huius dice-
batur reus: quod aliquid in ipsum
principem, vel rempubl. fuisset moli-
tus, secundum Plat. Et potest dici hoc
& defendi, quia & secundum iura Ro-
mana videtur posse fieri debere pu-
gna: & sunt aliqua arg. vt ff. ad legem
Aquil. l. qua actio. §. si quis in collu-
statione. & ff. de re iudi. l. commodis,
& ff. de iis qui not. infam. l. athletas &
de athletis. l. j. & ff. de excusat. tut. l.
athleta. in princip. & C. quæ res pign-
obli. poss. l. spem. & ff. de donat. l. do-
nationes. in fi. his enim legibus habe-
tur mentio de tali pugna, quæ non fie-
ret, nisi de iure esset. Vel dic perduel-
lionis, id est, hostilis criminis. Nam
perduelles hostes dicuntur: vt ff. de
verb. sign. l. quos nos.

¶ Perduellionis. Et est atrocissimum N.A.
nec

nec morte finitur, ut alia pleraque, atque adeo l. x. de maiestatis aliqua. §. 1. infr. de publ. iudic. d. l. ult. ff. ad l. Iul. maiestatis.

* Adde, quod hæc est vera, & declarat Alci. ibi. Syl.

A D D I T O.

Olim perduellæ erant, qui ciuem interfecerat, ut Horatius, qui sororẽ interfecerat, per duellis à Iunio dicitur. sed Iuriscõsultis Perduellionis reus est, qui in principem vel Rempub. hostilia fecerit, criminẽq; maiestatis tenetur. l. ult. ff. ad l. Iul. maiest.

* a Memoria. Nã ipse cum sit mortuus nõ potest dari, nisi à Deo: ut ff. quæ sent. sine appel. re. l. penult.

* b Damната. Hoc scilicet, modo, pronuntio cõtra imperium Iulii se-

cisse: & ideo bona eius in fiscũ inferri: nam per hoc memoria damnatur: & infamia quadam defunctus efficitur: ut suprã ex quib. cau. manu. non lic. §. j. & ex tempore commissi delicti alienationes ab eo factæ non valebunt: ut C. ad leg. Iul. maiest. l. pen. in fin. & ff. de don. l. donationes. §. fin. Accurs.

* c Potest dici. scilicet, verius.

* d Definere. scilicet, lata sententia. Nam non facit ipso iure definire hæredem suum esse tale delictum.

N. A. f Definere. Singularis casus, quo is qui hæres fuerit, hæres esse definit: contra regulam l. vij. §. sed quod. ff. de iniur. Nã ei à fisco hæreditas adimitur.

* Adde tamen, q̃ interim est interdicta administratio rerum propriarum. l. quæsum. ff. qui & à quibus. Syluest.

* Cum filius. C. A. V. S. Marcellus filium habebat, & ex altero filio mortuo quatuor nepotes. quomodo diuidetur hæreditas, utrum in capita, id est, ut quot sunt personæ, tot sint par-

tes: an verò in stirpes. id est, ut quia dux sunt stirpes, dux tantum sint partes, & vnus filius dimidiã habeat, quatuor nepotes alterum duntaxat dimidium? in stirpes. nam imago non plus valere debet, quam res ipsa. Res ipsa autem, id est, filius mortuus, si viueret, semissem tantum haberet: quare rectum est, ut qui cum repræsentant, nõ amplius habeant. Quid ergo, si vterque filius sit mortuus, sed ex vno sit vnus tantum nepos: ex altero quatuor? Similiter in stirpes diuidetur hæreditas, ut ille vnus semissem, alij quatuor alterum semissem habeant. Imago enim nõ plus, quam ius rei ac veritatis habeat, oportet. Cor. vii.

* Cum filius filiave, & ex altero filio c nepos neptisve existunt *, pariter ad hæreditatẽ aui * vocantur: nec qui gradu proximior est, vltiorem excludit. Aequum t enim esse videtur, ¶ nepotes, neptẽsq; in patris sui locũ succedere. Pari ratione, & si * nepos neptisve sit ex filio, & ex nepote pronepos proneptisve: simul

pos, ut filius. Item, quod vsque ad pronepote quis succedit in locum patris: vltimus non, secundum doct. cuius contrarium tenui alijs, per text. in §. ita demum. suprã eod. & per alia plura. Item, quod tali casu succeditur in stirpem. Item, quod quando plures inter se succedunt aui, similiter succedunt in stirpes. Syluest.

* e Ex altero filio. Secus, si ex filia: ut infrã eodem. §. item vetustas. & infrã eod. §. diui.

A D D I T O. Hodie secus, ut ibi not. & in l. lege. in princip. C. de legi. hæred.

* f Aequum. Ut in auth. quibus mod. natu. est. sui. §. ergo ibi, quid enim legalius. col. vij.

* Aequum esse videtur. Idque, propter naturalem rationem liberis parentum addidit hæreditatẽ. l. ult. ff. de bo. dam. Cum ergo per successionẽ nepos ex altero filio, pari, eodẽmq; gradu sit, quo alter filius, pariter cum illo partietur.

* g Vocan

* extat.

* abest.

* abest.

N. A.

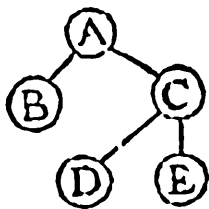
¶ a Vocantur. Idem est, & si per bonorum possessionem vocentur: ut ff. de contratab. l. j. §. vocantur. Sed contra. ff. de contra tab. l. iij. §. j. Solut. non est contra: quia ibi præcedit filius: quia patris loco est

adoptat^o ad nepotem: ut suprà cod. §. ita demū.

N.A. † Non in capita. In capita diuiditur hæreditas, cum tot eius partes sint, quot personæ reperiuntur. In stirpes, cum in tot partes quot sunt liberorū lineæ. Dicimus etiam ex virilibus portionibus, & ex stirpibus l. ij. C. de legit. hæred. Capita sunt personæ unus stirpis: stirpes sunt originis principia. Nepotum stirps est filius: pronepotū nepos.

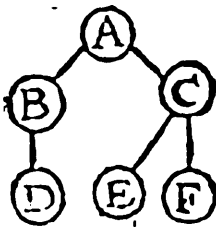
¶ b In stirpes. l. tit. j. §. hoc etiā addendum in si. contra Sol. ut ibi.

N.A. † Ut filius. Fingatur hoc modo.

Morienti A. D. E. Nepotes ex C. filio præmortuo, semissem auferent. B. vero, alterum semissem.

N.A. † Item si ex duobus. Figura hæc est.

Morienti A. præmortuis B. & C. semissem alterum auferet C. alterū tantū E. F.

A D D T T I O. In Capita succeditur, quum hæreditas in tot æquales partes diuiditur, quot sunt succedentium capita. In stirpes, quum capitum ratio non habetur, sed stirpis tantū vnus,

cuius iure nititur, qui succedunt.

pars pertineat, ad tres vel ad quatuor altera dimidia.

¶ Ut quis suus dicatur, etia destituti testamenti tempus inspicitur: quo sit, ut qui nepos mortis ante tempore suus non erat, si tamē destitutus testamento priorem locū occupat, sui hæredis iura nanciscatur: modò viuo auctore conceptus fuerit: alioqui nullatenus admittetur.

¶ Cum autem § quæritur, an quis suus hæres existere

¶ c Ex altero. Sic suprà cod. §. si. sic ff. de inoff. testa. l. Papinianus. §. proinde si ex duobus. sic & C. de suis & legit. l. nepotes.

¶ d Ex duobus filiis. Præmortuis.

¶ e Ex altero. s. filio.

¶ f Vnus. scilicet, nepos.

¶ Cum autem quæritur.

CASVS. Aemilius filio suo exhædato, Titium instituit. Patre & filio mortuis, Titius repudiat hæreditatem. quæro, nunquid nepos auctore suus hæres existeret? maxime.

Quid, si viuento auctore, conceptus quidem fuerit, sed eo mortuo, natus? Tantundem. Quid autē si post aui mortem, & conceptus, & natus sit? Conceptus aliquo mortuo, non est cognatus mortui. Quid, si emancipatus filius aliquē adoptari, nunquid adoptatus suus erit nepos, auctore minime. Cor. Vib.

¶ Not. quod an quis sit suus, inspicitur tempus destituti testamenti. Item, quæ nepos conceptus tempore mortis aui, quāuis natus post mortem, dicitur suus: secus in concepto, & nato. Item, quæ ille, quem filius adoptauit, non est inter liberos aui. Item, quæ qui non potest petere hæreditatē ut agnatus & cognatus, non potest petere bonorum possessionem. Item, quæ hic est text. quod emancipatus, & adoptivus non est suus: & probatur optimē in illis verbis: & hæc de suis hæredibus. qui text. quod viderim, non est ab alio ponderatus. Syl.

¶ g Cum autem. Eo diligenter notato, qui sunt sui hæredes: nunc nota, quo tempore

portare querendum est, qui suus hæres sit. N.A. ¶ Eo tempore. Non igitur mortis tempore, ut diximus. §. j. supr. hoc tit.

¶ a Certum est. Supr. eod. §. ita demum. contra. Sol. ut ibi dixi.

¶ b Sine testamento. Quod contigit vij. modis. ut §. eod. in pr. diximus, in glo. existerit.

¶ c Quod accidit, &c. §. ut videatur quis sine testamento decessisse.

N.A. ¶ Desstituto. Exposui §. iij. supr. ad leg. Falcid.

¶ d Filio mortuo. scilicet exheredato.

¶ e Non potuit. Morie potuit. ut supra eod. §. ita demum.

¶ f Solus. §. suus hæres.

N.A. ¶ Solus inuenitur nepos. Mendosus locus, desunt enim hæc omnia (suis hæres efficitur) & hoc adeo certum est, ut lucet. Ita tamen ut mox (efficiatur) pro, efficitur, repomamus. Solus ergo inuenitur, & hoc quia. Qui mortis aui tempore, propter aui potiori gradu præcedentem, suus non fuerit, nunc quia solus inuenitur, suus efficitur.

¶ g Certum est. §. nepotem suum hæredem esse, cum nullus præcedat eum: ut supra eod. §. j.

¶ h Mortuo. Antè, quàm adeatur ex testamento hereditas. Vnde constat non transmitti ad filium de inofficioso querelam. imò etià ea adita nõ transmittitur olim, sed hodie contra: ut C. de inoff. test. l. scimus. §. si. & l. si quis filium. ibidè.

¶ Adde, quod conclusio huius gl. limitatur in hereditate ascendente, secundum communem opinionem in d. l. scimus. §. si. C. de inoff. test. Item, in filio exheredato secundum Ang. in l. nam & si is. §. de inoff. testam. Item, ubicunque non potuit præparare. Ias. in l. cum mora.

C. de transact. Item, quo ad extraneos. d. §. fin. Item, quâdo tales liberi essent sui glo. in verb. hæredes. in l. si quis affirmaverit. ff. de do. Itè, nisi essent hæredes. Paul. in d. l. si quis filium. Syl.

tum est? Et licet possit mortem aui natum sit: tamen aui viuo conceptus, mortuo a patre eius, posteaque decesso aui testamento, suus hæres efficitur. Planè si & conceptus, & natus fuerit post mortem aui, mortuo patre suo, decessitque postea aui testamento, suus hæres aui non existet: quia nullo iure cognationis t patrem sui patris attigit * k. Sed nec ille est inter liberos aui, quem filius emancipatus t adoptauit. Hi autè t: cum non sint sui (* t quan-

sic: quia naturalis causa tantum spectatur. Ioan. contra: quia nec iure prætorio: quo casu naturalis inspiciebatur, admittebatur: ut sequitur: ut infra eod. §. emancipati. & ff. de suis & legit. l. Titius. & l. penult.

A D D I T I O. Et hæc est communis opinio: ut per Ioan. Fabr. & per Angel. hic.

¶ Emancipatus adoptauit. Quia neque N.A. cognatus, cum sit verè extraneus: neque agnatus, cum ei demum agnatus sit, cui agnoscitur: cui verò non agnoscitur, ei nec cognatus sit. l. ij. & l. xxvj. ff. de adopt.

¶ l Hi autem. scilicet concepti, & nati post mortem aui.

¶ Hi autem. Planius dixisset (sui autem N.A. tem) nam ad conceptos, & natos post aui mortem, hoc pertinet.

¶ Non sint sui. Delenda vox (sui) cum N.A. ante

¶ Viuo conceptus. N.A. Propter d. l. pen. ff. de statu hom.

¶ i Deserto. scilicet, ab hærede, qui non vult adire.

¶ Nullo iure cognationis. N.A. Post alicuius mortem conceptus, & natus, ei nulla cognatione coniunctus est. l. vj. l. viij. de suis & legit. l. j. §. si quis. ff. vnde cognati. l. vj. de in iust. rupt. ff.

¶ k Attigit. Nec enim fuit proximus cognatus ei, scilicet aui viuo: quo viuo nodum animal erat: ut ff. vnde cognat. l. j. §. si quis proximus. Sed nūquid hodie succedit per authent. de hæred. ab intestat. * abig?

§. j. P. dicit, quod

ante dixerit, ne cognatos quidem esse, necdum liberos.

¶ a Qui proximi cognati: id est, tanquam agnati, nam agnati sunt proximiores, quam cognati. Nunquid ergo tertio ordi-

ne inter cognatos vocatur? Respond. M. quod sic: ut ff. cod. l. j. in fin. & in gl. ff. Ioan. contra: quia ibi de conceptis prius natis postea loquitur, secus, si postea cōcipiuntur & nascuntur: ut hic, & ff. de iniust. rupt. test. l. si quis filio, & non fuisset.

¶ Emancipati.

C A S V S. Audiui de suis. Quid verò? Titius filium emancipavit, eo mortuo nihilne habebit filius? nihil ex xij. tabul. sed Prætor ei succurrit, & permittit bona mortui possidere, notus æquitate naturali, quæ capitis diminutionem relinquit naturæ incognitam, inveniuntque à iure civili. Quid autem si duo sunt filij, quorum alter in potestate est, alter emancipatus? an Prætor etiam hoc casu emancipatum admittet? maximè. Corn. Vibul.

¶ Not. quod de iure ff. & C. usque ad tempora Iustinian. emancipati reputabantur extranei, & non succedebant. Item, not. consequentiam: non sunt sui, quia deserunt esse in potestate. Item, Prætorē moveri naturali æquitate. Item, quod de iure prætorio admittuntur sui & emancipati simul. Syluest.

N.A. ¶ Nihil iuris habent. Quia filijfam. ius quod totum civile est, per emancipa-

tionem, quæ iuris civilis, peremptum intelligitur. s. ult. suprâ de leg. agnat. tutel.

¶ b Neque enim. Bona ratio: ut suprâ de hæ. qual. & dist. j. sui. & suprâ eo. s. j. ibi, sui autem, &c.

¶ c Neque vllio alio iure, scilicet, neq; ut patroni: neque ut agnati, quos vocat lex xij. Tab. ut infrâ tit. j. in prin. & infrâ de succes. lib. in pr. aliis e contra: ut infrâ tit. j. s. fin. ¶ Per leg. xij. N.A. tab. Quia neque suutatis, neque agnationis ius illis concessit. j. s. j. tit. j. ¶ Naturali æquitate. Quæ parentum hæreditatem emancipatis, æquè ut suis addicit. l. ult. ff. de bon. damnat. Civilis ratio, naturalem æquitatem perimere non potuit. ¶ Unde liberi. N.A. Vide l. j. in fine. ff. quis ord. in bon. poss. ¶ d Soli sint. s. emancipati. ¶ e Cū suis hæredibus scilicet, cum aliis, qui remanserunt in potestate. ¶ f Pro parte. scilicet, dimidia. ut ff. de verbor. signif. l. nomen filiarum. s. portionis. ¶ Pro parte. Ut singuli semissem auferant.

¶ Emancipati filij qui scilicet adoptandos extraneos dedere. ita demum naturali patri olim

¶ f Pro parte. scilicet, dimidia. ut ff. de verbor. signif. l. nomen filiarum. s. portionis.

¶ Pro parte. Ut singuli semissem auferant. N.A.

¶ At ij qui. C A S V S. Demea duos habebat filios, Aeschinum, & Ctesiphonem. Aeschinus emancipatus dedit se Mitioni arrogandum. mortuo Demea, intertato, excludetur à successione Aeschinus? Distinguo, si tempore mortis Demeæ adhuc in adoptivi patris erat potestate, excludetur: si verò iam ab adoptivo patre emancipatus erat

erit, bonorum possessionem impetra-
bit. Sequentem s. per se clarum non
illustramus. Cor. Vib.

¶ Not. quod emancipatus, qui de iure
civili habebatur pro extraneo, &

admittebatur de

iure prætorio, si dabit se in adoptionem, ca-
rebat beneficio prætoris cum
distinctione, de qua in hoc tex.
Item, quod adoptivus emanci-
patus ab adop-
tante, est pen-
itus loco ex-
tranei. Item,
quod dictio ni-
hilominus, hic
stat propriè. Item,
quod sicut
voluntas capti-
vorum reproba-
tur ex testamē-
to, ita ab inte-
stato. Syl.

¶ b At ij. s. vo-
cantur emanci-
pati ad succes-
sionem patris:
sed non omnes.
& hoc sequitur,
at ij. &c.

¶ b Adoptionē,
id est, arrogationem.

¶ c Nō admittuntur. ff. de cō-
trah. l. iij. s. si quis filio. cō-
tra. Sol. ibi, non
valuit adoptio,
secundum Ioan-
sed hic valuit.
Vel distingue,
an detur extra-
neo, ut hic: an
detur in ado-

ptionem nepos ex filio emancipato
patri eiusdem, ut ibi arg. s. de adop. s.
sed hodie. [Adde, quod glo. erat secun-
dum Ioan. Fab. & Ange. hic. ideo decla-
ra, ut per eos. Syl.] Item C. de adop. l.
penul. s. sed si quidem. quæ est contra.
Sol. illam intellige, ut infra eodem. s.
admonendi.

¶ d Cum is. s. pater naturalis.

N. A. ¶ Nō admittuntur. Illo Prætoris edicto.

¶ e Vno eo. s. patre naturali.

¶ f Ab ipso s. patre naturali.

¶ In adoptiva. Cum enim sui hæredes N. A.
sint patri adoptivo, satis illis pro-
spectum intelligitur.

verò naturalis pa-
tris emancipati ab
adoptivo patre: &
quantum ad hunc
[adoptivum] patrem
pertinet,] æquè ex
traneorum loco
sunt: & quantum
ad naturalis patris
bona pertinet, ni-
hilò magis libero-
rum gradum nan-
ciscuntur. Quod
ideo sic placuit:
quia iniquum erat,
esse in potestate
patris adoptivi,
ad quos bona na-
turalis patris per-
tineant, * vtrum
ad liberos eius k,
an ad agnatos l.

¶ Filii legitimi
& naturalis ema-
cipatus vocatur
ad bona patris na-
turalis, beneficio
prætoris. sed si-
nus adoptivus e-
mancipatus, nullo
modo potest ad-
mitti ad bona pa-
tris adoptivi. Arc-
tinus.

emancipando: non succedat emanci-
pando.

¶ i Adoptivi. post emancipationem:
non prius. ut s. eodem. s. intestatorum,
vers. nec interest.

¶ k Eius. s. naturalis patris.

¶ l Ad agnatos. Nam si non emancipat-
certum est, quod filii non succedunt na-
turali patri: & ita agnati succedunt: ut
suprà proxi. & ff. vnde lib. l. prima. Si

¶ g Fuissent. ut
s. de exhæ. li-
be. s. emancipa-
tos.

¶ Extraneorum. N. A.

hoc ait: Quia
ius adoptionis
emancipatione
dissolutum est.
l. i. s. s. ff. vnd.
liber. Quia ci-
vilis ratio civi-
lem rationem
perimit. l. iij. de
adop.

¶ h Extraneo-
rum. Si autem
morte patris a-
doptivi facti es-
sent iuris sui,
durat agnatio-
nis i^o inter eos,
id est, inter a-
doptivum, &
naturale filium
adoptantis non
emancipatum, ut
sibi succedat, ut
ff. de gradib. af-
fi. l. si filium natu-
ralem. & l. non
facile. s. cognat-
ionis. & ff. vnde
cogn. l. j. s. cognatione. &
de adop. l. ante-
pe. M. Itē & ipsi
adoptivo patri
succedunt: ut j.
co. s. sed et.

¶ Esse in pote-
state. Quia face-
re potest, ut pro-
ximus agnatus
succedat, non

emancipando: non succedat emanci-
pando.

¶ i Adoptivi. post emancipationem:
non prius. ut s. eodem. s. intestatorum,
vers. nec interest.

¶ k Eius. s. naturalis patris.

¶ l Ad agnatos. Nam si non emancipat-
certum est, quod filii non succedunt na-
turali patri: & ita agnati succedunt: ut
suprà proxi. & ff. vnde lib. l. prima. Si

B b

autem emanciparet, succederent filij: ut §. prox. §. & sic in eius potestate esset ad quem bona naturalis patris pertinerent, quod est absurdum & contra regulam iuris, ut hic. & ff. de hered. instit. l. illa institutio. circa princ.

^a abest. A D D I T I O. Item, quia tunc videtur, quod auferetur ius quod agnati: quod est inconueniens. Et ex his nota, quod neque ex testamento, neque ab intestato potest esse voluntas captatoria acc.

^b a Minus ergo iuris. Quia naturales emancipari iure Prætorio vocantur: sed adoptiui emancipati non: ut §. proxim. §. ergo, &c.

^c b Naturales. & legitimi.

N.A. f Gradum liberorum. Restituuntur à Prætorie iure naturalis: hoc est, iuri, quod liberis natura tribuit. d. l. ult. de bon. damnat.

^e c Emancipari. Ab adoptiuo patre.

N.A. f A Prætorie. §. adoptiui. supra de exhered. liber.

^d d Non a mittuntur. Nisi sint de suis: aut adoptauit nepotem in filium, & postea emancipauit: ut ff. ad Tertull. l. ij. §. liberi autem. versico. adoptiui.

N.A. f Naturalia iura. Singularis locus ex quo intelligitur suorum, siue filiorum. nomen esse civile: filiorum, naturale: sic agnatorum nomen, civile: sic cognatorum, naturale. §. ult. supra de leg. agnat. tut.

^e e Civilis ratio. id est, emancipatio, quæ de iure civili est: ut ff. de re iudic. l. actus.

^f f Non potest. Sic supra de leg. agnat. tut. §. finali. sic ff. de regul. iur. l. nihil tam.

^g g Emancipati. Ab adoptiuo patre: &

post mortem naturalis: ut §. proximo versico. post mortem.

^h h Incipiunt esse. Not quod si emancipetur filius, vel filia, vel deinceps non sunt sui hæredes: non tamen desinunt esse filij, vel filia.

trancorum loco incipiunt esse: quia nomen, noménq; filij, filiaue, quod per adoptionem consecuti sunt, alia ciuili ratione, id est, emancipatione perdunt.

ⁱ i Ad intestati successione qui afortate nequit, eadem bonorum possessio minime concedetur.

^j j Eadem hæc obseruantur, & in ea bonorum possessio, quæ contra tabulas testamenti parentis liberis præteritis, id est, neque hæredibus institutis, neque, ut

tempore mortis in aliena familia. Itæ, quod ad contra tabulas vocantur filij, qui de iure civili solent vocari, & eo ordine secundum Angel. quod tamen non probatur hic, sed potius, quod his, quibus subuenit Prætor ab intestato, subuenit factio testamenti. Syl.

^k k Eadem. Quæ obseruantur in bonorum possessione. Vnde liberi, & in contra tabulas bonorum possessione seruantur.

^l l Contra tabulas. Idque ex abundanti. lege secunda. Codice contr. ubi cum iure civili satis esset illis cautum, testamentum patris pro inutili habeo. §. i. supra de exher. liber.

^m m Institutis. His enim institutis non datur hæc bonorum possessio, nisi præteritis rumpat testamentum: & huic, scilicet instituto viam aperiat. & hoc est, quod dicitur, nisi præteritis committat:

ⁿ n Eadem hæc. Cui honorum possessio. Vnde liberi non datur, ei multo minus honorum possessio contra tabulas datur. exemplum est clarissimū, Corn. Vih.

^o o Nota, quod contra tabulas datur præteritis, non exheredatis. Item, quod ille est præteritus, qui vel non est institutus: vel est institutus, sed non ritè. Item, quod bonorum possessio contra tabulas inducta est etiam pro filiis in potestate. Itæ, quod Prætor non admittit ad contra tabulas emancipatos existentes

N.A.

nitat edictum: vt ff. de contra tabul. l. iij. s. si quis ex liberis. primo. si autem pæteritus nolit, postquam semel agnouit, institutus habet contra tabulas iure sui, & secundum tabulas: quod est mirabile: nec expectat præteritum, vt ff. de contra tab. l. si post mortem. s. fina. & de leg. præst. l. nonnunquam. Accur.

potest
adde
verior est opi-
nio contraria &
communiter, q-
non sit necessa-
ria petitio, &
probatur con-
cludenter in d.
l. nonnunquam.
& in l. non pu-
tauit. s. à pri-
mo. ff. de con-
tratab. Sylu.

Quod facit ad questionem vt ex contemptu alicuius, qui debuit in electione adhiberi, etiam ipso nolente, ceteri qui interfuert, possint eam dicere nullam. Dic vt in c. quod sicut. extra de electio. per Ioan. Abr. hic.

a Vt oportet. Scilicet masculi nominati, feminæ inter ceteros: vt s. de exhered. liber. s. j.

N.A. Vt oportet. Vt oportet, nominati, non autem inter ceteros. s. i. supra de exhered. liber.

Xur.
præteritio pro exheredatione habea-
tur vt s. de exhered. liber. c. vlti. cessat
ibi contra tabulas bonorum possessio:
vt ff. de contratab. l. illud. s. ad testa-
menta.

Et est ratio: quia etiam
remoto emancipationis obstaculo (id
quod Prætor principaliter intendit)
non esset seruus feminæ, cum eos in
potestate habeat, vt ibi Ang.

c In potestate. Emancipatis committentibus edictum, non aliàs, secundum Mar. vt ff. de contratab. l. iij. s. si quis ex liberis. Sed Ioan. contrà, nam nul-

lum dicere possunt, & contratabulas suo iure habent: vt ff. de leg. præst. l. si duo. & Cod. de liber. præteri. l. maximum.

d Repellit. scilicet Prætor: nisi sint instituti, & eis committatur edictum: vt ff. de contratab. l. non putauit. s. in adoptione. & s. vt autem. Item, contra. ff. de contratab. l. tertia. s. si quis filio. Solinus supra eodem s. at ij.

¶ *monendi tamen*
ab adoptiui
ad adoptiuos, licet ad
partem bonorum
non possint per-
uenire. l. non vel
ut de leg. præst. l. iij.
¶ Vnde etiam ne-
queat. l. non vel
¶ Item, tamen ve-
rum non est.

¶ Admonendi tamen sumus, eos, qui in adoptiua familia sunt, quæ post mortem naturalis parentis ab adoptiui patre emancipati fuerint, intestato parente naturali mortuo, licet ea parte edi-

tuo, quæro, an Aeschinus nulla ratione possit à Prætoribus adiuari? Respondeo, si aut sui, aut à Demea emancipati, aut agnati sint, non iuuabitur: si non sint, dabitur ei possessio, quæ cognatis dari solet. Cornel. Vibul.

¶ Nota, qualiter procedat successio prætoris. Syl.

Non admittit. Tolle particulam N.A. (non) nisi duo abusu recipiamus, pro vno: hoc sensu. Non admittit illos ex capite, unde liberi, vt s. sequenti.

Numero liberorum. Patri adoptiui, & ei planè extranei sunt. Prætor autem solis liberi. tam bonorum possessionem pollicetur, unde liberi. lege quarta. Si tabul. null. exist. vt quis admitti poterit, cum ex liberis esse oportet. lege prima. paragrafo quarto. Digellis, contra tabul.

¶ e Admonendi tamen. Licet hos

Bb 2

duos, qui sequuntur, non admiserim de iure civili: ut supra eo. §. at ij. tamē admonendi sumus, i. admonemus, &c.

N.A.

¶ Qua liberi. i. vnde liberi, quia respectu patris adoptivi, iam liberi non sunt, respectu pa-

tris naturalis: quia iniquum erat esse in eius potestate, ut §. 3. in fine.

¶ 2. Ad bonorū possessionem. i. vnde liberi.

¶ 3. Cognati.

N.A.

¶ Quia certe omnem cognationē naturalem, id est, sanguinis communionem retinuerunt.

¶ b Emancipati. Qui sunt sui per Prætorē: ut supra eodem §. emancipati.

N.A.

¶ Neque emancipati. Mirē, ut semel, id est, à solo patre naturali emanci-

¶ 4. In iure.

patis, suorum locum beneficio Prætoris obtinent. §. si. supra hoc tit. Qui vero iterum, id est, à patre adoptivo emancipati sunt, suorum in loco non habeantur, & ab illis excludantur nisi forte ab ipso patre naturali adoptati, & post iterum emancipati sint: tum enim naturale ius libe-

rorum obtinet. l. 4. ff. si tabul. testam. & l. 2. §. liberi. ff. ad Trebell.

¶ c Legitimos. i. agnatos: ut l. ti. j. j. res. ad Proximos. Sic ff. si tab. test. l. j. si ff. qui ordi. in bon. poss. serv. l. j.

¶ Sed ea omnia. CAS V §. Demea suū Aeschinū fratri suo Mitioni adoptandum dedit, Aeschinus nihil ei iuris, & habuisset non adoptatus, amittit. imo, hoc amplius habebit: si pater Mitio in-

testat⁹ decedat, ei succedet. Quid si Mitio eum præterierit, sed testamentū fecerit? Aeschinus nulla ratione contra testamentum iuvabitur. Quid si Demea filiū suū patri suo Aeschinī aucto, ado-

ptandū dederit,

& ab aucto suo Aeschin⁹ sit præteritus. Tūc vetera iura ei servabuntur, perinde ac si pateris. aliquis in arrogationē sese dedisset. Cor. Vib.

¶ Not. quod si filius datus in adoptionē extra-

neo retinet iura patris naturalis. Itē, quod adoptatus ab ex-

tra neo non habet remediū contra testamentū patris adoptivi.

si prætereatur, vel exherede-

tur: ratio in text. assignatur. Itē, quod necessitas exheredandi & instituēdi pue-

nit ex iustitie. Item, quod adoptatus ab ascē-

denbus transit in potestatem, sicut de iure antiquo. Itē, & duo vincula arctius ligant. Itē, & ar-

rogatus transit in potestatem arrogantis, & ei succedit. Syl.

¶ e Sed ea omnia. Quæ §. cod. §. at ij. dicta sūt, & §. proximi.

¶ f Aliquam. Quasi dicat, quædam cor-

reximus, quædam retinuimus.

¶ g Constitutione. Ut C. de adop. l. pen.

¶ h Naturalibus. Et legitimis.

¶ i Nonnullas. i. aliquos. Accurs.

¶ j Invenimus cas⁹. Hic cas⁹ est. §. 9. §. h. ti. N.A.

¶ k Soluta. s. post mortem: secus, si ante: ut supra eo. §. at ij.

¶ l Ad neutrius. Ut §. eo. §. at ij. Accurs.

¶ m Vocabatur. Hoc idē videtur etiam contin

conringere hodie in casu, quem habemus. hoc s. versi. nostra autem. C. de adop. l. pen. s. sed hoc. Sed dic, quod autus, adoptans tenetur ei relinquere quartam, ut filio arrogato: ut infra hoc s. versi. nostra.

ibi, quæma lino- dum, &c.

* Attende, quia loquuntur in arrogato: non enim redit is casus illo ad successionem patris naturalis aliquo modo: quia alteri iam est questita hæreditas, & quia pater testatus est ritè. nec debet decipi. Syl.

A D D I T I O. Sed hæc reprobat gloss. in dicta l. penultim. quia vbi destituitur omni remedio sibi impuer qui sequi se emancipari permittit.

* a Constitutionem. s. prædictam.

N.A. † Quando pater naturalis. Dicta hæc sunt. s. 2. s. de adop.

* b Permansisset. Nunquid ergo non permansit? Resp. imò permansit: ut s. de adop. s. sed hodie. Sed hoc dicit referendo se ad factum. q. d. ac si de iure & de facto in eius familia permansisset.

* c Tantummodo. Nunquid cum in ius vocabit sine venia? Item, nunquid alimenta tali filio dare tenetur? Resp. non, per hanc literam: ut s. de adop. s. sed hodie. P. dicit contra.

* Adde, quo ad veniam, quod tenetur petere: quia non potest negari, quod ei non debeat reverentia: & licet non sit in potestate, non obstat, pater in matrem: sed quo ad alimenta non tenetur, pater in versi. tantummodo. Nec ratio Joan. Fab. obstat: quia acquirit naturali patri. Syl.

* Inestato. i. simul cum aliis naturalibus: ut C. de suis & leg. l. si te. non tamen succedit aliis consanguineis sui patris adoptivi: ut Cod. de adop. l.

penultima. s. sed si quidem. in fin. Accursum.

A D D I T I O. Hoc verum de iure nouo: secus de iure antiquo: ut ff. de adopti. l. qui in adoptionem.

reditate eius alienum quid persequi potest, neque contra tabulas bonorum possessione agnita, neque inofficiosi^b querela instituta, cum nec necessitas patri adoptiuo imponatur^a vel heredem eum instituere, vel exheredatū eum^a facere: ut pote nullo naturali vinculo copulatum: neque si ex Sabiniano senatusconsultoⁱ ex tribus maribus fuerit adoptatus. nam & in huiusmodi casu, neque quarta ei seruatur: neq; vlinoff. testam. s. circa. 7. supra de exher. libero.

* i Sabiniano senatusconsulto. Quod non habemus: sed dicebat, q. tres iuvenes arroganti offerebantur, ut vnū eligeret. quo casu magna erat hæc solennitas: unde ex constitutione diui Pij quartam ei dabat arrogator, quod hodie non est in usu: imò idem hoc casu: ut & alijs, ut hic. & C. de adop. l. pen. s. quæ autem.

A D D I T I O. Alci. lib. Parer. iij. c. iij. legendum putat, Tribus manibus: quasi tribus mancipationibus. Non viderat. s. Theophilus, qui adoptionem ex tribus maribus docet fuisse, cum quis tres filios mares haberet & vnum ex ijs in adoptionem daret.

† Sabiniano senatusconsulto. Ut qui vnum est tribus liberis maribus aliterius adoptaret, ei non minus quam quartam hæreditatis suæ partem relinqueret. l. pen. s. quæ autem. ff. de adop. & hic apud Theophilum.

* eab eo. scilicet, adoptiuo patre.

* f Neque iure civili. Quia non est in potestate sua.

* g Neque prætorio. Quia non est emancipatus ab eo, ut supra de exher. lib. in princ. & s. emancipatos. & s. fin.

* h Inofficiosi. s. de inoff. test. s. tam autem. contra. Sol. illa intelligitur secundum distinctionem huius s. ut ibi dicitur.

i Inofficiosi. Quæ etiam patreius antiquum abrogauit, quo adoptiuus, equè ut naturalibus querela compete-
bat. s. 2. s. de

* impia xitur.

* abest.

N.A.

N.A.

^a Ad eius, scilicet quartæ.

^b Constitutione, ut Cod. de adopt. l. pen. §. si verò pater.

^c Parens. Hoc in infinitum accipe: ut ff. de grad. l. i. iurisconsultus. §. parentes.

Pro intellectu vide Præpos. Senen. in ij. casu, quasi. fin. Syluest.

N.A. Concurrente, ut dictum est suprâ §. ij. de adopt.

^d Sernamus. ut siue loco filij, siue nepotis adoptetur, perinde habeatur ac si verè naturalis esset, scilicet filio præcedente nepotem: ut Cod. de adopt. l. i. pen. §. quæ in filio.

^e Sernamus. quæ in filio.

^e Quæadmodum. Quasi dicantur transire ut in hoc casu, qui sequitur.

^f Item verustas.

^f Item verustas. Cornelius filium habebat: & ex filia mortua nepotem. quo eodem modo illi inter se Cornelio succedent? Filius habebit hæsem, id est, octo vncias: nepos ex filia trientem, id est, quatuor vncias. Quid, si Cornelia decesserit, eodem modo filium habens, & ex filia mortua nepotem? perinde est. sed ecce,

Cornelius aut Cornelia decessit, relicta ex vna filia mortua tribus nepotibus: & ex altera itè filia mortua quatuor. quomodo illi quatuor cum illis tribus hereditatem partientur? virum in stirpes, ut quatuor habeat semissem, tres verò alterum semissem: an in capita, ut quor

sunt personæ, tot sint partes æquales? in stirpes. Corn. Vibul.

^g Not. q. iniuriâ naturæ facit, qui plus diligit nepotes ex filio, & descendentes, q. ex femina. Itè, quod appellatione nepotu venit ne-

cum non q. es

cum filijs aut filijs sine filiis aut filijs sine filiis

^h Item verustas f. ex masculis progenitos plus diligens solos & nepotes vel neptes, qui quæve ex virili sexu descendunt ad suorum vocabat successione: & iure agnatorum f. eos anteponebat: ne-

potes autè, qui ex filiabus nati sunt, & pronepotes ex neptibus, cognatorum loco connumeratas, post agnatorum: lineam eos vocabat, tam in avi, vel proavi materni, quam in avia vel proavia, siue paternæ, siue maternæ successione. Digni autem principes non sunt passi talem contra naturam iniuriam sine competentem emendatione relinquere: sed cum nepotis, & pronepotis no-

mox dicit, contra naturam id factum. ^k Materni. f. moriente masculo, de cuius bonis agitur: ut §. proximi.

^l Maternæ. f. moriente femina: ut §. proximi. §. Accur.

^m Digni autè princ. ut C. de suis, & leg. l. si defunctus. & C. de col. l. illa. circa pri-

potu venit nepotes id ex masculis q. ex feminis. Itè, q. filiabus descendentes, nullus transverfalis admittitur. Itè, quod quando nepotes inter se succedunt, admittuntur in stirpes. Syl. ⁿ Item verustas. Correxim. ius antiquum circa liberos primi gradus naturales, siue adoptivos, nec circa veteriores.

Vetustas. Prætoris edictum. Tercio hæc pars est huius tituli: in qua descendentes ex terminis traditur. §. g. Soboles. In hoc male.

In iure agnatorum. **N.A.** Iusta ratio hoc fiebat, ut liberorum antiquior esset ratio quàm agnatorum.

^h Not. p. obibat. In hoc bene.

ⁱ Vocabat. f. verustas non civilis iuris auctoritas: ut §. sed prætoriorum: ut §. i. sed quia.

^j Post agnatorum. **N.A.** non iusta ratione, cum agnati liberis præferrentur. Itaque

2a Donauerunt. s. principes: sed non idem commodum: vt sequitur.

• b Veteris iuris. i. l. xi. tab.

• c c Muniuntur. Nota duas rationes vincere vnam: vt s. de adopt. s. sed hodie in fin. s.

• d Diximus. s. nullo modo, nisi in tertio ordinem succedere: vt s. prox. s.

• e Paulò. Nota parum de tertia parte totius rei dici. sic in auth. de exhi. & intro. re. s. sancimus. in gloss. nullum.

AD P R I O

Quod facit ad multa. imò in die, qd hoc relinquitur arbitrio iudicis. l. hæc adiectio. ff. de verbor. signi. & l. cum surri. ff. de in lit. iur.

• e Existimauerunt. s. principes.

Minus tertia.

Quæ auunculis & materteris, hoc est, filiis filiarumq; eius, de cuius successione agitur adcreveret: quòd si personæ illæ non extarent, tūminus quarta quàm reliquis agnatis adcreverat. d. l. si defunctus. C. de suis & leg. hæ.

• f Mortua sit.

Not. duos casus. Si enim mortua sit femina, nepotes vel neptes ex masculis vel feminis in nihilum o-

men commune sit utrisque, tam qui ex masculis, quam qui ex feminis descendunt: ideo eundem gradū, & ordinem successione eis donauerunt. Sed vt ampli⁹ aliquid sit eis, qui non solum naturæ, sed etiā veteris iuris suffragiis muniuntur: portione in nepotum, vel neptum, vel deinceps (de quibus suprà diximus) paulò minuenda esse existimauerunt: vt minus tertia parte exciperent, quàm mater eorum, vel auia fuerat acceptura, vel pater eorum, vel auus paternus, siue maternus, quando femina mortua sit, cuius def. hæreditate agitur iisq; (licet soli sint) adscutib⁹, adgnatos minime vocabāt. Et quæadmodum lex XII. Tabularū*, filio mortuo, nepotes vel neptes, proneptes vel proneptes in locū patris sui ad-

tum vocantur cum deminutione tertiae partis, vt hic dicitur.

• Cuius de. Corrigendum (eiusdem) vt N. A. in nonnullis libris.

• g iisque. s. qui descendunt ex fœmineo sexu.

successionē aui sui vocat⁹ ita & principalis dispositio in locū matris suæ, vel auie eos cum iam designata patris tertiæ deminutione vocat. Sed nos, cum adhuc dubitatio maneret inter adgnatos, & memoratos nepotes, quartā partem substantiæ defuncti agnatis sibi vindicantibus ex cuiusdā cōstitutionis auctoritate: nemo ratā quidem cōstitutionem à nostro Codice segregauimus, neque inseri eam ex Theodosiano Codicē in eocōcessimus. nostra autem cōstitutione t. p. mulgata, tota iuris eius derogata est: & sanximus, talibus nepotibus ex filia, vel pronepotibus ex nepte, & deinceps superstitibus, adgnatos nullam partē mortui successionis sibi vindicare: ne ij, qui ex transuersa linea veniūt, potiores iis habeantur, qui recto iure

elig. s. cum igitur circa fin.

• n iis. scilicet nepotibus, & pronepotibus & filiis.

• h Vocat. s. eo, s. cū filius. Acc.

• i Parris tertiæ deminutionis.

Quod de hac deminutione tertiae dicitur, corrigitur per seq. s. secundum M. sed non secundum B. dicimus sequentem s. loqui in quadam alia parte, quæ debebatur agnatis. s. quarta: non autem de hac tertia. sed per authen. dicimus de hac tertia correctum, s. vt æqualitate hodie veniāt: vt in auth. de iur. & sem. s. neq; illo.

• k Cōstitutioni. Quā non habemus, vt sequitur.

• l Segregauimus. N. A. Non tamē totā, sed ex parte. l. 9. Th. de C. de legit. hæ.

• m Cōstitutio. ne. Vt C. de suis, & legi. l. 5.

• n Nostra cōstitutione. l. vi. C. de suis & leg. Per quam cum hoc s. quartæ illius deductionem sustulit.

• o Toti iuri. Imò N. A. parti: nā tertiæ deductionem reliquit, quartæ sustulit.

• p Transuersa linea. sic in authen. de non

• q b a

- a Et tempora. Ut in futuris casibus tantum valeant: ut C. de suis, & legiti. l. ultima. Accursius.

N.A. 7 Nunc sancimus. At per Nouell. 18. & Nouell. 118. illam tertie diminutione sustulit, & cum

hunc. §. tū etiā d. l. 9. abrogauit.

¶ b Ita tamen. Hoc quod sequitur est referendū §. ad verfic. diuini. non ad proximum.

¶ c Antiquitas statuit. Suprā eodem §. cum filius.

¶ d Diminutione. s. quartæ. quæ debebatur agnatis: nō tertie, quæ debebatur paruis: ut §. prox. §. diximus.

¶ e Habeant. *abst.* Imō in capita videtur diuidi. ut i. tit. j. §. hoc etiā addendum. in fi. Sed ibi de collateralibus: hic de descendentibus loquitur.

A D D I T I O. Not. quod non tantum nepotes, sed & pronepotes succedūt in stirpes. & veniūt per representationem, cuius contrarium videtur dñci in auth. de her. ab inte. ve. §. huiusmodi. Ang.

DE LEGITIMA ADGNATIONE

etiam successione.

N.A. Hæc rubrica sequitur legis ordinem, si paterfam. intestato moritur, cuius nec exstabit, hæres prox. agn. fam. hab. Cum igitur prior titulus de suis dixerit, deinceps tractat de agnatis, à quorū numero proprie separatur suus. Egerit in dista. lege XII. tabularum ibi dilucidè separatur, ut in l. suus. ff. de suis & legit. Veterem meam sententiam

retineant. filius patri agnatus, proximus non est.

¶ Quia. c. tit. prox. dictum est qualiter succedat sui heredes, siue liberi: & quia post suos vocantur prius agnati, quam

ex vna parte, ex altera tres, aut quatuor extent: vnus aut duo dimidiā, alteri tres, aut quatuor alteram dimidiā hereditatis habeant.

TITV II.

DE LEGITIMA ADGNATIONE

¶ Post hanc hæredem esse, qui eorum heredes habent, agnati proximi (id est, per viros sexus cognatione iunctos) successio descendit in quorum etiam alio sunt, qui ciuilitate (hoc est per adoptionem) sunt agnati.

¶ I. ne-

proximo repudiante sequens non admitteretur, hodie verò sic. Septimò, qd filij emancipati hereditas est legitima patri. Secūda ibi, Sūt autem. Tertia ibi, Ceterū. Quarta ibi, Hoc etiā addendum. Quinta ibi, Si plures sint. Sexta ibi, Placebat. Septima ibi, Ad legitimam.

¶ Themata ad singulos §. §. vsque ad titulū de bonorum possessione consulto omisimus: quoniam neq; in vetustis exemplaribus reperiri videntur: neque etiā commodè præsci ibi possunt. Cor. Vib.

¶ Not. qd prima causa successione est suorū, qualitercūque sit seruus. Item, quod deficientibus descendens ex l. xij. Tabul. vocantur priores agnati.

Item,

cognati: ut j. eo. §. h. & l. j. §. post suos. ff. de suis & leg. ideo post titulum præcedentem posuit istum. Ang. Are.

¶ I. nemo suus. Totus iste tit. diuiditur in vij. partes. Primò, quando admittitur agnatus. Secūdo, quis est agnatus. Tertio, vsq; ad quod gradū agnati veniūt, & vsque ad quotas personas semine de uoluntur, tam de iure veniunt, & de iure Prætoris: quā etiam media iurisprudencia, l. xij. Tabul. & tempore Iustiniani. Quarto, qd generi agnatorum Imperator addit vnū cognatum. Quintò, quod l. xij. Tabul. proximus agnatus vocatur: & quis dicatur proximus. Sextò, qd ex l. xij. Tabul.

Ex 2. p. 26.

item, qui sint agnati. Itē, q̄ sufficit al-
legare librū. Itē, quis sit frater consan-
guineus. Item, quod qualitas adiuncta
verbo, debet determinari secundum tē-
pus verbi. Itē, quod inter naturalem, &
adoptiuum est

agnatio. Syl.

¶ Si nemo. E-
tiam vnus: vt ff.
de testa. tut. l. si
nemo.

¶ Si suus. §. titu.
j. §. j.

N.A. ¶ Quos inter
suos. i. emanci-
patos, & ex for-
minis descen-
dentes.

¶ Prætor. sup.
tit. j. §. emanci-
pati.

¶ Constitutio-
nes. §. titu. j. §.
quib⁹ cōnume-
rari & §. Itē ve-
tustas. ver. diui.

¶ Existat. di-
co & amplectatur.
nā hæc duo
necessaria sunt.

¶ Successio-
nem. defuncti.

¶ Quoquo mo-
do. l. civili, vel
prætorio iure.

¶ Adgnatū. Ca-
pite nō minutū:

vt ff. de suis, & legi. hæ. l. capitis.

¶ Proximum. i. qui proximior est de-
functo. l. eo. §. plures. & §. proximus.

¶ Sunt autem agnati. Sic ff. de legiti.
tut. l. sunt autem. Accurs.

¶ Libro. vt §. de le. ag. tu. sunt autem.

N.A. ¶ Per virilis sexus. Agnati, secundum
leg. XII. tabularum duobus definiuntur

modis. Primo in quaestione tutela.

Agnati sunt à patre cognati virilis se-
xus, per virilem sexum descendentes.

Vlp. Reg. 2. & 26. Nam ea lege, tutela
solis maribus defertur: atque ita scrip-
tum ab Vlpiano crediderim. in l. 7.

ff. de legiti. tutor. deinde in quaestione
de legitimis hæreditatib⁹. Agnati sunt,

per virilis sexus personas cognatione
iuncti, vt hoc loco, & l. 4. §. 2. ff. de

gradibus. Quia lex XII. tabularū agna-
tos, agnatūque omnes indifferenter

admittebat: sed secundum legem Vo-
coniam agnati sunt virilis sexus, per

virilem sexum descendentes: quia post

mo^a su^b hēres, vel
eorum quos inter
suos hēres Præ-
tor. vel cōstitutio-
nes^d vocant, exi-
stat^e, quia^f succes-
sionē^g quoquo mo-
do & amplectatur:
tunc ex lege duo-
decim Tabularum
ad agnatum^h pro-
ximumⁱ pertinet
hæreditas.

¶ Agnati sunt illi,
qui ex linea mas-
culina descendūt,
vel etiam ex ado-
ptione: dum mu-
do sint in proximo
gradu.

¶ Sunt autem ad-
gnati^k (vt primo
quoque libro^l tra-
didimus) cognati

consanguineorum gradum, solos ma-
res ad intestatorum hæreditatem ad-
mittebat: eoq̄ pertinet definitio. l. 2. de
suis & leg. Ex quo differentia inter hūc
titulū, & superiorem apparet. Nā super-
rior tit. tantum

ad marium hæ-
reditatem per-
tinebat, quibus
solis sunt sui
hæredes: hic e-
tū ad fœmina-
rū. Ex cōtrario
superiori titulo
nihil iutererat,
virū is qui suc-
cedebat mas ef-
set, an fœmina:
in hoc verò,
propter legem
Veconiam ma-
gni interest.

¶ In Cognatio-
ne. Cognatio est
genus, agnatio
species: vnde q̄s-
quis est agna-
tus, is & cognat-
us est: sed non
conuertitur.

¶ Consanguinei. Quasi ex eo-
dē sanguine na-
ti: ceteri agnati
non dicuntur
cōsanguinei: vt
ff. de suis, & leg.

l. ij. & infra de suc. co. §. vulgō.

¶ Consanguinei. Consanguineus, verbum N.A.
fuit legis Veconie, à quo fratrē & sō-

rorē eodem patre natos designabat. §.

seq. & l. 2. §. pen. ff. de suis & legit. Neq̄

vnquam aliter ab auctoribus nostris v-

surpatur. Itaque agnationis species de-

finitur in §. pen. j. de success. & c. & ple-

runque ab agnatis separatur. d. l. 1. §. 2.

& l. 2. ff. de suis & leg. & d. §. pen. ff. de

success. cognat. & l. 1. ff. de leg. tut. l. xl.

§. C. de leg. hæred.

¶ Vterini enim non dicuntur consan-

guinei. l. post consanguineos. in princ.
ff. de suis, & legit. declar. Bart. & Aret. l.

cū quidam. §. quod dicitur. ff. de acq.
hæred. Sylu.

¶ Eandem matrem. id est vt sint fratres N.A.
germani.

¶ Inuicem. scilicet, filius fratris pa-
trono.

¶ Etiam consobrini. Impropriè: vt
infra de gradib. cogn. §. iij.

N.A. 1 Ad plures. Etiam ad decimum. infra §. ult. de success. cognato.

N.A. 1 Nascuntur. Ante mortem tamen concepti. §. cum autem. supra tit. proximi.

• 2 Iura consanguinitatis. s. ad suos fratres prius na-

ros ad reliquos
verò agnatos ag-
nationis tantum
ius acquiritur,
ut §. proximi. di-
ximus. Et est ve-
rum hoc, si vi-
uente eo, de cuius
hereditate
agitur, concepti
saltem erant: ut
§. de suis & le-
git. hær. l. Titi.
ibi, responde. &
§. unde co. l. j.
§. si quis proximi-
or.

A D D I C I O

Alias ex perso-
na sua non suc-
cedit, sed bene
ex persona pa-
tris. Angel.

N.A. 1 Nascuntur.
Inter se videli-
cet.

• h Non tamen.
Quinvis agnati
vocetur ad hæ-
reditatem, non
tamen, &c.

• pro-
prii.

A D D I C I O

Et sic not. secundum Ange. Dispositio-
nem absolutam debere intelligi secun-
dum ordinem prærogatiuam. Quod fa-
cit ad eum, qui accepit in emphyteu-
sin, vel cui legatur aliquid pro se, &
filiis suis, ut videantur esse vocati se-
cundum ordinem charitatis.

N.A. 1 Non tamen. Hastenus exposuit ver-
ba legis A G N A T V S, sequitur inter-
pretatio verbi P R O X I M V S.

• c Dat lex. s. duod. rim Tabularum.

• d Sed iis. Et omnibus iis: ut infra co.
§. si plure.

• e Certum. Quod est etiam, scilicet,
facto testamento, quod enarrat: quod
dic, ut infra, proximi

N.A. 1 Cum certum esse. Proximus, non ex
mortis tempore, sed ex eo constituatur,
quo de intestati exitu constituitur.

• f Per adoptionem quoque. Quasi
dicat, non solum iure naturali consti-
tuitur agnatio, sed etiam civili, ut per

adoptionem. s. quamlibet iure isto: ut
§. de adopt. l. j. & §. de adopt. in princ.
sed hodie per eam tantum, ex qua
transit in potestatem arrogantis: ut §.
cod. tit. j. §. sed ea omnia. ver. nostra

tur. Item si quis h
ex ceteris agnatis
tuis*, velut: fra-
ter, aut patruus,
aut denique is qui
lōgiore gradu est,
adoptauerit ali-
quem: agnatus*
inter suos t esse i
non dubitatur.

¶ Iuris veteris in
suecedendi ratio-
ne inter virilis, ac
feminei sexus a-
gnatas personas,
inæquabilitate re-
iecta, hodie iur
mares, siue femi-
ne ab intestato
successionis ius æ-
quo gradus præ-
rogatiua seruata,
habent agnati o-
mnes.

autem. sed ta-
men licet non
fiat agnatus. s.
hodie: quia nō
transit in pote-
statem extranei
arrogantis: suc-
cedit tamen ab
intestato patri
tantum nō aliis
patris agnatis:
ut Cod. de ado-
ptio. l. penul. §.
sed ne articulo.
versicu. sed si
quidem.

¶ Per adoptionem. N.A.

Qui ado-
pratur, patri a-
doptiuo hæres
fit: liberis & a-
gnatis ipsius, a-
gnatus: & hæc
est, que dicitur,
agnatio civili.
l. 4. §. de gradib.

• g Naturales.
Et legitimos. &
non tantum e-
mancipatos: ut
§. de gradibus af-
fini. l. si filium.

¶ Hi improprie. N.A.

Libri quidam (quoniam hi proprie) quod
propter Voconia legis verba, non im-
probo. Nam & sanguis apud auctores
nostros, semper pro naturali cognat-
ione usurpatur. l. 1. §. unde. cogn. l. 3.
de adopt. & passim consanguinitas di-
citur etiam in adoptiuis. ut in l. 3. sed
& si ipsi. 7. ad Ter. yll.

• Item si quis. nō solum pater de quo
dictum est.

• i Inter suos esse. id est, agnoscitur a-
liis agnatis adoptantis, & eis cognat-
us sicut §. de adoptio. l. qui in ado-
ptionem.

A D D I C I O Aem. Fer. legi agnatos
ex vel. lib. quasi dicat, Agnatus est in-
ter alios agnatos. Hoc manius eximi-
mabat non esse dubitandum, quin pro
suos, legendum esset, tuos, siue a-
gnatos legatur, siue agnatos. idque &
loci huius probare sententiam, ut pau-
lo ante, Agnatis tuis: & Theophilli
versio

versionem planè ostendere.

* Ceterum. Not. bonam simplicitatem legibus esse amicam. Item quis dicatur germanus. Alia notab. ex te ipso facile colliges. Syluest.

tutorum communiter per Italiã, quòd stantibus masculis, feminæ non succedant: quia statuta ex parte masculorum sunt fauorabilia: ex parte feminarum odiosa: ut hic per Ang.

N.A. Agnatus inter suos. Qui adoptatur, iisdem agnatus fit, quibus pater agnatus est. l. 2. §. 2. ff. de suis. & leg.

* 2 Ceterum. id est, certè, vel aliter, lex quidem duodecim Tabularum deserebat hereditatem agnatis proximis, sed media iuris prudentia cum distinctione: & ideo hic dicit ceterum, pro sed.

* b Longissimo. id est, decimo: ut infra de suc. co. §. fin.

N.A. Longissimo gradu. Dicitur §. ultimo. infra de success. cognat.

* c Feminas. Agnatas.

* d Ita placebat. Nota, cautè dictum placebat, & non placet: ut infra. §. nos verò. & hoc erat per mediam iuris prudentiam, non per J. duodecim Tabularum. neque per Prætorum: ut J. eo. §. & hoc quidem. & §. media.

N.A. Ita placebat. Hoc quidem legi Volconia, ex Paulo libro tertio sentent. cap. 8.

* f Consanguinitatis i agnationis.

* g Eadem. i. feminarum.

* h Tua. scilicet hereditas.

* i Plerumque. Hoc propter consanguineas sorores, de quibus modò dixit.

* l D I T I O. Ex hinc sumitur ratio

* Ceterum i inter masculos quidem agnationis iure hereditas, etiam si longissimo gradu sint, vltro citroque capitur. Quod ad feminas verò attingit: ita placebat, ut ipse cōsanguinitatis iure tantum capiāt hereditatem, si sorores sint: vltius non capiant. masculi autem ad eorum hereditates (etiam si longissimo gradu sint) admittantur. Qua de causa fratris tui, aut patris tui filia, vel amica tua hereditas ad te pertinebat: tua & verò ad illas non pertinebat. Quod ideo ita constitutum erat: quia cōmodi⁹ videbatur, ita iura constitui: ut plerūq; hereditates ad masculos

los i confluerent. Sed quia sanè iniquum erat, in vniuersum eas, quasi extraneas repelli: Prætor eas ad bonorum possessionem admittit ea parte, qua proximitatis i nomine bonorum possessionem pollicetur, ex qua parte ita, scilicet, admittuntur, si neque agnatus vltius, neque proximior cognatus interueniat. Et hæc quidem lex duodecim Tabularum nullo modo introduxit, sed simplicitatem o legibus amicā amplexa, simili modo omnes agnatos, siue masculos siue feminas cuiuscunque gradus ad similitudinē suorum inuicem ad successionē vocabat. Media autem iuris

perlatui gradus est, positum auctores nostri faciunt, & pro cōparatio proxi-
mioris crebro usurpant: velut in l. 1. §. si quis proximior. ff. vni. cognat. Vi-
de not. in §. vlt. de success. cognat.

* m Interueniat. Nec aliquis suorum: ut §. tit. j. admonendi. in §. 5.

* n Et hæc quidem. Quæ sunt i. ceteræ. & §. sed quia. dicta sunt.

* o Sed simplicitatē: Remota differētia agnatorum: inter masculos, & feminas, sic vlt. de fideicommiss. hered. §. sed quia.

i Media

* k Ad masculos. Sic §. tit. j. §. item verus.

* l Ad masculos. N.A. Propter quod familiarū nomē conseruatur, q in mulieribus intercidit. l. 145. & l. seq. ff. de verb. sign.

* m Proximitatis. i. agnatas feminas.

* n Proximitatis. i. cognationis.

* i Proximitatis. N.A.

Proximitas, verbum est à Præ-
tore constitutum,
& ad solos co-
gnatos accommoda-
tum qui intra
septimū gradū
reperiuntur. §. vl.
j. de success. co-
gnatorum. Alij au-
tē pro agna-
tione usurpant.

Quin il. li. 3. c. 8.
Si plus perant,
vel eodem iure,
ut proximitatis,
vel diuerso: ut
cū hic testamē-
to, ille proximi-
tate nrlitur. O-
uid. Quod si p-
ximitas, prius
requiritur hæ-
res. Proximi no-
men, q apud J-
li. auctores si-

* Sim-
plicitas
circu-
lans
iuris
iuris

N.A. : Media iurisprudencia. Imò *Voconia* : nam legem Voconiam significat, quæ legem XII. tabularum abrogat.

¶ a Junior. Et sic no. q. lex XII. Tab. est vetustior, q. media iurisprudencia: & q. ius prætorium.

¶ b Anterior. i. constitutione anteriori. scripta, quæ est C. de legit. h. r. l. lege XII. Tabul. Accur.

¶ c Præfatam. s. dictam. s. eod. s. ceterum.

¶ d Eas. agnatas feminas, nisi sorores.

¶ e Omni. Nam ordo cognatorum non erat adhuc. Vel dic, etiā deficientibus agnatis, ipsi tamen non vocabantur.

¶ f Iuris civilis. i. medix iurisprudentie, quod. s. ius civile dicitur, vt ff. de origi. iur. l. ij. h. c. disputatio. Accur.

¶ g His s. mulieribus agnatis vel tra sorores.

¶ h Unde cognari. sic dicta: quia per eam cognati vocantur. Accur. sius.

¶ i Nos verò. Hic Iustinianus loquitur.

¶ k Laudamus quidem Prætores. Nota, quod ille est laudandus, qui est inuentor alienius ordinatio-

nis, siue dispositionis, licet non æquè perfectè adinuenit. quia facile est adin-

prudenciat, quæ erat quidē lege duodecim tabularum iunior, imperiali autē dispositione anterior. *, subtilitate quadā excogitata, præfatā differtiam inducebat, & penitus eas ad successionem agnatorum repellebat, omni alia successione incognita: donec Prætores paulatim asperitatem iuris civilis corrigentes, siue quod decreat implentes, humano proposito aliū ordinem suis edictis addiderūt: & cognationis linea, proximitatis nomine introducta, per bonorum possessionem eas adiuvabant, & pollebantur his bonorum possessionem, quæ Undecognati^h appellatur. Nos verò legem duodecim Tabularum sequentes, & eius vestigia hac in parte cōservantes, laudamus k quidem Prætores suæ humanitatis: non tamen eos in plenum huic^l causæ^l mederi inuenimus, Quare ete-

uentis addere, vt l. j. Cod. de veter. iur. enucle. s. omnia enim nostra. Angel, Aretinus.

¶ l Huic causæ. id est, expulsionis agnatorum.

¶ m vno eodēq; gradu naturali cōcurrere, & adgnationis titulusⁿ, etā in masculis, quā in feminis equa lance cōstitutis^o: masculis quidem dabatur^p, ad successionē venire omnium agnatorum: ex agnatis autem mulieribus^q nulli penitus, nisi soli sorori^r, ad agnatorum successionem patebat aditus^s. Ideo nos^t in plenum omnia reducentes, & ad ius duodecim Tabularum eandem dispositionē exequātes^u nostra cōstitutione^v sancimus^w, omnes legitimas personas, id est, per virilem sexum descendentes (siue masculini generis, siue feminini sint) simili modo^x ad iura successionis legitimæ ab intestato vocari; secundum sui gradus prærogatiuam: nec idē^y excludendas: quia consanguinitatis^z iura sicut germanæ, non habent.

¶ Vtina^z vel^z...

¶ m Quare etenim. Bene dico fore provideandum agnatis feminis: quare etenim.

¶ n Titulis. id est, nominibus. Accur.

¶ o Constitutis. id est, ordinatis.

¶ p Dabatur. id est, concedebatur.

¶ r Soli sorori. N.A. Rationem familiarum, & nominis Prætor habuit, quā lex Voconia secuta erat.

¶ s Aditus. Certe non erat ratio iusta vel sufficiens, licet aliqua sit: vt supra eod. s. ceterum.

¶ t Constitutio. Vt C. de leg. h. r. l. lege XII. Tab. Accur.

¶ u Simili modo. i. hinc inde: vel dic, ita firmine, vt mares.

¶ v Consanguinitatis. id est, licet, non sint sorores, quæ germanæ vocatur, quasi ex eodem germine nate.

¶ w Sicut germanæ proprie dicitur. N.A. q. ex utroq; parente nate sunt: nunc autem generali nomine intelliguntur. etiam quæ ex eodem tantum patre nate sunt. Multiplici sexui

Iustinianus impensè fuit: ut in l. ult. C. de liber. præter. Qui enim inter sexus differentias inducunt, quasi naturæ accusatores existunt: cur non omnes masculos generant, ut unde generentur non sint.

¶ a Exilimauimus. Ut ff. de leg. hære. l. lege xij. Tab. §. j. & §. in his.

lib. gl. ¶ b Ratum modo, id est, non vltior, proximior tamen sic, ut ipse sorores, vel fratres vterini, vel vteritales, ut sequitur. C. de legit. hæred. l. hna. §. sed neque.

¶ c In legitimâ, scilicet agnatorum. Accurs.

¶ d Germanæ. i. natæ ex eodem patre, & matre cum defuncto.

¶ e Vterinæ. i. natæ ex eadem matre tantum.

N. A. ¶ f Sorori vterinæ. Verba hæc addita videntur ex Nouella 118. Per quâ frater & soror, vterini, facti sunt legitimi; cum illud nō animaduertent, ipsos prius oportere esse legitimos,

quâ ipsoz liberi sint legitimi. Sed hæc omnia Nouella 118. & 127. improbat.

¶ g Deinceps. id est, vteriores, siue in gradu remotiores.

¶ h Tanquam. Not. ex hoc text. quod isti improprie sunt agnati, & ideo non comprehenderentur in statutis loquentibus de agnatis. Ang.

N. A. ¶ i Scilicet ubi frater. Hæc omnia parentelis nota includenda sunt, usque ad verbum, videlicet.

¶ k Superflites. Hoc corrigitur per authent. cessante. C. de legitimis hæredibus. quia cum his admittuntur. Item & in alio, quod subiicitur hic. §. cor-

rigitur: quia in stirpes fit diuisio hereditatis, sed post hos filios fratrum fit diuisio in capita, ut in authent. de hæredibus ab intestato. §. si igitur defunctus neque. & in authent. ut frat. filij. §. j.

¶ l Vel dic, quod dicitur in authent. in stirpes diuidi, verum est, quâdō cū aliis, scilicet, paruis vocantur nepotes: aliâs in capita: ut hic. ¶ Dic, quod in hoc articulo variaz fuerunt doctor. sententiæ; an, scilicet, quâdō filij plurium fratrum succedant patri, succedant in stirpes, vel in capita. Io. Fab. hic dicit cōmunem opinionē esse, quod inter filios fratrum hereditas in stirpes diuidatur, inter ceteros vltioris gradus in capita. Bald. verò dicit hic opinionem communem esse se glos. hic. Tu verò tene opinionem glos. & defende ut per Præpos. Senen. in vij. cap. quæstio. vi. per totum: & ego aliâs disputauit hanc conclusionem. Syluest.

¶ m Si in capita. suprâ tit. j. in fin. contra. Solut. ibi de descendantibus loquitur, hic de collateralibus. Accurs.

¶ n In capita: Dictum suprâ tit. proximo. Ergo si sint quatuor filij ex vno patre, & quatuor consobrini, hereditas in sex partes diuidetur.

¶ o Si vis scire quando in capita, quando vero in stirpes hereditas deferatur: dic, quod quâdō descendentes vocantur ad hereditatem ascendentium diuiditur in stirpes. §. cum filius. suprâ tit. j. Quâdō verò ascendentes soli vocantur, statim dispositio §. cōsequens in authent.

N. A. ¶ p Si vis scire quando in capita, quando vero in stirpes hereditas deferatur: dic, quod quâdō descendentes vocantur ad hereditatem ascendentium diuiditur in stirpes. §. cum filius. suprâ tit. j. Quâdō verò ascendentes soli vocantur, statim dispositio §. cōsequens in authent.

in authent. de hæredi. quæ ab intest.
Quando verò ascendentes cum trans-
versalibus diuisi, fit in capita. §. si ve-
rò. dicta auri. Nisi essent etiâ præmor-
tui fratris filij, qui vocâtur ad partem
patris. authent.

et fratr. fil. Quā-
 do vero succe-
 dūt plures col-
 laterales in di-
 neris gradibus,
 fit diuilio in liti-
 pes. Quando ve-
 rō sunt eiūsdē
 gradus, est quæ-
 stio glos. præce-
 dentis. Dic ve-
 rbi. Syluest.

Ulpia. tit. 26. sic declarat. Agnatorum hereditates dividuntur in capita, veluti si sit frater filius, & alterius fratris duo pluresve liberi: quotquot sunt ab utraque parte personæ, tot sunt hereditates, ut singuli singulas capiant. Si defuncto sit filius, & ex altero filio mortuo, iam nepos unus, vel etiam plures ad omnes hereditas pertinet, non ut in capi a dividatur, sed ut in stirpes id est, ut filius solus mediam partem habeat. & nepotes, quotquot sunt, alteram dividiam. Locus tamen apud Ulpia. depravatus manu consilium: & si plures sint heredes ab intestato fratres, & c. de successione hereditaria.

N.A. † Proximum vocat. Id est, quē nemo
anteceat. l. ij. §. j. ff. de suis & leg.

¶ Inter five ph-
et agnati rimen-
tol i proximo in
graphi vocatur. Et
si pures sunt in
proximo gradu,
omnes simul vo-
cantur h. d. Angel.
Aerem

¶ Si plures sint, gradus agnatorū, apertè lex [duodecim Tabularū] proximū vocat. † Itaque si (verbi gratia) sint defuncti frater, & alterius fratris filius, aut patruus: frater potiori habetur. Et quamvis singulari numero vsa lex [duodecim tabularum] proximum vocet: tamen dubium non est, quin & si plures sint eiusdem gradus, omnes admittantur. Nā & propriè proximus † ex pluribus gradibus intelligitur, & tamen nō dubiū est, quin licet vnus sit gradus agnatorū,

h. Posterior. Quia in legitimis hæredi- N.A.
bus non est successio, ut est in suis su-
prà titulo proximo. Lex enim vocat
proximum agnatum, nō cum qui pro-
ximo deficiente succedit.

pertineat ad eos
hereditas.

¶ Proinus inſp
citur tempore te
ſtamenti deſtrui
quando teſta men
tum factu eſt, aut
ante tempore mor
tis teſtatis. Aut.

¶ Nam proximo-
rem agnati etiam
dicimus. qui de
eius testamenti te-
pore p. in. d. c.

¶ Proximus c. au-
tem (si quidē nul-
lo testamēto † fa-
cto quisquā * de-
cesserit) per hoc
tēpus requiritur,
quo mortuus est,
is, cuius de hære-
ditate quæritur.
Quod si, facto te-
stamēto, quisquam
decesserit per hoc
tēpus requiritur
quo certū esse cœ-
perit, nullum ex
testamento hære-
dem exciturum: t
tunc enim c. pro-
priè quisque † * in-
testatus decessisse
intelligitur. Quod
quidem longo ali-
quando tempore t

redem exiturum. Destitutum siue de-
sertum testamentum esse. 5. cum autem
suprà tit. proximi.

suprà tit. prox.
¶ Tunc enim, scilicet, cum non adi-
tur hereditas ex testam.

tur hereditas ex testam.
+ Propriè quisque. Reponendum cer- N.A.
tè videtur.

è videtur.
 Longo tempore, id est, post mortem.
 Proxi

• h Habetur.
Hoc corrigitur
ut suprà dixi
per authenticam
cessante. C. de
legitim. hered.
Accursius.

r. Proprie proximus. Proximus proprie dicitur, respectu propinquorum: Verum ubi unus exstat solus, idē & proximus, & postremus dicitur. l. ij. §. 3. ff. de suis & legitim. l. 155. ff. de verborum significationibus.

• c Proximus. • *quis.*
Sic supra titu. j. *que.*
s. cum autem.

Nullo testa-
mēto. Nunc illa
legis verba in-
terpretatur. Si
intestato mori-
tur. Nam inte-
status propriè
est, qui nullo
testamento fa-
cto decessit iu-
ris intellectu, id
est, Iurisconsultis
interpreti-
bus, etiam qui
intestati facerēt
exitum. S. j. in-
frà tit. prox.

et d. Quæritur. propriè
Sic suprà eodē. an
s. sunt autem. quibus
versicu. non ta- ge.
men. . .

Nullum h2- N.A.

N.A. * Proximus esse incipiat. Est igitur successio, etiā in agnatis, sed graduum tantum respectu, ac tutelarum l. iij. §. penult. ff. de legit. hered. non autem respectu hereditatis, ut mox dicetur.

* Placebat. f. ex l. xij. Tab.

* b In eo genere, scilicet, iure successionalis.

N.A. * Successionem non esse. Non esse, inquit, Quia propter legis xij. tabularū verba, (si moritur) is demum proximus est: quem mortis tempore, quem de lata hereditatis tempore nemo antecedit. Quamvis igitur inferior, in vacuum superioris locū subintret tamē in ius percipiendū hereditatis, quod ille habuit, non succedit, qui superior illo, ius suū in eum non transmittit l. ij. §. j. ff. de suis & legit. l. iij. C. de legit. her. Paul. lib. 4. tit. 8. sent. Vlpian. tit. 2.

* c Successionē non esse, id est, successorii edicti inter agnatos locum non habere, scilicet de persona in personā: sed inter cognatos sic: ut infra sequitur: ut ff. de suc. edict. l. j. §.

quibus, sed de ordine in ordinem, seu de capite in caput sic, ut de liberis in agnatos, de agnatis in cognatos, & post in virum & uxorem, ut sequitur, ut ff. si 2. test. nul. ex. l. j. j. respon.

An autem iste §. locū habeat in suis, est pulchra disputatio, quā latē attingit post alios Ludo. Boza. in l. qui

se patris. C. unde liber. in xxiiij. col. & sequ. Syluest.

§ d Nihil magis, i. non ideo magis.

† Recluso. Male, Latine, pro intercluso, vel ocluso. Notandum igitur hoc

N.A.

quidē esse agnatos, sed agnationis ius non habere, hoc est, ius legitimorum: Quoniam hoc ius, per legē xij. tab. interclusi sunt: cui legi cū Praetor derogare nō posset l. j. §. ex quib. caus. iij. q. ius agnationis, id est, legitimorum tribuere, cognationis ius, quod totū nuda ipsius indulgentia natū est, eis concessit.

* e Sed nos. Tonquitur Iustinianus.

De iure patronatus. Hac sunt Græcē scripta, usq; ad hæc tempora interdicta §. ult. infr. de successione liber.

* f Protulimus, scilicet in Græco.

* g Cum satis. Ratio prima.

* h Apertū est. id est, successorium edictū de persona in personam.

* i Maximē. Ratio ii.

Onere tutelarum. l. iij. §. penultimo. ff. de legitima tutela.

N.A.

* successio.

Differentia ratio est, quoniam ad legitimam tutelam vocabantur, qui pupillo legitimi heredes erant, ut iste sequens agnatus: ac hic, qui sortē mortuus aut capite minutus est, non potest pupillo heres esse legitimus.

* k Gradū. Agnatorum.

N. A. † Ad §. ultimum. Fiducia est pactum de reuocando. Pater ea lege filium emancipabat, id est, vendebat, ut emptor fiduciarus ipsi reuenderet eo consilio, ut post tertiam emancipationem, eum manumitteret, atque hoc modo ius patronatus in filij demortui bonis obtineret. l. ij. §. obicitur. ff. ad Tertyll. & de eo iure dicitur sub titulo de success. libert. Quod si emptor ille manumitteret, extraneus manumissus dicebatur. s. iij. infra de hon. poss. Vide supr. lib. i. in Notis.

* 2 Ad legitimam. Est enim filius agnatus patri proximus: ut ff. de suis & legitim. l. filius. quod ius non tollitur per capitis diminutionem: sicut neque inter fratres: ut hic, & C. de leg. tut. l. iij. Accursius.

* Adde, quod doctores ex hoc text. inferunt patrem, ut agnatum, succedere filio emancipato: quod est falsum, ut latè probat & interpretatur hunc text. Præpo. Senen. in vij. casu quæstio. ix. s. lueff.

* b Parens. Secus de contrâ: ut suprâ tit. j. §. emancipari.

* c Constitutione. ut C. de emancip. liber. l. fin.

* d Contracta fiducia. Sic dicendū: ius succedendi in bonis tuis mihi reseruo, vel etiam sic: emancipo de contracta fiducia.

* Dicam circa hoc, ut dicit Budæ. in annot. in pandectas l. ij. ff. de orig. iur. ibi vindicias. quod contracta fiducia ille emancipare dicitur, qui ita emancipit, ut retineat manus iniectionem, cum liberit. & propterea ad eum legitima hæreditas deferatur: quia non videtur manumississe, sed quasi adhuc suus propter naturam contractus fidu-

cia, quāvis nihil certi dici possit. Syl. A D D I C T O Fr. Hotomanus de fiducia contracta à nobis consultus respondit, contractam dici fiduciam, quæ vltro citroque facta est: ut contractus

quod ex nostra constitutione omnino inducitur: ut emancipationes liberorum semper videantur quasi contracta fiducia fieri, cum apud veteres non aliter hoc obtinebat, nisi specialiter contracta fiducia patres manumississet.

TITVL. III

DE SENATVSCONSVLTOTERTYLLIANO.

¶ Lege duodecim Tabularum mater non succedebat filio ab intestato.

suprà de legi. patro. tute. in fin. & infra de empt. & vendit. §. cum autem. circa medium. nam qui sentit incommodum, sentire debet commodum, ut dicant iura superius alleg. & econuerso. non est enim ferendus, qui lucrum amplectitur, onus autem subire recusat. C. de cad. tol. l. vnica. §. pro secundo. in fin. habent Canonistæ reglam iuris, qui sentit onus. de reg. iur. in vj.

* f Manumississet. id est, emancipasset. sic. ff. quādi. act. de pe. est an. l. j. §. alienatio.

* Dic, quod stat propriè: quia de iure antiquo manumittebatur, quando fiebat per imaginariam venditionem: ut aliàs suo loco declarauimus. Syluest.

DE SENATVSCONSVLTOTERTYLLIANO.

* Post agnatos de quibus suprâ succedunt cog. ideo sequebatur videre de cognatis. Verum licet mater & filius sint cognati

appriè dicuntur, συγγαμματα, quæ vltro citroque obligant. Quia igitur pater filium suum alicui emancipasset, fiduciarus pater eius filij quasi sibi venditi hæres fuisset, nisi vicissim remancipasset eundem filium vero patri. Quo facto, contracta, id est, vltro citroque facta fiducia dicebatur, & verus pater ei filio succedebat. Remancipationem autem fieri solitam apparet ex Gaio, & VI-

cognati, tamen ex speciali prouisione sibi adinuicem ut agnati succedunt: ut infra de success. cogn. in principio. idē post alios agnatos ante cognatos ponit de successione matris ad filium, & contra. Aretin.

Differentia huius tit. & sequentis notari potest in his versibus:

Matri dat mox
stz geniti bona
na Tertyllia-
num.

Fili maternae
tibi res dabit
Orphitianum.

N. A. Ex 24
p. 10
tit. 16.
Sciendum est
uxorem fieri so-
litam, aut per
in manum con-
uentionem, aut
per vsum. Per
in manum con-
uentionem vx-
or fiebat, quae
a patre suo mā-
cipabatur, ma-
rito per 25 &
& libram, & per
eam mancipa-

tionem capite minuebatur: atque ita in patris & familia, & potestate esse desinebat atque in mariti familiam transibat, eiūque idcirco materfam. fiebat. Per vsum vxor fiebat, quae sine manus conuentione, per annum possessa vsucapiebatur. Vtraque sua haeres marito fiebat: quippe qui quasi filiae loco erat, & per consequentiam liberis suis consanguinea fiebat, i. in eorum hereditate ius consanguinitatis quasi adoptiua, & quasi agnata obtinebat: quod ex Vlpia. regula tit. 6. vbi de senatusconsulto Orphiciano commemorat, itē; ex tit. 2. §. sui collegimus. Ex quo intelligitur, non illis matribus senatusconsulto Orphiciano opus fuisse, sed iis solis quae in manum conuenerant. Deniq; quae sine huiusmodi iustis nuptiis liberos susceperant, & hoc est, quod dicitur in his senatusconsultis, matris & filij nomen naturaliter designari. l. 7. ff. de cap. minut.

L Ex duodecim. Totus iste tit. diuiditur in quinque partes. Primò, quod ex l. duodecim tabularum mater ad hereditatem filij, & contra, nō admitteretur. Secundò, qualiter ad-

mitteretur ex senatusconsulto Tertyllia. Tertiò, quae personae praeponerentur tunc matri. Quartò, constitutionē Tertylliani remouet. Quinto remouet alias constitutiones. Secunda ibi, Et

primus. Tertia ibi, Praefertur.

Quarta ibi, Sed nos. Quinta ibi, Sed cum antea.

Lex xij. Tabularum. Non quod

strictum ius est, quod spera x.

quitate & hu-

manitate rigorem imitatur.

Item, quod ubi rigor & aequi-

tas scripta sunt, praefertur equi-

tas. Item, quod ius quibusdam

matribus a Claudio tribuitur, nō

trahebatur ad omnes. Sylu.

Lex xij. tabularum. Sic VI-

pianus Reg. tit. 26. Intestati filij hereditas, ad

matrem, ex lege xij. tabularum non pertinet.

¶ a Praeponebat. Improprie, nam cognatos nullo modo vocabat, ut sequitur.

¶ b Masculorum progeniem. id est, agnatos: ut supra titulo primo in principio.

¶ c Necessitudinem. id est, cognationem. nam dicuntur cognati necessarii: ut ff. de iustitia & iure. lege finali.

¶ d Matrem & filium. Qui adinuicem sunt cognati: ut infra de success. cogn. §. vulgo.

¶ Praetores. Videbatur sanè ab initio iis solis, quae ex nuptiis liberos susceperant subuenisse.

¶ e Iuris angustia. Not. ius dici, angustum, aliàs iniquum dicitur: ut i. de suc. lib. in prin. & ff. quod quisque iur. l. iij. in princ.

¶ f Postea. Post legem duodecim tabularum per Diuum Claudium, & per senatusconsultum Tertyllianum, ut sequitur.

¶ Diuus Claudius. Puto esse Claudium Neronem: ut in l. Diuus Claudius. §. ff. ad leg. Corn. de Fals.

q. a. Amifforum. f. in acie principis: vt
arg. f. de excufat. tut. in princi. Vel dic,
quod generaliter ftatuit C. de inof.
testam. l. liberi. prima verior eft.

• Et ista est communis. si enim generaliter esset à

• Succ.
in Clay

Claudio prou-
sum, frustrato-
ria esset dispo-
sio Tertyllia-
ni. Syl.

N.A. i legitimam. Ut
vel solæ, vel cū
aliis liberis suis
succederent,

• b Eorum. f. fi-
liorum.

N.A. Terrylliano.

Cuius sententia
vide regula 26.

• TETRA

651-

circ.
C.O.S.

7033

c. Auz. Etiam
 hodie aua suc-
 cedit sicut ma-
 ter, vt in auzh
 de hare. que ab
 inesta s. confe-
 quens.

q d Trium libe
rorum ius ha
bens. id est, tre
habēs filios, ne
que in pote
state: vt suprà d
adopt. §. fœmi
næ. quos tre
habere videtur
peperit: secund
sign. l. ter enix.

De iure trium libero-
rum alij ex Iulio Paulo docuerunt, in
his Ae. F. & E. B. sed quale esset Dion.
lib. lv. docet his verbis, quæ nobis Fr.
Hotomanus super ea re consultus red-
didit. Iulia in numerum matrum, quæ
tres liberos peperissent, relata est: qui-
bus enim fortuna seu virorum seu mu-
lierum non permisit toties parere, ha-
rum quibusdam lex quædam primùm
quidem per senatum, nunc autem per
Imperatorem in beneficij loco iura
earum, quæ toties pepererunt, tribuit:
ut neque ipsæ sterillum pœnis subi-
ciantur, & præmia sæcundissimarum,
præter pauca quædam consequantur:
quæ non homines tantum, sed etiâ Dij
inuenerunt, ut si quis moriens aliquid
eis reliquerit, id illæ accipiant.

e Filiorum. Quod dic vt suprà de hē-
re. quæ ab iusta. §. j. & ij. & §. emanci-
pati. & §. dñij.

+ Admittatur. Legitima hæres sit.

N.A.

Parentis sit. s. mater. Et ita not. de iure Romanorum uxorem alicuius esse in potestate parentis. non mariti. nisi quo ad debitum carnis. aliud de iure

Uxor nſ
eſt iſa ſa
ſupſe
maſiſi.

tis sit ⁊ tunc scilicet
cum alieno iuri
subiecta est, iussus
eius adeat heredi-
tatem, cuius iuri
subiecta est.

Tertius defuncti ex-
cludit matrem, quia
in infans. Item
in patre, & fratre
quod est in auctoritate
excludunt. Non
autem defuncti ve-
na cum matre ad-
mittitur Argem.

§ Præferuntur autem matri liberi ¹ defuncti ¹, qui sui sunt, quive suorum loco ² sunt, siue primi gradus ³, siue ultimi ⁴. Sed & si-

quæritur: ut
ff. de acqui. hered. l. qui in aliena. in
prin. Sed hodie in sola profectitia non
aduentitia, scilicet exigitur iussus: ut
Cod. de bon. quæ libe. l. fin. §. siue eon-
trario.

A) D) T) O. Not. quod in profecti-
tibus iustus hodie non est correctus, sed
est necessarius, ut olim. Item not. glos.
in l. finali. §. j. Codice de bon. quæ lib.
Angelus.

§ h. liberi. Etiam adoptivi: & ita de-
mum si ipsi succedere velint: vñ. co.
l. secunda. §. liberi. & §. ita demum.
Accursius.

• i Defuncti, scilicet filij, de cuius hereditate nunc agitur.

¶ k. Sumum. Quod dic, ut supra de
hered. ab intestato. §. primo. & §. se-
cundo. ab §. emancipati. & paragra-
pho divi.

1 Suorum loco. Emancipati: & idem N.A.
Ulpiani significat Regula dicta, titu-
lo: 6.

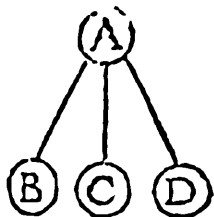
¶ 1 Primi gradus. Vt filij.

¶ m Vltiores. Vt nepotes & filiales.

92500

* a Sed & filia. Quasi dicat, non solum nepos ex filio masculino excludit matrem defuncti: sed & nepotes ex filia.

N.A. Filia suæ mortuæ. Ordo est, filius, vel filia. C. vel. h. in hereditate. B. quæ mortua est sua (id est, sui iuris, & emancipata) præponitur matri defunctæ. A. quæ ipsarum auiæ est, cuius specie figura hæc est.

* b Præponitur. i. præfertur.

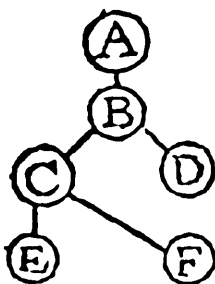
N.A. † Ex constitutionibus. Quibus opus fuit, ut filia B, præferretur matri A, nec hereditas B, inter matrem A, & nepotem D. diuideretur. Ideo autem prætulit, quia per Orphicianum nemo

filio, filiave præponitur: At in Tertylliano, frater consanguineus matri præponitur. l. 2. ad Tertyll. C.

* c Defunctæ. scilicet filia.

* d Pater. Non adoptiuus: ut ff. eo. l. ij. §. sed neque auus.

N.A. † Pater verò. Huius speciei figura hæc est:

N.A. † Pater C, utriusque E, F, non etiã auus B, & proauus A, anteponitur matri ff. l. ij. §. obicitur. ff. hoc tit. Atque mater auus quidē vincit, sed ipsa vincitur à patre. Cum inter eos solos, patre l. & matre. C. ff. contenditur, non autē si inter auus & matrē ambigitur: quia tū ma-

ter præponitur. Quid igitur si tres simul concurrant: pater, mater, auus, nã auus vincit patrē, mater vincit auum: quamuis auus contracta fiducia manu-miserit. Rursus dubiū est matrē à patre

quidem matrē excluderebat, communis autem erat hereditas ex aquis partibus fratribus & sororibus.

¶ Abigenda autem quæritur in istate hoc iure utitur, ut quæcumque mater (etiam si ter conixæ non fuerint) ante frater filio in successione, exclusis agnatis concludatur, exceptis tantum defuncti filij.

¶ Sed nos constitutione, quā in Co-

aus patri defuncti præfertur: ut ff. eo. l. acquisitum. §. j. & pater matri: non autē auus solus præfertur matri. Sic fallit in aut. de eq. do. §. his consequens. Itē in aut. quib. mo. nat. eff. sui. §. discessit. in gl. cōiuge. Itē. ff. q. potio. in pig. ha. l. Claudius. ff. de in iust. rupt. test. l. pen.

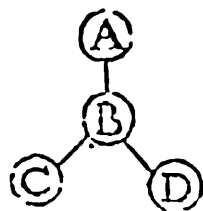
* Dic secundum Christo. hic. q. tunc militat d. regula, quādo sūt termini pares, aliās secus. quod declarat, ut per eū hic. Syl.

† Frater autem. Vlpianus. Regula 26.

* g Excluderebat. Sed malè hodie: ut inf. cod. §. sed cum.

* h Admittebatur. Et bene, ut j. cod. §. sed cum.

* Sed si fuerant. Figura hæc est.

ex aquis partibus diuidebatur.

* i Liberis. Tribus, vel quatuor: ut C. c. 2.

vinci, atque ita erit circue^o perilli. Et Paulus respondit auum præponendū. l. v. hoc tit. ff. Idq; propter cōparationē psonarū. * fratri, & e. Vtriusque. ff. de foro filij & filia. hoc vi. est maritus: huius mulieris volētis succedere filio mortuo.

* Inter eos solos. scilicet & matrē defuncti. Si autē sit auus & pater defuncti, præfertur auus matri & etiã patri: ut ff. eo. l. 2. acquisitum. §. j. Et not. q. hic fallit regula, si vinco vincētē, & c. ut ff. de diuer. & tēp. præfer. l. de accessionibus. §. nam qui me. nã

N.A.

N.A.

suprà eodem s. postea autem.

† 5.3. Tot^o hic s. abrogatus est per Novellam 114. & 118. neque ad disciplinam, sed ad ingeniorum carnificinam pertinet.

Sed nos. Not. matrem hodie liberis succedere, non habita distinctione numeri filiorum. Item, not. ratione: quia mulieres multa onera & pericula propter filios subeunt. Item, quod non debet imputari alicui, quod à fortuna procedit. Syl.

a In Codice. Non in eo quod habemus: sed in primo C. remansit: quia est. C. de iur. del. l. ij.

b Fortuitum. s. habere, vel non habere tot filios: cum ex diuturna gratia hoc descendat.

c Peccavit. Nam si peccatum est, magis fuisset maritus: ut C. de leg. hered. l. leg. xij. Tabu. in fin. j. respon.

d Eum. scilicet: qui succedere vult.

e Intercepti. Alias interempti.

f Constitutiones. Quas non habemus, secundum Ioan.

g Personis. Patruo & filio, & nepoti patruo: ut C. eo. l. si. in si. j. resp.

h Contrarium faciebant. i. nihil dabant nisi prædictis.

i Visum est

ut Codice eodem. l. finali.

k Omnibus personis. Etiam patri defuncti: nisi in usufructu, & toto quando habebat defunctum in potestate, alias in esse tantum. sed & in hoc casu hodie etiam in totum habet: ut

Codice eodem. lege finali. & de le. hered. lege, emancipatis. Iure vero aut ascendentibus deferuntur æqualiter paternis: & maternis: ut in auct. de her. ab intest. s. si igitur defunctus descendentes.

ADDITIONO. Dic quod hodie filio defuncto relicta matre & sorore, vel fratre alter succeditur, ut authentica, defuncto. Codice eodem. Angelus.

l Diminutione. Quæ fiebat per agnatos prædictos in principio istius paragraphi.

m Quemadmodum. quasi dicat, qui in uno honoratur, in alio graveatur. ff. de iure iurando. l. cum qui. in principio.

n Eam. scilicet matrem.

o Simul. scilicet, cum matre.

p Sorores. Hoc casu est hodie idem quod in sequenti s. ut in authentica de nupt. s. penult. & s. quoniam.

q a Le

fororibus & fratribus pro virili. Aterimus.

¶ Sed cum antea constitutiones iura legitime^s successionis perlerunt: partim matrem adiuuabant, partim eam prægrauabant: nec in solidum eam vocabant, sed in quibusdam casibus tertiam ei partem abstrahentes certis legitimis dabant personis k, in aliis autem contrarium faciebant h: nobis visum est i, recta, & simplici via matrem omnibus personis l legitimis anteponi, & sine ulla diminutione m filiorum suorum successionem accipere: excepta fratris, & sororis persona, siue consanguinei sint, siue sola cognationis iura habentes: ut quemadmodum n eam o toti alij ordini legitimo præposuimus, ita omnes fratres & sorores, siue legitimi sint, siue non, ad capiendas hereditates simul o vocem⁹: ita tamē, ut si quidem solæ sorores p: adgnatæ vel cognatæ

dice² nostro nomine decorato posuimus, matri subueniendum esse existimauimus, respicientes ad naturam & puerperium, & periculum, & sæpe mortē ex hoc casu matribus illatam. Ideoq; impium esse credidimus, casum fortuitum b in eius admitti detrimentum. Si enim ingenua ter, vel libertina quater non peperit: immerito defraudabatur successione suorum liberorum. Quid enim peccauit c, si non plures: sed paucos peperit? Et dedim⁹ ius legitimum plenum matribus (siue ingenuis, siue libertinis) & si non ter enixæ fuerint vel quater, sed eū d tantum vel eam, qui quæve morte intercepti e sunt: ut * si vocentur in liberorum suorum legitimam successionem.

¶ Mater præfertur omnib⁹ aliis agnatis, exceptis fratribus, & sororibus: & cum sororibus solum venit ad dimidiam: & cum

• legitima.

^a Legitima. Quia sunt sorores ex utroque parente.

^b Cognationis. Quia sunt tantum ex matre sorores.

^c Sed quemadmodum. Not. matrē teneri petere tutorem

filio: aliter per-

deret legitimā

filij successio-

nē. Item, q̄ ma-

ter etiā vulgō

q̄sitis succedit.

Itē, not. ex hoc

text. iuncta l. ij.

§. si mater. ij. ff.

cod. q̄ appella-

tione filiorū vt

nlunt nepotes,

sicut appellatio

ne sobolis, & li-

berorū: nam ibi

loquitur in fi-

liis, & tamē ve-

nlunt nepotes.

Syluest.

^c Prospexi-

mus. In succes-

sione.

Prospeximus.

Imō senatuscō-

sultum, vt patet

ex l. 2. §. si ma-

ter non. ff. hoc

tit. & l. 2. C. qui

pet. tuto.

^d Consulere.

sin tutore pe-

tendo. Acc.

ADDITIONO.

Et dic petendo.

si intra annum

vt hic, & istam

opin. dicit An-

ge. esse cōmu-

nem: & eam te-

nētranquā ma-

gis æquam per leg. sciat. C. de legi. ho-

re. quamvis Barro. libi & docto. velint

quod teneatur petere statim cum po-

test, nisi fuerit impedita legitima cau-

sa: item quod annum non transcendat.

^e Sclutis eis. s. matribus negligentibus.

aliās non perdunt vt Co. qui pet.

tut. l. cum a matribus, & maioribus, a-

liis similiter non perdunt: vt C. si ad-

uer. deli. l. ij.

^f Dic, quod ad hoc. vt perdat, requi-

ritur quod sit maior xxv. annis. quod

moriatur filius impubes, quod esset

uile pupillo tutore habere, & mater

ta, & mater defun-

cti vel defuncte su-

persint: dimidiam

quidē mater, alte-

rā verō dimidiam

partē omnes soro-

res habeāt. Si verō

matre superstite, &

fratre vel fratribus

solis, vel etiā cū so-

roribus, siue legiti-

mā^a, siue sola co-

gnationis^b iura ha-

bentibus, intesta-

tus quis, vel inte-

stata moriatur: in

capita distribu-

tur eius hereditas.

^g Que filio suo im-

puberi intra anni

spatium tutorem

petere neglexerit,

ab eius successione

(si intra pubertatē

decesserit prorsus

sit aliena.

^h Sed quemadmodū

nos matribus pro-

speximus: ita eas

oportet suæ soboli

consulere^d: scitu-

ris eis^e, quod si tu-

erit negligens, quod nulla causa ex-

cusari possit secundū Christop. & pro-

declaratione videnda essent, quæ po-

nit Dec. in C. ex parte de appellat. Syl.

^f Impuberum. Aliud, si pules mor-

riantur: vt C. co-

dem. l. matres.

^g Vulgō que-

situs. Nisi mater

sit illustris. Sic

contra talis fi-

lius illustri ma-

tri non succe-

dit: vt Cod. ad

Orfit. l. si quæ

illustris.

ADDITIONO.

Idē, si esset na-

tus ex damnato

coitu: secus, si

ex concubina

etiam illustri: vt

per Ang. hic.

ADDITIONO.

Vulgō autē que-

siti dicuntur, qui

incertū patrem

habēt, vipore q̄

meretricio, &

vago concubitu

geniti sunt, vt

patet ex §. fin.

suprà de nupt.

ⁱ Ex Tertyllia- N. A.

no. Imō ex sen-

tentia & inter-

pretatione Iu-

liani. l. 2. ff. h. ti.

DE SENATU-

sculso Orfitiano.

^k Visum est i-

tulo superiori

qualiter mater

succedat filiis per senatusconsult. Ter-

tyllianum, videamus nunc qualiter fi-

lij succedunt matri: quod sit per sena-

tusconsult. Orfitianum.

PER CONTRA-

successat filiis per senatusconsult. Ter-

tyllianum, videamus nunc qualiter fi-

lij succedunt matri: quod sit per sena-

tusconsult. Orfitianum.

PER CONTRARIUM. Totus iste titulus

diuiditur in quatuor partes. Pri-

mō ponit, qualiter filij ad hære-

ditatem matris, & nepotes ad hære-

ditatem auæ admittantur. Secundō, nū-

casum ad materiam ab intestato. Secunda ibi, Sciendum est. Tertia ibi, Nominis. Quarta ibi, Si ex pluribus.

Not. filios vocari ex senatusconsulto Orficiano ad successionem matrum intestatarum. Itē, qđ

ex tali senatusconsulto nō vocabantur nepotes per constitutiones. Itē qđ appellatione filij in materia legali non veniunt nepotes: nam aliter non fuisset necessitas talis extensionis. Itē, qđ liberorum appellatio, stricte aliquando pro filiis accipitur. Syl.

a Per contrarium contrario. nam supra titulo primo tractatum est qualiter mater filio succedit: nunc dicite contra. Unde versus: Matris succedes o nate per Orficianum.

Invidiam portat e contra Tertullianum. Accursius.

b Liberi. Stricte ponitur pro filiis tantum: ut infra eodem §. primo versu. sed cum aliis. contra: ut ff. de verb. signif. l. liberorum.

c Matrum. Ingenuarum, vel libertinarum: ut ff. eo. l. j. resp. imō & ancillarum, dummodo sit sibi facta mora in fideicommiss. libertate praestanda: ut C. eo. l. fin.

N. A. Ex senatusconsulto Orficiano. Quod ideo necessarium fuit, quia ex lege duodecim tabularum soli liberi qui sui erant, heredes esse poterant: femine autem suos heredes non habent. lege quarta §. secundo. p. contr. tabul. & de Vlp. reg. 26. Et hoc est quod mox inferunt. Quia in aliis alieno iuri subiecti sunt: patris scilicet aut aui: non autem matris. Sciendum est autem hoc senatusconsultum tantum ad eas mulieres

rium, autem * liberis ad bona matrum intestatarum admittantur ex senatusconsulto Orficiano † quod Orficio & Rufo Coss. factum * est diui Marci. temporibus, & data est, tam filio, quam filiae legitima & hereditas, etiam si alieno iuri subiecti sint: & praefertur e consanguineis †, & adgnatis defunctae matris. Sed cum ex hoc senatusconsulto nepotes [& neptes *] ad auiam successionem legitimum iure non vocarentur, postea hoc constitutionibus & principalibus emendatum *

pertinuisse quae in mariti manum non conuenerant, ut eodem loco Vlpianus demonstrat. Nam quae conuenerant, iis filij filiaeue suae consanguinei fiebant: ac proinde legitimorum numero, ad

est: ut ad similitudinem filiorum, filiarumque, & nepotes †, & neptes vocentur.

† Si successio ex iure Vlpiano vel Orficiano non tollitur minima capitis diminutione.

¶ Sciendum autem est, huiusmodi successiones, quae ex Tertulliano & Orficiano senatusconsultis * deferantur, capitis diminutione † non perimi, propter illam regulam †, quia noue hereditatis legitima capitis diminutione nō pereunt: sed illae solae †, quae ex lege duodecim

eorum hereditatem admittantur, ut superiori titulo adnotauimus.

¶ d Legitima. Non quia leg. duodecim Tab. daretur, imō denegabatur: ut §. tit. j. in principio sed senatusconsult. dat, quod vicem legis obtinet: ut j. de except. §. hae exempli causa.

e Et praefertur. scilicet filij.

f Consanguineis. i. cognatis. Accurs.

A D D I T I O. Alibi exponitur consanguineis, id est fratribus: ut l. j. C. eo. ut. & illa communiter tenetur. Angelus.

g Constitutionibus. Quas non habemus.

h Nepotes. Idem in aliis descendantibus ex hac linea dicam. Sed quid, si nepos iste fuit conceptus post mortem aui? Respondi non sicut supra de hered. quae ab intest. §. cum autem dicimus.

i Capitis diminut. s. minima nā per alia omne ius etiam cognationis tollitur: ut supra de capi. demi. §. qđ autem.

k Regulam, cuius tenor est hic. & ff. de capi. demi. l. tutelae. j. respon.

l §. 2. Capitis diminutione. Quia in his senatusconsultis, matris & filiae nomen naturaliter distinguatur. lege septima. ff. de capitis diminutione: cuius rei causam §. ti. adnotauimus.

m Sed illae solae. ff. unde lib. l. si. in fi. contra. Solutio, Hic dicit solae, ut excludat eas tantum, quae ex senatusconsulto deferuntur, non praetorias successiones, ut ibi.

EX

¶ a Ex lege xij. Tab. sic ff. eo. ad senatus-consultum Tertullianum & Orfitianum. l. j. §. capitis. sic ff. de suis, & legi. l. capitis.

¶ b Deferruntur. Quare magis lege xij.

Tabularum data hereditas perditur per capitis diminutionem minimam, quam senatusconsulto delata? Respon. quia illa agnatis defert, quæ agnatio per capitis diminutionem minimam tollitur: ut senatusconsulto. filio, qui matri est cognatus, & cognatio non tollitur per capitis diminutionem minimam: ut §. de leg. agn. tut. §. j.

¶ c Vulgò quæ-

sui. Qui non habent certum patrem: ut §. de nupt. §. si a tuerfas, multo magis in naturali tantum: ut C. eo. l. pen.

¶ d Hereditatem. s. vnâ cum legitimis, nisi erat mater illustis: tunc enim cû legitimis ab intestato non veniunt. secus in naturalibus ex licita consuetudine procreatis: ut C. eo. l. pen.

¶ e Admitti. Nunquid hodie succedit vulgò quæritus? Videtur quod non: ut in authen. quib. mod. natu. effic. sui. §. vltim. Sed tamen distingue, aut ex tali coitu, qui possit damnari, ut incestus, adulterij nefarij, & similis: quo casu non succedit, cum ob hoc ipsum damnandus est: ut in d. auth. & ff. solu. matr. l. si ab hostibus. aut non: & tunc succedit matri: ut hic non patri, cum sit incertus: nam & si habet certum patrem naturalem, non tamen succedit ei, nisi in duabus vnciis ab intestato, non extrantibus legitimis: alias in nihilum: ut in auth. quibus mod. pat. effic. sui. §. discretis. collat. vij.

¶ f Si ex pluribus. Iste §. est communis ad omnes titulos, quos in hoc tertio libro habuimus, non tantum ad hunc titulum: & de iure accrescendi inter legitimis tantum tractat: ut hic & ff. eodem. lege prima §. si nemo. & Codice de caduc. tollend. l. vnica. §. his. Idem etiam est in his, qui de tu-

re pratorio succedunt: ut ff. de bonorum possessione. l. tertio in fin. & l. iij. & v.

¶ g. Si ex pluribus. Hic §. pertinet ad N. A. omnes superiores titulos: ut patet ex

Paulo sentent.

lib. 4. tit. 8. & ex

Vlpiano titulo

26. §. si plures.

Ius accrescendi

locum habet in

causa & testati,

& intestati. Te-

stati, ne quis ex

parte testat⁹ de-

cedat: intestati,

ne graduu con-

susio fiat. & suc-

cessio in legiti-

mis hereditibus

inducatur con-

tra §. placebat.

suprà de legit.

agn. tut. Atque

hoc est ius an-

tiquum: de quo

in lege prima.

§. si nemo. ff.

hoc titulo. Quia ius

accrescendi per

legem Papiam abrogatum est, in scri-

ptis hereditibus tantum, non in legiti-

mis. Vlpia. tit. 19.

¶ g Alia causa. Ut si defecerit condi-

tio sub qua instituti erant: ut suprà

quibus mod. testamen. insir. §. poste-

riore.

¶ h Adierint. Sic ff. de legatis secundo.

l. cum pater. §. libertis. ibi, Ceterum

prout.

¶ i Accrescit. Sed pro qua parte? Re-

spond. prout erant instituti: ut Codice

de cad. tol. l. vnic. §. is ita. & suprà de

vulgar. subiti. §. primo. Item, nunquid

est necesse iterum adire? Respon. non

nisi quando ex alterius persona, puta

serui, fiat mihi augmentum: ut ff. de

acquirenda hereditate. l. si solus. in

primo respon. & in fine legis.

¶ k Ante decesserint. Quam accresceret

eis. Vel dic ante, quàm illi repudiarët.

vel antequàm adirent illorù portionem:

non autem antequàm suam partem adirët:

imo adiret, ut sequitur. alias non tñ

mitterët olim, vel hodie: ut C. de cadu.

tol. §. in nouissimo. nisi in personis li-

berorum: ut C. de his qui ante tab.

¶ l. Hoc verum, nisi in he-

reditate ascendenti ex vtraque linea,

uò in hereditate transversaliu, vel ex-

traneorù: quia nò adita per liberos, ad

Paulo sentent.

lib. 4. tit. 8. & ex

Vlpiano titulo

26. §. si plures.

Ius accrescendi

locum habet in

causa & testati,

& intestati. Te-

stati, ne quis ex

parte testat⁹ de-

cedat: intestati,

ne graduu con-

susio fiat. & suc-

cessio in legiti-

mis hereditibus

inducatur con-

tra §. placebat.

suprà de legit.

agn. tut. Atque

hoc est ius an-

tiquum: de quo

in lege prima.

§. si nemo. ff.

hoc titulo. Quia ius

accrescendi per

legem Papiam abrogatum est, in scri-

ptis hereditibus tantum, non in legiti-

mis. Vlpia. tit. 19.

¶ g Alia causa. Ut si defecerit condi-

tio sub qua instituti erant: ut suprà

quibus mod. testamen. insir. §. poste-

riore.

¶ h Adierint. Sic ff. de legatis secundo.

l. cum pater. §. libertis. ibi, Ceterum

prout.

¶ i Accrescit. Sed pro qua parte? Re-

spond. prout erant instituti: ut Codice

de cad. tol. l. vnic. §. is ita. & suprà de

vulgar. subiti. §. primo. Item, nunquid

est necesse iterum adire? Respon. non

nisi quando ex alterius persona, puta

serui, fiat mihi augmentum: ut ff. de

acquirenda hereditate. l. si solus. in

primo respon. & in fine legis.

¶ k Ante decesserint. Quam accresceret

eis. Vel dic ante, quàm illi repudiarët.

vel antequàm adirent illorù portionem:

non autem antequàm suam partem adirët:

imo adiret, ut sequitur. alias non tñ

mitterët olim, vel hodie: ut C. de cadu.

tol. §. in nouissimo. nisi in personis li-

berorum: ut C. de his qui ante tab.

¶ l. Hoc verum, nisi in he-

reditate ascendenti ex vtraque linea,

uò in hereditate transversaliu, vel ex-

traneorù: quia nò adita per liberos, ad

posteritatem non transmittitur. Sius
transmittit ad quoscunque, etiam ex-
traneos. licet ut per Angelum hic.
¶ a Pertinet. s. augmentum supradictum,
vel portio illorum.

ro legitimorum.

¶ g Senatusconsulta. Ut supra proxi-
mis duobus titulis.

¶ h Constitutio. Ut supra de leg. agna.
succes. s. hoc etiam.

D E S A C
cessionis co-
gnatorum

heredes tamen co-
rum pertinet.

c Continuat
per ipsum tex-
tum, in princi-
pio ad praece-
dentia. Vel sic,
& clarius, Quia
supra de succes-
sione suorum &
agnatorum di-
ctum est: & quia
post illos voca-
tur cognati: id-
eo sequitur de
successione co-
gnatorum.

¶ Ost suos. I-
ste titulus
diuiditur in
tres partes. Pri-
mo, quando co-
gnati admittan-
tur, & quo iure.
Secundo, qui
sunt cognati.
Tertio, usque ad
quoniam gradu
cognati & agna-

ti admittuntur. Secunda ibi, Qua parte,
Tertia ibi, Hoc loco.

¶ Not. ordinem successionum. Item,
quod fratres quamvis emancipati, co-
numerabantur etiam inter agnatos ex
l. Anast. Item, quod capitis deminutio
tollebat agnationem, tanquam vin-
culum civile: & per consequens heredi-
tatem & successionem ex illo capite.
Syluester.

¶ b Suos. Ut supra de hered. quae ab
intest. s. primo. & infra de ser. cog. s.
primo.

¶ c Praetor. Ut infra de hered. quae ab
intest. s. emancipati.

N. A. ¶ Praetor & constitutiones. Emancipa-
tos, & ex semine descendentes.

¶ d Constitutiones. Ut s. de hered. quae
ab intest. s. quibus. vers. nec non. & s.
item vetustas. vers. diui.

¶ e Agnati. Ut supra de legi. agna. suc.
in princ.

¶ f Et ij. scilicet, qui sunt de aume-

TIT. VI. V

D E S V C O L L E

sione cognato-
rum.

¶ Vbi defunctus
neque suis heredi-
bus neque agnatis su-
perest, tunc proxi-
miores cognatos,
id est, per formam
ordinis, ad suc-
cessionem vocat. Prae-
tor, in quorum nu-
mero sunt emanci-
panti agnati. Et
tamen fratre & so-
rore demptis.

¶ Post suos hae-
redes, eosque,
quos inter suos

haeredes Praetor
& constitutiones
vocat; & post legi-
timos (quo nume-
ro sunt agnati, &
ij, quos in locum
agnatorum, tam su-
pradicta senatus-
consulta, quae no-
stra erexit constitu-
tio^h), proximosⁱ co-
gnatos Praetor vo-
cat, qua parte na-
turalis cognatio^k
spectatur. Nam a-
gnati capite deminuti,
quique^l ex
his progeniti sunt,
ex lege duodecim
Tabularum inter
legitimos non ha-
bentur^m, sed a Prae-
tore tertio ordi-
neⁿ vocantur: ex-

quibus agnoscitur: & cognoscitur: ut ff.
eodem. vnde cognati. l. j. s. cognatio-
nem. Accurs.

ADDITIO. Sed hoc non obtinet in-
re nouo. Vide s. de her. quae ab intest.
s. et ij qui. vers. post mortem. in fin.

¶ Naturalis cognatio. Naturalis: eaque N. A.
mera, scilicet quae sanguinis commu-
nitione constat, & iuri civili est inco-
gnita. l. a. C. de gradib.

¶ l Quique. Breue debet esse illud,
quae.

¶ m Non habentur: Ut supra tit. j. s.
sciendum.

¶ n Non habentur. Sed habentur, & nu-
merantur pro extraneis. s. 8. supra de
hered. quali. & differ.

¶ o Tertio ordine. Nam sunt quatuor
ordines succedendi: ut ff. si tabu. testa-
men. nul. ex tab. l. j.

¶ Tertio ordine. Successorij Edicti tres
fuerunt ordines. Vnde liberi: vnde co-
gnati: vnde legitimi.

¶ i Proximos.
Scilicet, quos
nemo cognatus
antecedit, vel
praecedat: siue
vnus sit, siue plu-
res: & inspicitur
quis proximi-
or sit eo tem-
pore, quo bo-
norum possessio
defertur: ut
ff. eo. vnde co-
gnati. l. prima.
s. proximus. &
s. gradatim.

¶ k Cognatio.
Nunquid ergo
inter seruos da-
tur haec bono-
rum possessio?
Respon. etiam
si fiat postea li-
ber, non datur:
ut ff. eodem. vnde
cognati. l. i. s.
pertinet. & l. is
qui. Sed nunquid
adoptiuis: quia
non videtur ibi
naturalis causa?

Resp. sic: quia

cognoscitur: ut ff.

eodem. vnde cognati. l. j. s. cognatio-

nem. Accurs.

ADDITIO. Sed hoc non obtinet in-

re nouo. Vide s. de her. quae ab intest.

s. et ij qui. vers. post mortem. in fin.

¶ Naturalis cognatio. Naturalis: eaque N. A.

mera, scilicet quae sanguinis commu-

nitione constat, & iuri civili est inco-

gnita. l. a. C. de gradib.

¶ l Quique. Breue debet esse illud,

quae.

¶ m Non habentur: Ut supra tit. j. s.

sciendum.

¶ n Non habentur. Sed habentur, & nu-

merantur pro extraneis. s. 8. supra de

hered. quali. & differ.

¶ o Tertio ordine. Nam sunt quatuor

ordines succedendi: ut ff. si tabu. testa-

men. nul. ex tab. l. j.

¶ Tertio ordine. Successorij Edicti tres

fuerunt ordines. Vnde liberi: vnde co-

gnati: vnde legitimi.

¶ a Et

N.1. Ang. In adoptiva.
Quid ab Impe-
ratore abroga-

¶ Velio quæritus
non habet agnatio.

Hoc loco P & il-
lud necessariò ad-
monèdi sumus, a-
gnationis quidem
iure admitti ali-
quem ad heredita-
tem, & si decimo
gradu sit: siue de
lege duodecim ta-
bularû queramus,

T. 5. a. Et si deci- N. A.
mo. Quia lex
XII. tabul. nul-
lum gradum de
finiuit: quinque
deficientibus a-
gnatis gentiles
admittit: hoc
est, qui eodem
nomine sunt,
qui in recogni-
tionis ratio sed
ali non possit.

¶ a Legitimis. scilicet agnatis.

¶ b Proximitatis. id est cognationis.

N. A. ¶ Proximitatis. Apud auctores nostros, non si quis est proximus, idem utriusque ius proximitatis habet. Aliud est enim esse proximū,

aliud ius proximitatis habere. Proximus dicitur communiter de agnatis & cognatis: ut in lege XII. tabul. Agnatus proximus familiaris habeatur. Proximitas proprie de cognatis usque ad sextū gradum. l. j. §. ij. l. pen. ff. vnd. cognat. Reliqua notauimus ad §. ij. §.

Nato,
natave.

de leg. agnat. success.

¶ c Prætor. Caute tacet hic de iure civili. nō cognati de iure civili non vocantur. Accus.

¶ d Usque ad sextū. Imō videtur, quod usque ad quintum tantum vocemur, ut agnati, quā cognati: ut ff. de vetera. mil. suc. l. ij. §. si. Sed respon. illa etiā in castrensis loquitur, hęc in aliis. Vel hic, quod ibi ita erat de facto. s. quidā in quinto gradu: & ita factum narrat.

¶ Ex verbis huius gl. not. q. non licet sumere argumentum a verbis enūciatis leg. quod sæpe accidit: habetur in lex hic. C. de testam. milit. Syl.

¶ Dic, quod prima solutio probatur, & obstat in duobus, quoad agnatos & cognatos: sed ibi speciale: quia ius privilegiatum, quod non transit sicut ius commune. Aug.

¶ e Et ex septimo subaudi, qui sunt.

¶ f Natave. Sed nunquid sunt alij in septimo gradu? Respon. multi & alij esse possunt: ut colligitur l. i. §. vj. Itē, & quare magis hi vocantur, quā alij in septimo gradu? Respon. quia hi respiciunt inferius lineam transversalem, alij omnes superius: ut arg. ff. vnde liber. l. scripto. in fin. Sed nunquid corrigim hodie distinctio huius §. per auth. de hered. ab intest. §. j. ubi nulla inter agnatos, & cognatos differentia sit? P. dicit omnes in infinitum succedere, & sic corrigi, quod hic dicitur. Nos omnes usque ad decimum gradum vocamus: nō autem tra-

himus agnatos ad cognatos, cū extendere successionem debeamus, id est, velimus: ut infra de bonor. poss. §. ad huc. [H. ec glo. communiter approbat. secundum doct. hic. Syl.] arg. con-

T. I. V. L. I.

D. I. C. I. V. D. I.

bus cognatio-

tionis.

¶ Intro proponit amant. dicitur. ne a gradum cognationis, per ad medium, addam. propositum refertur.

¶ Hoc loco necessarium est

¶ Quoniam in succedendo admittitur, qui est proximior in gradu: ut comprehendatur quoto gradu quis sit, ponitur iste titulus.

Hoc loco. Ille titulus diuiditur in plures partes. Primō, continuat materiam. Secundo, incipit dinumerare gradus. Tertiō, dat vnam regulam generalem in gradibus ad cognatos. Quarto, ponit, quomodo numerentur gradus agnatorum. Secunda ibi, Quare in. Tertia ibi, Hactenus. Quarta ibi, Agnationis.

¶ Hoc loco No. triplicem lineā. Item quod dux primæ a primo gradu, tertia verō transversalium a secundo gradu incipit, qui gradus primus est respectu transversalium. Syluester.

¶ g Necessarium. Sed quid ad nos de his? Respond. propter hereditates, quæ per gradus feruntur & tutelæ, & propter testimonia non dicenda: ut ff. eodem. de gradibus affinit. l. i. iurif. consultus.

¶ Adde, ut propter matrimonia, propter iudicium iniuriarum ex leg. Cornelia. l. lex Cornelia. ff. de iniur. quæ computatio quo ad matrimonia abrogata est: quo verō ad hereditates & tutelæ attenditur, etiam in terris ecclesiæ, & inter personas ecclesiasticas secundum communem sententiam in lege finali. Codice de success. edict. Syluester.

¶ Gra

¶ a Gradus. Quid sit dic, vt infra eod. §. haftenus.

¶ b Admonendi. Sic ff. eod. de gradibus affinit. l. j.

¶ A. Admonendi. Partitio tabulæ graduū cognatio-

nis. Cognatio, alia est ascendentium, alia descendentium, alia transuersorum, ad quos partim ascensu, partim descensu proceditur. Vel vt apud Paulū: linea cognationis, alia superior, alia inferior, alia ex obliquo. Sentent. lib. 4. tit. 16.

¶ c Aliam ex transuerso. Hæc superflua videtur: vt ff. eod. l. incipit. Item notata. con- p. 1. tra. Solut. ibi in directa linea rā rā loquitur, hic in in directa.

¶ A. A latere. Item: q; ex obliquo, vt sape apud Paulum, lib. 5. cap. 11. Sentent. Quid autem dixit a latere, sic accipiendū est: ab utroque latere: vt in vno agnati, in altero cognati collo- centur: velut in specie illius §.

¶ d A secundo. Sed quare non a primo? respond. cum ego patri meo sim in vno gradu, & ipse pater fratri meo in alio: sumus ergo in duobus gradibus ego cum fratre factō ascensu ad patrē, quāsi per quendam gradum: vt ff. eod. l. i. iurisconsultus. §. gradus. sed nullus ex transuerso proximior fratre inuenitur: ergo non potest inueniri primo gradu a latere: vt hic, & ff. eod. de grad. & affinit. l. j. princ.

¶ A. A secundo. Quoniam ab eo de cuius cognatione queritur perueniri, nisi per superiorem gradum non potest. ¶ e Pater, mater. Si pater est mihi in

primo, & ego sibi in alio primo: ergo sumus in duobus? Respond. non sequitur. nam sum ei in primo, ita quod in eodem, & inter me & ipsam vnum tantum gradum facimus ad similitudi-

nam fenestraz: nam dux colū- næ ex lateribus vnā faciunt fenestram, tertia autem adiecta fiet alia fenestra. & ita in gradu persona adiecta, etiam vna deinceps. facit gradū: vt ff. eod. §. haftenus.

¶ Primo gradu est supra pater, mater: infra filius, filia.

¶ Annus & alia per sonæ hic eam me- rata sunt in secundo gradu.

¶ Secūdo gradu supra auus, auia: in fra nepos, neptis: ex transuerso frater, soror.

¶ Proauus & alia per sonæ hic pos- itæ, sunt in tertio gradu.

¶ Tertio gradu supra prauus, proa- uia: infra pronepos, proneptis: ex transuerso fratris

¶ f Filius, filia Qui licet multi filii ho- mines tamen sunt parci in primo. inter se autem in secundo: vt ff. de gradib. affinit. l. i. iurisconsultus. §. transuersus.

¶ g Ex transuerso. Nūc de hoc gradu in- cipit: cum nemo ex hoc ordine in primo gradu inueniatur: vt ff. eod. l. j. in princ.

¶ h Frater, soror. Consanguinei qui- dem, & germani ab agnatorum latere, viciui, a cognatorum.

¶ i Ex transuerso. Nota causā, quā etiam illi, qui sunt ex transuerso, di- uiduntur in superiorem & inferiorem lineam: & sic reperies in sequen. gra- bus, & quandoque in parentibus: vt in- fra eod. §. iij.

¶ Nota, hanc glo. ¶ ad faciendū v- nū gradum, pri- mū non sufficit ponere vnā per sonam, sed dux personarū primū faciūt vnu gra- dū quo primo gradu facto ex duobus personis vnaqueq; perso- na solā, postea adigitur, facit aliu gradum ad similitudinē fe- nestraz: quia ne- cessario ad per- sciendū vnā fe- nestrā requiruntur dux colūne, post ea vnaqueq; co- lūna superaddi- ta facit aliam fenestram. Arg.

• ab 7.

• ab 13.

¶ A.

¶ Fra

N.A. † Fratrī sororīsq; filius, &c. Nam hoc proprium in Latina lingua nomen non habent. l. vitima. s. matertera. ff. hoc tit.

* a Patruus. Unde versus:

huc. Sunt patruī patris fratres, amitaque sorores:

Frater auunculus est, soror est matertera matris.

* apud

Grecos

propiet

μῆτρ

δὲ.

* in iusta

abjunt.

* b Græcè. Πατράδελφος, ut clarè patet ex textu, dicitur frater patris, & mitradelphos, frater matris: & uterque potest dici δὲ. Similiter μῆτρ δὲ, est soror patris: Mitradelphæ verò, soror matris: & utraque theia dicitur.

.A.

* c Nepos. Hoc Inferius respicit.

N.A.

† Fratrī sororīsq; nepos. Qui & nepos ex fratre appellatur. l. 7. ff. de leg. tur. lege 17. Codice de nuptiis.

* d Patruus magnus. Hoc refertur ad superiorem lineam transversalem.

* e Auunculus magnus. Hoc autem constat, quod qui est mei patris patruus, mihi erit magnus patruus: qui meæ matris auunculus est, mi

sororīsq; filius †, filia: & cōuenienter patruus, amita, auunculus, matertera. Patruus † est frater patris, qui Græcè πατὴρ δὲ, appellatur. Auunculus est frater matris, qui Græcè μῆτρ δὲ, dicitur: & uterque promiscuè δὲ, appellatur. Amita est patris soror [que Græcè μητέρα δὲ, appellatur. Matertera verò matris soror: [quæ Græcè μητέρα δὲ, dicitur] & utraq; promiscuè δὲ, appellatur.

¶ Qui distat à fili pte per tres personas vel gradus, tam in linea ascendenti, quam descendenti, directo est in quarto gradu: sed in linea transversali distat per duas personas. Atetn.

¶ Quarto gradu supra abauus, abauia: infra abnepos abneptis: ex transverso fratris sororīsq; nepos † neptis, & cōuenienter patruus magnus †, amita magna, i. auī frater & soror: itē auunculus magnus †, & matertera magna, id est, auīa frater, & soror, cōsobrinus, cō

sobrina, id est, qui quæve ex sororibus aut fratribus procreantur *. Sed quidam rectè Cōsobrinos eos propriè dici putant, qui ex duabus sororibus progenerantur, quasi Cōsororinos. Eos verò, qui ex duobus fratribus progenerantur, propriè fratres patruales † vocari. Si autē ex duobus fratribus filia nascuntur, sorores patruales appellari. At eos, qui ex fratre & sorore progenerantur *, Amitinos † propriè dici putant *. Amitæ tuæ filij cōsobrinum te appellant: tu illos amitinos.

¶ Atauus & atneptis, & alia personæ hie enumeratae sunt in quinto gradu. Atetn.

¶ Quinto gradu supra atauus, atauia infra adnepos adneptis: ex transverso fratris sororīsq; pronepos, proneptis, & cōuenienter proauus, proauia, i. proauī frater, & soror, & proauunculus, & promatertera, id est, proauīa frater, & soror. Itē,

hi erit magnus auunculus. Sed quid, si erat patruus matris meæ, vel auunculus mei patris? Respon. Ioann. omnem illum mihi esse patruum, vel auunculum magnū qui est meo patri, vel matri simplex: ut ff. eo. de gradib. & affi. in l. Iuriconsultus. s. patruus. & Cod. de successio. edict. l. j. Sed Rogier. contrā.

* Ex duabus sororibus. Ut duarum materterarum filij inuicem sic appellantur. Idē autem etiam intelligendum est, cū vna ex parte est fratris, ex altera sororis filius: nam ille auunculi, hic materteræ filius est, & inuicem cōsobrini quoque appellantur. l. 1. s. 4. l. ult. s. eo. ff. hoc titulo.

† Patruales. Qui non nisi ex duobus patribus nati, hoc nomine appellantur, & semper inter se conferuntur.

† Amitinos legendū cōsobrinos, & amitinos propriè dici putant. Nam qui ex auunculo natus est cōsobrinus dicitur, nō amitinus, qui ex amita, dicitur amitinus, ut mox declarat.

¶ a fi

¶ a Filius filia. Isti nominatiui regunt superiores genitiuos ab illo versic. itē fratris, &c. Et sunt omnes isti in quanto gradu lineæ collateralis respectu descendentiū.

¶ b Propius sobri-
no. Quasi di-
cat, qui filius
dicitur propius
sobri-
no, & filia
quæ dicitur pro-
pius sobrina.

¶ D D I C I

Sobrini sūt, qui
ē duobus con-
sobrinis gene-
ratum eo nomi-
ne accepto nas-
cuntur. at si al-
ter sine liberis
sit, alter habeat,
ille huius filius
propius sobri-
no est: sobri-
ni verò mei filius,
sobri-
no natus
appellatur. vide
Anton. August.
lib. ij. cap. v.

N. A. ¶ 5. 4. Propior
sobri-
no. Qui &
propius sobri-
no & propior
sobrinus dici-
tur: quasi vno
gradu ceterior
quā sobrinus.
¶ c Hi sūt. Sub-
audi in quinto
gradu lineæ col-
lateralium ex
parte ascenden-
tium, scilicet fi-
lius patris mei
magni: & simi-
lium de quibus
dicitur hic. & ff. eod. l. j. in fin. & l. ij.

N. A. ¶ Sobrini, sobrinæve. Quæ pronomi-
na semper relativa sunt, vt qui mihi
sobrinus, etiam ego ei vicissim sim
sobrinus l. ult. §. sexto gradu. ff. hoc tit.
Atque hoc gradu cognationis nomina
desinunt: Nā sobri-
no natus, proprium
nomen nō habet. l. ult. §. ult. ff. de grad.
¶ d Genera quæque, &c. Hoc est versu,
si vna ab vna, non si plures ab vna, vt
ff. eod. l. i. Iuriconsultus. §. transeamus.
[Et sic in linea directa nō est differen-
tia: sed sit computatio pariter, secun-
dum quod in hoc versu continetur.

Personarū numera quot sunt à stipite
dempto, id est, quot sunt personæ ge-
neratæ à stipite, computatis etiā om-
nibus inter mediis, & his, de quorum
gradu, & cōiunctione quæritur (dēpto

proauunculi, pro-
materterē filius fi-
lia. * (Item pro-
prioris sobri-
ni & amitina filius
filia: † propius so-
brina hi sunt pa-
trui magni, amitæ
magnæ, auunculi
magni: matertera
magnæ filius, filia.

¶ Vna persona
adfecta alteri per
sona, per carnis
propagationē, fa-
cit gradum: tam
in cognatis, quam
in agnatis. Arct.

¶ Haftenus ostē-
disse sufficiat, quē-
admodum gradus
cognationis nu-
meretur. Namque
ex his palam est
intelligere quem-
admodū vltorio-
res quoque gradus
numerare debeat-
mus quippe sēper
generata quæque
persona † gradum

poss. §. quos autem. & ff. eo. l. i. Iuricon-
sultus. in princ.

¶ §. 6. Generata persona. Vnaquæque
generatio gradum vnum efficit. Vt ge-
nerationū numerus excrescit, ita gra-
duum numerus augeatur. Gradus nō est
generatio, sed generatio facit gradum.
Quare cum à fratre in fratrem duæ ge-
nerationes sint: sequitur vt fratres pri-
mo gradu collocari non possint. l. j. §.
ij. ff. hoc tit.

¶ In linea ergo transversali secundum
canones, accipe hanc regulam. Quoto
gradu alteruter cornu, de quibus quæ-
ritur,

ramen, id est, nō
cōputato stipite
(tot sūt gradus,
& de eodē gra-
du distāt hæ, de
quibus quæri-
mus. Quæ regu-
la etiam de iure
civili procedit
in collateralibus:
sed de iure
canonico pro-
cedit solum in-
ter ascendentes
& descendentes.
Syl.] Et hoc est
verum ex omni
ordine graduū,
secundum nos.
Sed secundū ca-
nones ex latere
transverso, aliud
est: nam quem
nos dicimus in
secundo, ipsi di-
cunt in primo:
& quem nos in
quarto, ipsi in
secundo, & sic
de singulis, vt
in Decr. xxxv. est.
quæst. v. cap. ij. ¶ Et par-
tem huius
cōsideratio ho-
na propter ma-
trimonia nostra
etiā bona pro-
pter heredita-
tes, quæ per gra-
dus deferuntur:
vt infrā de bon.

¶ l. 5.
¶ sexto
¶ quod se
¶ necesse
¶ est.
¶ Et par-
tem huius
inclusā,
Anton.
Aug. re-
pudiat
¶ Et ab his
ab anti-
qui li-
bris se-
statut.
debuisset

¶ tam
¶ In fine
¶ nā Cen-
¶ sobri-
¶ nū
¶ potes
¶ sexto gra-
du enu-
merare.

¶ in cum
¶ vide-
¶ N. A.

rius distat à stipite, si ambo æqualiter distent: vel quoto gradu remotior à stipite distat, si distent inæqualiter: eodem gradu inter se distinguuntur. Regula autem secundum ius civile est, ut com-

putatis his, de quibus querimus, & omnibus intermediis à quibus ipsi procedunt, dempto stipite, quot sunt personæ, tot sunt gradus: & ita tenens, quia regule verissime sunt & que præstant facilem intellectum graduum: & eorum computationis. Syl.

¶ a Adicit. Mic pō colligi definitio gradus, ut dicatur, Gradus est numeratio singularū personarū cognationis vel affinitatis sibi cōiunctarū, quoto gradu una persona distat ab altera optime indicant. Dicitur quasi lapideus gradus: ut ff. cod. l. Iurisdictionaliter. Accurs.

¶ Glo. male loquitur, quia numeratio est actus numerandi, non genus: & gradus nō est actus numerandi: item, dum ponit verbum, gradus in definitione, cum illud sit definitum. Vnde dic gradum cognationis quantitatem esse propinquitatis, quia personæ cognatæ invicem distinguuntur. Syl.

¶ d d i i i o. Gradus secundum doctrinā aliter definitur, Gradus est distantia unius personæ ab alia in linea consanguinitatis. Vel est habitudinis distantia personarū, qua cognoscitur quoto agnationis vel cognationis seu affinitatis distantia.

¶ b Longe facilius sit. Propter duas rationes: & quia vltra trinepotē vel triarum vocabula non inveniuntur specialia: sed superiores & inferiores vocantur ut ff. cod. l. fin. s. pariteres. & hoc quia sunt plura negotia, quam vocabula: ut ff. de prescrip. verb. l. iij. Sed vsq; ad quē numeramus? Resp. vsque ad vij. cognatorum, & ad x. agnatorum: ut ff. cod. l. non facile. & suprā tit. i. s. fin. nisi

ratione demonstrandi vellemus vltius numerare, non vtilitatis: licet decrevisse hic aliter dicant.

¶ d d i i i o. Not. quod decrevisse contrarium dicunt solum in collaterali linea, non

¶ Agnationis quoque gradus eodem modo numerantur. Sed cum magis veritas oculata fide, quam per aures animus hominum insigatur: ideo necessarium duximus post enarrationē * graduum, eos etiā præfati libro inferibi quatenus possint & auribus, & oculorum inspectione adolescentibus perfectissimam graduum doctrinā adipisci.

autem in directā. ut suprā dixi. Si vis ergo scire de duobus agnatis quoto gradu distant de iure civili: incipe ab vno, & computa ab illo descendendo ad personam mediā, ex qua omnes descendunt: & postea descende ab illa vsque ad aliam, quam vis computare: & apparebit quoto gradu sit. Sed de iure canonico incipias à persona, ex qua descendunt personæ, de quarū gradu agitur.

Verbi gratia, vis

scire quoto gradu sunt filij duorū fratrum de iure canonico? incipe ab auctore, & fac vnum gradum ad filium, & de filio ad nepotem ex alio fratre, qui similiter est in secundo gradu. Vnde quoto gradu quilibet distat à stipite, tali gradu sunt inter se: remotior autē addit gradum, ut in ca. ad sedem. xxxv. quæst. v. Angel.

¶ c Quoto gradu. s. octavo. vel decimo. Agnationis quoque. Patet igitur in tabula cognationis, non vno tantum ex latere: sed ex utroque aliquas lineas descriptas fuisse.

¶ d Eodem modo. scilicet, adiecta persona.

¶ e Per aures. Vnde Horatius in arte Poetica.

*Segnius irritant animos demissa per aures
Quam qua sunt oculis subiecta fidelibus.*

Certior aure arbitri est oculus: & vultu Candantes in Herodoto, magis incredula sunt hominibus aures quam oculi. Aegid. Perr.

¶ f Adipisci. Vnde quidam habent hic Arborem. Accurs.

¶ d d i i i o. Et in rei veritate debet esse, cum text. glo. illam requirant.

¶ c o g n a

COGNATIONIS SPIRITUALIS

STUDIOSIS QUILVSCVNOYE

præsertim Ecclesiasticis, aplo &
utilis materia.

Chrisrophorus Porcus iuris v-
triusq; professor acutissimus,
quia difficultates aliquas circa co-
gnationis spiritualis materiã hîc
luculenter tractauit: eius mentem,
verbis nō mutatis, referre non erit
abionum, neque à proposito alic-
num: quæ verba talia sunt.

¶ Queritur, an ratiōe cognatio-
nis spiritualis matrimonium im-
pediatur? Circa quem articulum
dicite breuiter, quod inter compa-
trem; & cōmatrem impeditur ma-
trimonium: ac etiam inter patrem
spiritualem, & filiam susceptam
ex sacro fonte. & hoc, si ita cogna-
tio spiritualis fuerit causata siue
per sanctū baptisma, siue per san-
ctum chrisma. xxx. quæst. iij. can.
si quis vnus*.

* alias
iscip. si
quis ex
120.

¶ Addite prædictis, quod si ma-
ritus, & vxor tenuerint aliquem
vel aliquã ad baptisum vel chris-
ma, quilibet eorum efficitur com-
pater, vel commater. d. can. si quis
vnus, & hoc verum, quando tem-
pore cognationis spiritualis con-
tracta constabat inter eos matri-
monium: secus, si ex post facto fue-
rit contractum. cap. Martinus Ber-
tan. extrã, de cognat. spiritu. cum
sua gloss. in verb. cum quo. E contra
autem, tenueris ad sacrum chrisma,
vel sanctum baptisma filium, vel
filiam meam ex alia muliere, quã
vxore, nō efficitur tibi commater.
cap. qui spiritualem. xxx. quæst. iij.
Ratio, quia in contrahenda cogna-
tione spirituali. maritus & vxor
copulant sibi actiones spirituales,
& non passionēs. Quod igitur agit
vnus coniugum, intelligitur alius

agere: quia effecti sunt duo in car-
ne vna. d. c. si quis in fin.

¶ Sed quid, si fornicator teneat
aliquem ad sacrum baptisma, an
concubina efficiatur commater?
Videtur quod sic. Nam sicut vxor
hoc casu ideo efficitur commater:
quia est eadem caro cum marito,
d. can. si quis vnus. ita de concubi-
na: quia qui adhæret meretrici,
vnū corpus efficitur cum ea. xxxij.
quæst. iij. ca. in eo. Alij ibi tenuerunt
contrarium, quorum senten-
tia magis placet: quia absurde di-
ctum videretur, quod spiritualitas
super re improbata causaretur: ex
utraque scriptura, & hominum
opinionē. Non obstat, quod concu-
bina, & fornicator dicantur duo in
carne vna: quia illa verba expo-
nuntur, id est duo conueniunt in
eodem opere carnali. & ita expo-
nit gl. in d. can. in eo. in verb. erūt.
Sed an vxore mea mortua, potero
mihî copulare eam, quæ fuit sibi
commater ante matrimonium? Di-
cite quod sic. ca. post vxoris obitū
xxx. q. iij. Sed quid de filiis duo-
rum compatrum, an poterūt simul
matrimonio copulari? Dicite, quod
sic, siue nati fuerint ante compa-
ternitatem, siue post: dummodò
matrimonium non contrahatur cum
eo, vel cum ea, per quorū alterum
deuentum fuit ad compaternita-
tem. cano. i. & can. super eo. extrã
de cognat. spiritu. Hactenus Chri-
stophorus Porcus iuris vtriusque
doctor acutissimus.

¶ Nota pro ampliori, & faciliori
intelligentia huius materiæ, quod
cognatio spiritualis, quæ impedit
matri

matrimonium contrahendum, & dirimit post contrahendum, oritur ex datione duorum sacramentorum duntaxat: quæ sunt baptisimus, & confirmatio: non autem ex aliorum datione, seu ministracione. patet in cap. fin. de cognat. spirit. lib. vj. Ratio est, quia in baptismo renascimur: chrismatio autem frontis ipsum confirmat. quod non est in aliis sacramentis. Ioan. Andr. in d. cap. fin.

¶ Nota ulterius, quod ex hac cognatione xx. sunt casus prohibiti, scilicet, x. ratione baptismi, & x. ratione confirmationis. ratione enim baptismi contrahitur cognatio spiritualis impediens, & dirimens matrimonium, ut dictum est.

¶ Primò inter has personas

Baptizatum, & baptizantem:

Baptizatum, & uxorem baptizantis prius cognitam:

Baptizatum, & filios baptizantis. Parentes baptizati, & baptizantem:

Parentes baptizati, & uxorem baptizantis prius cognitam.

¶ Secundò inter has personas, videlicet, inter

Baptizatum, & suscipientem,

Baptizatum, & uxorem susci-

pientis prius cognitam:

Baptizatum, & filios suscipientis.

Parentes baptizati, & suscipientem:

Parentes baptizati, & uxorem suscipientis, prius cognitam.

¶ Ecce decem casus prohibiti ratione baptismi. Totidem in confirmatione reperies: in qua sunt confirmatus, confirmans, & tenens ante confirmationem, qui, scilicet, ponit fasciolam supra frõtem post confirmationem episcopalem. De hoc vide text. cum gloss. in cap. j. de cognat. spirit. libro vj. ista clarissime referantur per carmina sequentia.

Spiritualis ab his cognatio fit sacramentis:

Quæ sunt baptismus, ac confirmatio frontis.

Personasq; decem connectit quolibet horum:

Baptizans, huius uxor, si cognita primò:

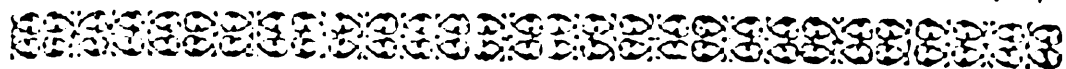
Ac eius nati sunt abluto sociati: Cum consorte tori baptizans atque parentes.

Fonte sacro loti, sunt tali fune ligati.

Baptizans, & suscipientis hic aequiparantur,

In confirmato totidem reperire licebit.

NOTA

NOTA DILIGENTER

*sequuntur, quia singularia sunt, & plurimum utilia:
nec est plures casus reperire, qui matrimonium dirimant.*

VÆRITVR ad pro-
positum materiae præ-
sents de questione
quotidiana, & apud vulgares
satis dubia: Pone, quòd duo, vel
plures tenēt aliquem in baptis-
mo, nunquid isti inter sē effi-
ciuntur compadres? Innocen-
tius (& bene) dicit, quòd non.
Vnde possunt adinuicem con-
trahere matrimonium. Nam
quemadmodū compadres car-
nales, vt concubinarius, & con-
cubina, non prohibentur ma-
trimonium contrahere: vt in
c. tanta. extra, qui filij sint legi-
timi, ita & isti, qui sunt compa-
dres spirituales, respectu bap-
tizati, nō debent prohiberi con-
trahere matrimonium. Et pro
hoc facit text. & ibi glo. in c. fi.
xxx. quæstio. iij. vbi dicitur,
quòd maritus, & vxor non de-
bent aliquem simul de sacro
fonte leuare, ne infamentur de
facto. nam vulgares existimant
illos esse compadres. Hæc sunt
verba Abb. Sicut. in c. Martinus.
vers. vlt. quæro. extra, de
cog. spiritua. De hoc in sum-
mula pauperum.

unde versus,

*Masculus & mulier puerum
de fonte leuantes*

*Legitimè iungi poterunt: nec
sunt prohibendi.*

Queritur vlt. Pone,
quòd tenui aliquam puellam
in baptismo: volo contrahere
cum eius sorore, an possim?
Dicendum quod sic. pater e-
nim spiritualis si copuletur so-
rori filiae spiritualis, bene te-
net matrimonium. xxx. quæst.
iij. cap. vlt.

unde versus,

*Duco mea nata germanam
spiritualis.*

Queritur insuper: Pone, quòd
filius meus tenuit in sacris fon-
tibus puellam, volo cum illa
puella, postquam ad annos nu-
biles peruenit, contrahere: an
liceat? Dic quòd sic, Potest e-
nim pater sumere filiā spiritua-
lem filij sui carnalis: quia licet
cognatio spiritualis de patre
ad filios descendat: vt c. j. & c.
super eo, extra, de cogn. spirit.
non tamen ascendit de filiis
ad patrem, cum iure cautum
non reperiatur: & edictum de
matrimonio prohibitoriū est:
adeò, quòd cuilibet licet con-
trahere, nisi expressè prohi-
beatur. c. cum apud. extra de
sponsa. & matrimo. Hoc mo-

D d

tas Ioannes Theutonicus glo.
Decreto. in ca. fin. xxx. questio.
iij. Hoc idem recitat & appro-
bat Ioann. Andr. in cap. j. de co-
gnat. spiritual. libr. vj.

unde versus,

*Esse mei nati coniunx, mihi
spiritualis*

*Filia legitimè poterit, nec iu-
re vetatur.*

*Descendunt, & non ascen-
dunt talia vincla.*

¶ Multo plura de huiusmodi
materia possent adduci: sed
pro nunc hæc sufficiant. Si ta-
men vis videre, an per procu-
ratorem talis cognatio spiri-
tualis possit contrahi, recurras
ad Bart. in l. Gallus. §. forsitan.

ff. de lib. & posth. ad Ang. Aret.
in §. illud. in instit. de nupt. ad
Ioann. Andr. in regula, Potest
quis per alium. de regul. iur. in
vj. & ad Panor. in cap. veniens.
extra, de cognat. spiritual. Deci-
sionem tamen communem &
magis approbatam potes no-
tare per versus sequentes: in
quibus patet, quod licet ma-
trimonium per procuratorem
possit contrahi. c. fin. de pro-
curat. libr. vj. non tamen co-
gnatio spiritualis.

unde versus,

*Procurator habet nodos vin-
cire iugales:*

*Non tamen hos nexus domi-
no dat spirituales.*

DEO GRATIAS.

ALIA

ALIA FIGURAE GRADE
 cognationis explicatio, sumpta ex libro Fran-
 cisci Hotomani De gradibus
 cognationum.

COGNATIO, est cohe-
 rentia quædam persona-
 rum, quæ per generatio-
 nem cōtracta ex eodem
 sanguine cōstat, cuius communio-
 ne altera alteri coniuncta est. Et si
 autē generatio suapte natura sem-
 per deorsum vergit: tamen scien-
 dum est, aliam esse superiorem, &
 aliam inferiorem: siue (vt clarius
 & simplicius dicam) aliam gene-
 rantem, & aliam generatam. At-
 que ideo cognationem non tantū
 in descēdendo, sed etiam in ascen-
 dendo cōsiderari: vt pote quæ cum
 ex superiori, tum ex inferiori ge-
 neratione contrahatur. Quinimō,
 non tantū ex generatione, sed
 etiam ex communione sanguinis
 per generationem: quoties idem
 & quasi commune nascēdi initium
 diuersis personis pariter contigit.
 Ex quo illa continentia efficitur
 personarum, quæ vndique, hoc est,
 tum ex continuitate, tum ex copu-
 latione, in medium quiddam, tan-
 quam vmbilicum collecta & con-
 creta, vocatur Cognatio. Nimi-
 sum hoc ipsum est, quod vulgò di-
 cimus, Cognationem generale no-
 men esse, & comprehendere paren-
 tes, Liberos, & Propinquos. Sunt
 enim parentes, qui suprā colloca-
 ti, nos genuerunt. Liberi, qui infrā
 constituti, à nobis geniti sunt. Pro-
 pinqui autē, qui neque nos ge-
 nuerunt, neq; à nobis geniti sunt,
 sed idem ortus generationisq; ini-
 tium habuere, vnde simul nobis-
 cum descenderunt, cum à dextra,
 tum à sinistra parte cōstituti. Quos
 etiam Iurisconsulti Græco nomine
 cognati appellant*. Cū autem
 hæc omnia relatiua sint, necesse
 est monstrari eum, ad quem refe-
 runtur. Ideo nos in describēda co-
 gnatione Hypotheticum appinxi-
 mus, quē illi Latine vocant, Eū de
 cuius cognatione quæritur. Eumq;
 in medio collocauimus, hoc est, in-
 feriores parentibus, superiorem
 liberis, propinquum iis, qui à dex-
 tra & sinistra sunt. Ita enim di-
 stinguenda esse Schemata testa-
 tur Paulus*, Quæ nos quod facilius
 priores à posterioribus discerne-
 rētur, in modū graduum descripsi-
 mus, per quos quasi per scalas, lo-
 cōsve procliues, sic incederemus,
 vt à proximo in proximum, hoc
 est, in eum, qui quasi ex eo nasci-
 tur transiremus, iuxta id, quod
 ab eodem traditum est*. Itaque si
 de parentum vel liberorum gradi-
 bus quæritur, sanè is, cuius de pa-
 rentibus, vel liberis agitur, in me-
 dio statuendus est, & in graduum
 computatione hanc regulam in-
 niuersum obseruare debet. Quo-
 ties quæritur quoto* gradu quæq;
 persona sit, ab eo incipiendum est,
 de cuius cognatione quæritur. Et
 si ex superioribus, vel inferioribus
 gradibus est, recta linea sursum
 versum, vel deorsum tenendo, fa-
 cilè inueniemus gradus, si per
 singulos gradus proximum quem-
 que numeremus*. Quod si de
 propinquis quæstio est: Paulus
 nos hac via ad illos deducit. Non
 aliter (inquit) ad eos, qui à latere
 sunt peruenire potest is, de quo
 quæritur, nisi per eos transitum
 fuerit, ex quibus nascuntur. Ideo

* R. non
 facile.
 & l. 21.
 de gradi-
 bus.

* L. ult.
 eiusdem
 tractatus.

* d. l. ult.
 §. gra-
 dus.

* quanto
 in P. 2.
 fil.

* d. l. 21.
 tim. 5.
 sunt
 ex.

• 2 l. 1. - l.
 sum. 5.
 quibus
 gradus.

frater secundo gradu est, quoniam patris, vel matris persona, per quos coniungitur, prior numeratur *. Nam cum nulla sit immediata directa generatio, quæ ducat ab Hypothetico ad fratrem, vel sororem, sed ambo sint in linea parallela, communem à patre originem habentes: sequenda est ea linea sanguinis, quæ primum sursum vergens, & postea deorsum, ducit ab Hypothetico ad fratrem, vel sororem. Hæc quia non intellexerunt interpretes lapsi sunt in errores infinitos, præsertim ubi de gradu respectu agebatur. Hinc nata est regula, Quoto gradu propinqui distant à stirpe, eo duplicato distant inter se. Nam illa, ut apparet, propinquos qui dextra parte spectant Hypotheticum, ad eos dirigit, qui in sinistra sunt. Atque ita quicquid à gradu respectu & appellationem attinet, id omne confundit ac pervertit. Etenim, ne singulis recensendis longior sim, Auunculus nō à fratre, vel patruo, qui in alia sunt parte tabulæ, sic dicitur, hoc est, non appellatur Auunculus respectu illorum, sed Hypothetici, qui quidem perpetuò alter eorum, de quorum continentia, & coniunctione agitur, constitui debet: in quem alius quilibet eorū, qui in tabula descripti sunt, intueri debeat. Cæterum hic error alios (ut fit) per multos peperit: veluti, cum in gradu primo superiori, Ipsum & ipsam collocant,

utuntur promiscuè collateralibus gradibus in ascensu: simul utrinque fratrem & sororem appingunt, scilicet, quia non permanserunt in ea, quā antea citauimus regula, Quoties quaeritur quoquo gradu quæque persona sit, ab eo incipiendum est, cuius de cognatione quaeritur. Quo fit, ut in diuersos errores abducti, quasi sine gubernaculo nauigantes, certum in quem contendant scopum inuenire non possint. Quod ad Canonicos attinet, etsi in hos errores non inciderint, tamen in alios multò grauiores lapsi sunt. sinxerunt enim sibi Schemata pro suo arbitratu: in quibus mira comminiscuntur in describenda cognatione. Perpetuum enim tractum in descendendo continuant. Sed multum interest, cognationem, an genealogiam describamus. Hic omnes personæ in vnam originē, vnde descenderūt, intuentur: nec potest de contrahendis nuptiis villo modo disputari, quæ inter generationes mutuas non coeunt. Illic vndeunque relatio fit, tum ex continuitate, cum ex copulatione: & tractatur commodissimè non tantum de tutelis, hæreditatibus, testimoniis, verum etiam de nuptiis*. Et tamen (ut sunt ingeniosi) in contrahendis matrimoniis indicant Ciuiles Leges vsui esse non posse: ac iubent suos Canones obseruari. Sed hæc aliàs. Nam hic commemorandi, non habitandi locus datus est.

E I N I S.

17

ARBORIS CIVILIS

DECIMUM AD GRADUM

descendentis peculiario
declaratio.

RADVS, lineæ & consanguinitatis definitionibus omiſſis, ſciendum, quòd numeratio punctorum, qui ſunt in cellulis, eſt numeratio graduum habito reſpectu ad cellulam vacuum: à qua omnes ſumunt nomen, exceptis iis, quæ per genituum nominantur. Hanc Ioann. Andr. nomine ſui bidelli Petruciũ vult vocari. Punctorum, qui ſuperiores ſunt, computationem iuris Canonici denotant. Illi autem qui inferiorem locum retinent, computatione civilis iuris exprimunt, quod Canonico ſubefſe ipſa graduum ſituatio declarat. Ex prædicta computatione, ſi diligenter inſpiciatur, apparet, quòd in aſcendentium & deſcendentium numeratione inter utrumque concordat: quia in eis perſona addita perſonæ per carnis propagationem, gradum adiicit. Vt autem hæc arbor cunctis innotefcat, notandæ ſunt tres regulæ.

¶ Prima, Aſcendentium & deſcendentium, quot ſunt perſonæ de quibus queritur, computatis intermediis, una dempta, tot ſunt gradus inter eas. Verbi gratia, Abauus diſtat à Petrucio quatuor gradibus; & ſic de aliis.

¶ Secunda (ſecundum ius civile, cuius tantum gratia hæc arbor fuit hic impreſſa) talis eſt: Collateralium in linea æquali quoto gradu quis diſtat à communi ſtipite, eodem duplicato diſtante inter ſe, vel

ſibi attinent. vt P. & pronepos propatruſi diſtant viij. gradibus, quum abauum ſtipitem facis. Nā ſecundum leges quilibet perſona gradum facit in collateralibus: vnde duo fratres duos efficiunt gradus.

¶ Tertia collateralium in linea inæquali, quot ſunt perſonæ, ſtipite dempto, tot ſunt gradus. vnde Petrucius diſtat à propatruo quinque gradibus, ab eius filio ſex: & ſic de aliis. Non inutile forſitan iudicabitur, ſi aliquid de computationis diuerſitate inter ius civile & canonicum ſubiunxerimus. In legibus ob nihil aliud ipſa graduum mentio facta eſt, niſi vt hereditas, vel ſucceſſio, vel tutela, ab vna ad alteram perſonam inter conſanguineos deferatur. in canonibus verò ob hoc progenies cõputatur, vt aptè monſtratur uſque ad quoram generationem à conſanguineorum nuptiis ſit abſtinendum. Hæc ergo de cauſa, quia hereditates nequeunt deferri, niſi de vna ad alteram perſonam: idcirco curauit ſecularis Imperator. in ſingulis perſonis ſingulos perficere gradus. Quia verò nuptiæ ſine duabus non valent fieri perſonis, idèd ſacri canones duas in vno gradu conſtituere perſonas. Hæc habentur plenè c. ij. xxxv. quaſt. v. & fermè per totam illam quaſtione. & hoc idem not. hic Chriſtoph. Porc. in ver. circa primum, ibi, ſecunda differentia. & Ioann. Andr. in declaratio. huius arboris.

D d

LECTORI.

Quoniam, quæ sunt hoc loco antehac edita schemata cognationis, ea non esse Theophili satis constat, neque ullam graduum similitudinem, aut Hypothesici figuram habuisse, ex qua quidem figura certum est vniuersam eorum schematum cognitionem pendere: doctissimorum quorundam hominum consilium secuti, apponenda ea curauimus, quæ sunt à Francisco Hotomano in suis de gradibus libellis descripta, & ab omnibus eruditis hominibus vulgò comprobata: vnum illud spectantes, vt tuæ Lector, id est, vtilitati publicæ, nostro studio consuleremus.

SCHE

LECTORI.

QUONIAM omnia cognationis nomina ex eo genere sunt quæ cum alijs conferuntur, quæ tamen æquæ in Aristoteles appellat, in omni quæstione primùm omnium constitui oportet eum, de cuius cognatione queritur. Hunc Franciscus Hotomanus dum aptius aliquod excogitaretur nomen tantisper Hypotheticum Græcè, Latine propositum appellavit. à quo eodem, ita est trigintaquinque ab hinc annis figura graduum adumbrata atque informata, ut à quibus sanguinem hypotheticus dixisset, ij suprà, suo quisque loco atque ordine describerentur. qui ab eo duxissent, infra: qui præterea communem cum ipso sanguine fontem & caput haberent, quæsiq; derivati eodem ex fonte essent, ita sub utrumque directi ordinis superioris latus subtexerentur, ut ne tamen agnati cum cognatis permiscerentur, sed illos à dextra, hos à læva Propositus spectaret. Fratrem enim & sororem illinc, quos Consanguineos, hinc quos Uterinos vulgò appellamus, appinxit. item, ut in Affinitatis figura Lævirum à dextra, Gloriam à læva.

Quam si quis nunc rationem, quæ adhuc eruditissimo cuique Iurisconsulto mirifice placuit, ingeniosa excogitata inuentione aliquis peruerat, melioremque asserat, magnam à bonis omnibus gratiam inibit. Si in egregia aliorum inuenta sibi astutè tribuere, & parvula quadam immutatione facta laudem in se alieni laboris deriuare, fructumque alienæ industriæ decerpere cogitet, is paratum sibi fore aduersarium intelligat, quo cum interdicto contendere necesse sit.

CHRI

CHRISTOPHORI PORCI IN ARBOREM, ET

ipsius intelligentiam, quæstiones
plurimum viles.

PR O declaratione iuris ca-
no. & civil. & etiam intel-
ligentia huius materiæ, &
eorum, quæ pertinent ad
illam, quædam videnda
sunt. Primò, qualiter fiat dinumeratio
graduum de iure civili, & de iure ca-
nonico: secundum utriusque iuris ra-
tionum diuersitatem. Secundò, usque ad
quem gradum deferuntur hæredita-
tes, & tutelæ. Tertiò, usque ad quæ gra-
dum copula matrimonialis impedia-
tur. Quartò, usque ad quem gradum
possit Papa dispensare.

Circa primum dicite, quòd quoad
lineam ascendentem nulla est diffe-
rentia inter ius civile & ius canonicum.
Vtroque enim iure pater, & mater
sunt in primo gradu ascendentium, &
similiter filius & filia descendentium:
& sic supra & infra infinitum: quia in
dinumeratione graduû in linea ascen-
dentium & descendentium utrumque
ius habuit respectum ad stipitem, sci-
licet ad primum parentem: ut hic, cum
glo. xxxv. quæstio. v. ad sedem. In linea
transuersali inter ius civile, & ius ca-
no. duplex est differentia. Prima, quia
iure civili frater & soror sunt in secun-
do gradu, iure canonico sunt in primo.
Ratio differentiarum sumitur ex regu-
la iuris civilis, quæ dicit, quòd vna-
quæque persona adiecta nouum gra-
dum generat, ut hic, in vers. hætenus.
Vnde cum ergo sim in primo gradu
patri meo, si nascatur mihi frater vel
soror, ex generatione huius personæ
causatur nouus gradus: & consequenter
appellatur in secundo. Sed iure cano-
ico appellatur in primo, quia ius ca-
nonicum non considerauit dinumera-
tionem graduum in linea transuersali
habito respectu ad stipitem, id est, cõ-
munem parentem: sed considerauit,
quòd duo fratres, duæ sorores, tri-
bunt initium lineæ transuersali, &
ideo in primo gradu illius lineæ illos
constituit. Secunda differentia est, quia
iure civili regula traditur, quòd in li-

nea transuersali sola persona adiecta
nouum gradum facit, ut hic. Iure au-
tẽ canonico pro regula traditur, quòd
ad causandum nouum gradum duæ
personæ requirantur, dicto c. ad se-
dem. Ratio differentiarum, quia ius cano-
nicum dinumerat gradus ratione co-
pule matrimonialis. Vnde sicut ad cau-
sandum copulam matrimonialem re-
quiruntur concursus duarum persona-
rum: ita ad causandum gradum, quo
ad eam. Sed ius civile dinumerat gra-
dus quo ad hæreditates & tutelæ, va-
de cum tutela & hæreditas deferatur
de vna persona in aliam, nil mirum si
vnaquæque persona generat nouum
gradum. Ista fuit ratio posita in dicto
ca. ad sedem.

¶ Quo igitur ad inhibendam, vel per-
mittendam copulam matrimonialem,
dinumerabuntur gradus secundum ius
canonicum: quo autem ad tutelæ, &
hæreditates deferendas, connumerabuntur
secundum ius civile.

¶ Circa secundum dicite, quòd usque
ad decimum gradum deferuntur hæ-
reditates & tutelæ: vidistis supra sit. j.
§. fin. cum sua gloss. & §. de capi. de-
minu. §. fin. de legi. agna. tute. in tex. &
in glossa.

¶ Circa tertium dicite, quòd olim ca-
rat prohibita copula matrimonialis
usque ad septimum gradum agnatio-
nis, vel cognationis inclusiue: hodie
autem est prohibita usque ad quar-
tum gradum inclusiue, dinumeratio-
ne facta secundum ius cano. c. non
debet extra de consan. & affin. Sed hic
dubatur. Pone, quòd vnus sit in quin-
to gradu transuersalium, alius sit in
quarto, an impedatur copula matri-
monialis? Si inspiciamus personam
existentem in quarto gradu, illa im-
peditur. Si inspiciamus personam exi-
stentem in quinto gradu, permittitur.
Dicite, quòd copula est permittenda:
quia quoto gradu remotior distat à
stipite, eodem gradu distat à quoli-
bet descendente. c. fin. extra de con-
d. d. s.

sang. & affin. Illud tamen est palam, quod inter ascendentes, & descendentes est prohibita copula matrimonialis in infinitum. vnde si Adam viueret, uxorem habere non posset. s. inter eas. & ibi glos. suprâ de nupt.

¶ Sed quid de gradu affinitatis? Dicite, quod licet olim ratione affinitatis esset prohibita usque ad tertium genus, ut aliqui dixerunt: veritas tamen hodie est, quod solum prohibetur quo ad genus primum: ut not. glos. ij. cap. non debet. extrâ de consanguinitate & affinitate.

Affini - ¶ Sed nunquid per coniunctionem illicitam causatur affinitas? In hoc articulo non parcam in totum verendum. Arch. xxxv. q. iij. c. extraordinaria. dixit per hanc dissolui matrimonium: & in hoc bene, sed non causari affinitatem propterea: quia affinitas est irregularitas personarum ex nuptiis descendens. l. non facile. s. affines. ff. de gra. af. vbi ergo non sunt nuptiæ, ibi non causatur affinitas. Sed glos. tenuit contrarium in s. affinitatis. s. de nupt. quæ communiter comprobatur per c. iux. & per c. Jordanæ. & per cap. discretionem. extrâ de eo, qui cognoscat uxorem suam. Stat igitur conclusio, quod per illicitam coniunctionem contrahitur affinitas. Sed quid, si quis non intrauit claustra vultus, in circuitu tamen palpitauit, vel seras reserauit, sed opus non expleuit, an contrahatur affinitas? glos. in d. can. extraordinaria. dicit quod non. Item, dicit illud quod non dico. Dicit Innocentius. quod ad causandum affinitatem, requiritur concursus utriusque seminis. Sed tamen causa emittendi peccati, ius canonicum, & sancta mater Ecclesia in dubio presumunt ex copula concursum utriusque seminis & maris & feminæ interuenisse. c. iuuenis. extrâ de sponsa. Adde prædictis, quod si aliquis promiserit alicui illam accipere in uxorem, postmodum habeat copulam cum ea sine aliis verbis, intelligitur validum matrimonium existisse contractum: nec cum alia contrahere posset, sed matrimonium postea cum alia contractum esset dis-

solvendum. cap. is qui fidem. extrâ de sponsalibus.

¶ Circa quantum dicite breuiter, quod in gradu ascendens, & descendens non posset Papa dispensare, ut copula matrimonialis contrahatur. Non posset enim Papa dispensare, quod filia patri copularetur. Item, nec in linea transversali in gradu primo. vnde non posset Papa dispensare, quod frater soror nubat. Item nec in gradu secundo linea existente inæqualiter. vnde non posset dispensare, quod nepos patruo nubere, vel auunculo. In linea verò æquali bene posset dispensare, ut consanguineo copularetur. & ita communiter concluditur in c. literas. extrâ de restitutio. spo. laro. facti. c. gaudeamus. extrâ de diuore.

¶ Sed an Papa possit dispensare, ut matrimonium semel contractum dissolvatur? Dicite breuiter, aut matrimonium fuit per copulam carnalem consummatum, aut non. priore casu non potest. posteriore autem sic: quia primo casu effecti fuerunt duo in carne una: secundo verò non. Item, quia matrimonium consummatum sortitur naturam ex constitutione diuina, contra quam non potest Papa dispensare. c. proposuit. & ibi glos. in verb. suprâ in. extrâ de concess. præbend. sed matrimonium non consummatum sortitur naturam ex constitutione Ecclesiæ, contra quam Papa bene potest dispensare. Ita est glos. ordinata. in c. ex publico. extrâ de conuer. coniug. in glossa finali.

¶ Sed nunquid maritus & uxor possunt se separare? Dicite, an copula non est subsequuta: & tunc quilibet eorum altero invito potest separare matrimonium per ingressum religionis. secus, si copula fuerit subsequuta, nisi uterque concordauerit, quod uterque pariter intret religionem, vel alter, qui remanet in seculo, sit talis conditionis & qualitatis, quod nulla suspicio fornicationis sinistra sit contra eum, ut quia sit zate confectus, c. quidam. c. verum. c. exoratus. & c. cum sit præditus. extrâ de conuer. coniug.

75

DE SERVILI CO-
gnatione.

Hunc titulum Theophilus cum superiori coniungit: coniungunt & multa vetusta exēplaria, quæ se vidisse multos testantur: eò accedit, quòd idē Theophil. sub. tit. de exceptio. rubricā de lit. ob. vicesimam primam numerat, quæ alioquin altera & vicesima fuisset. Nos tamē nihil mutauimus, Accursium secuti, qui variam esse librorū rationem testatur.

¶ Illud certū. **I**ste titulus diuiditur in tres partes. Primò, ponit vtrum serui habeant ius cognationis contractæ in seruitute. Secundò, insert ex rationibus præpositis, videlicet q non semper sequitur, quòd qui prior est in gradu, potior sit in iure. Tertio, illa melius declarat. Secunda ibi, Reperis. Tertia ibi, Amotis.

N.A. † Græci hinc septimum libri tertij titulum exordiantur: sed ex sequentibus apparet, hanc esse superioris disputationis appendicem, cum eius magna pars in graduum prærogatiua exponenda, consumatur.

¶ a Illud. Alias est hic titulus de seruii cognatione, aliās non. Accur.

¶ b Edicti. Sunt enim quatuor partes successionis ab intestato: vt ff. quis or. in bonorum possessione ser. lege prima.

¶ c Proximitatis nomine. id est, cognationis, vt sequitur: vt ff. unde co. l. 1. s. pertinet.

¶ d Non pertinere. Sed nec aliam ali-

quam, vt vel ipse succedat, vel ei succedatur: vt Cod. commu. de succes. l. sequus. nisi in tribus casibus: vt Cod. de his quibus vt indig. & ad Sylla. l. penultima. & Codice de suis & legitim. l. 2. apud hostes. & C. ad Orfria. l. finali.

cessionem vocantur.

¶ Illud a certum est, ad seruiles cognationes illam partē edicti b, quæ proximitatis c nomine honorū possessio promittitur, nō pertinere d. nā nec vlla antiqua lege talis cognatio computabatur e f. Sed nostra constitutione, quam pro iure patronatus fecimus (quod ius vsq; ad nostra tempora i satis obscurum, atque nube plenum, & vndique cōfusum fuerat) & hoc humanitate suggerente concessimus, vt si quis in seruii cōstitutus consortio,

adoptiuus. & seruiles. Sed nunquid dominus ex sui persona succedit cognatis serui? Respon. non: vt hic dicitur. Accursius.

¶ a b i v t. 10. Not. ergo acquiri domino ab intest. sicut ex testamento. Et est ratio: quia ius solum desert hereditatem ab intest. secundum quod seruus nihil est. l. quod attinet. ff. de reg. iur. sed ex testamento desert voluntas testantis, quam ius sequitur. Aliud tamen est in monacho, & monasterio. vt l. Deo nobis. C. de episc. & clericis.

¶ c Computabatur. Non computabatur N.A. nisi in causa nuptiarum. l. 14. s. seruiles. ff. de rit. nupt.

¶ d Nostra tempora. Loquitur Iustinianus.

¶ Dic secundum Angel. quòd in d. l. penultima. & in lege finali erat liber legis auctoritate, ne mora alterius libertati noceat: In l. apud hostes. illud procedit fictione postliminii, vt ibi not. Syl.

¶ e Cōputabatur. Hec videtur mala ratio, cū magis iure pretorio, quòd naturalē causam intuebatur, deberet computari: vt ff. de hered. quæ ab intest. s. emancipari. quādm ciuili. Sed dic quòd etiam ad alia, vt ad tutelam, & similia: nisi quoad nuptias: vt ff. de nupt. s. illud. & ff. de ritu nuptiarum. l. 1.

^a a His, scilicet parentibus.

^b b Ipsi, scilicet parentes.

^c c In seruitute. Idem donec serui erant.

^d d Peruenerint, scilicet parentes.

^e e Veniant.

Aliud si liber factus seruus iterum manumittatur: ut ff. vnde cog. l. is qui. cōtra. [Secus, si restitutus. §. seruus. §. de cap. demin. & declarat glo. in d. l. is, qui. Syl.] §. de cap. demin. §. quod autem. quia est ibi, quod sibi imputetur. Sed nunquid etiam iste, qui est in l. is, qui hodie succederet naturali causa inspecta, ut C. de suis, & legit. heredi. authent. in successione. Res. non, secundum Ioan. quia Pretor naturalem causam intuebatur, & tamē nō vocabat eum, ut dictum est. Itē, e contrā. Cod. de suis & legit. l. ex libera. Solutio. hic nouum ius. Vel ibi loquitur, quando nec de facto erat matrimonium. Hec gl. semper allegatur, quod spurius natus in figura matrimonij, licet de facto potest legitimari per subsequens matrimonium, secus si nullo modo, etiā de facto erat, de quo per Ang. hic. Sylu.] Vel ibi quo ad honores loquitur, hic quo ad successionem.

^f f In alterius successionem. i. parentes

liberum, vel liberos habuerit, siue ex liberis, siue ex seruilis conditionis muliere: vel contrā, serua mulier ex libero, vel seruo habuerit liberos cuiuscūque sexus: & ad libertatem his ^a peruenientibus, & ij, qui ex seruilis ventre nati sūt libertatem meruerint: vel dū mulieres liberæ erant, ipsi ^b in seruitute: eos habuerint, & postea ad libertatem peruenierint: ut hi omnes ad successionem patris, vel matris veniant ^c, patronatus iure in hac parte sopito. Hos enim liberos non solum in suorum parētum successionem, sed etiam alterū in alterius ^f successionem mutua vocauimus, ex illa lege: specialiter eos vocantes: siue soli inueniantur qui in seruitute nati, & postea manumissi sunt: siue vnā cum

liberis & contrā excluso patrono, & hoc secundum omnes. Itē, liberti vnū alteri eidem fratri suo: & ita frater liberti præferitur patrono, & hoc secundum quosdam, ut hic. Sed Ioā. contra:

aliis qui post libertatem parentum concepti sunt, siue ex eodem patre, siue ex eadem matre: siue ex aliis ^g nuptiis, ad similitudinem eorum, qui ex iustis nuptiis procreati sunt.

^g Cum de intestatorum successionem agitur, liberorum prima habetur ratio: qui etiam, si gradus sint remotioris, quolibetque ascendentes, & agnatos quamuis proximiores excludunt.

^h Repetitis ^h itaque omnibus, quæ iam tradidimus ⁱ, apparet non semper eos, qui parem gradum cognationis obtinent, pariter vocati: eo quod amplius, nec eum quidem, qui proximior sit cognatus, semper potiorē esse. Cum enim prima causa sit suorum hereditas, & eorum, quos ^k inter suos heredes enumerauimus ^k: apparet

^k k Enumerauimus. Ut curia datos & emancipatos: ut supra de hered. que ab intest. §. j. & §. quibus connumerari. & emancipati.

præferat enim patroni fratri: ut ff. de bonis libe. l. liberto. ff. de suis & legi. l. intestato. in princip. & i. titulo j. §. sed nostra. versic. si autem sine. ^l Hæc opinio Ioā. communiter tenetur: ut per Ang. hic. Ratio est: quia patronus, si legitima ei nō relinquatur, habet contra tabulas: & potest impugnare iudiciū liberti, si legitima sibi nō relinquatur: quod non est in fratre. §. soror. supra de inoffic. test. Syl.

^l Alteri in alterius. Seruilis cognatio à iustis. introducitur, secundum continuū gradum. ^m Ex illa lege, si supra dicta Græca. Accert.

ⁿ h Repetitis. Hic §. communis est ad omnes tit. hoc lib. iij. positos. & idem in sequen. proxim. sic & alia. supra de successionem cognato. §. ultimo. & ad Orphicianū. §. finali.

^o i Tradidimus. A principio tertij libri.

^p a Tuo

N.A. f' ad 5. Repetitus
Pronepotem

Pater
Tirius
Filius
Nepos
Pronepos

latere describendas esse.

¶ d. Integrum ius habet. i. capite minu-
tus non est. sic suprà de success. cogn. j.
respon. in fine. nam secus esset, si esset
capite minutus: quia illæ successiones,

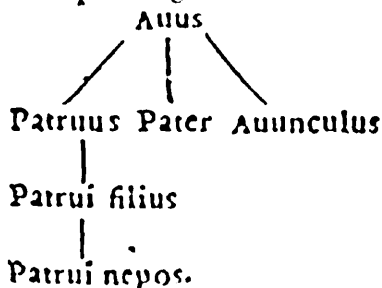
Pronepos, qui
tertio gradu est,
præfertur fratri,
qui secundo; ite-
rue patri, qui
primo gradu
est: Tres enim
edicti successio-
rii ordines. Pri-
or fecit: suorum,
legitimorum, co-
gnatorum: co-
rūque singu-
lis prærogatiua
gradus adhibuit.

Prior est ordi-
num prærogati-
ua, quam gra-
duū: & in vtro-
que, posterior-
es, in priorum
desinentium lo-
cum succedunt.
Vnde nomē edi-
cti successoriū.
¶ a. Fecit. Hoc
subdiuiditur.

¶ b. Ex scēmi-
neo sexu. Qui
tamen cū deminutione tertiæ
partis succedit
huius legis tē-
pore, suprà de
heredi. quæ ab
intest. s. itē vetustas. vers. diui. hodie
sine deminutione: vt in auth. de trien.
& semiss. s. nec non. col. j.

¶ c. Amotis. id est, cessantibus suis. fal-
lit adhuc hæc regula, qui prior est, in
gradu, &c. vt suprà eodem. s. toties.
Accurs.

N.A. j. Patruī nepos. Figura hæc est

Ex quo perspicuū est, verum esse quod
semper contendimus: in tabula, co-
gnationis, lineas obliquas, vtroque ex

pronepotem t vel
abnepotē defuncti
potiorē esse, quā
fratrē, aut patrem
matrēq; defun-
cti: cū alioqui pa-
ter quidem, & ma-
ter (vt suprà quoq;
tradidimus) primū
gradum cognatio-
nis obtineant, fra-
ter verò secūdum:
pronepos autem
tertio gradu sit co-
gnationis, & abne-
pos quarto. Neo
interest in pote-
state morietis fue-
rit, an non: quod
vel emancipatur,
vel ex emancipa-
to, aut ex scēmi-
neo sexu b propa-
gatus est.

¶ Nouissimo iure,
agnationis & co-

gnationis sublato
discrimine, omnes
simul a quo iure
succedunt: ita ta-
men, vt eorum prior
habenda sit ratio,
qui sunt gradu pro-
ximiores.

¶ Amotis c quo-
que suis hæredi-
bus, & quos * in-
ter suos hæredes
vocari diximus,
adgnatus, qui in-
tegrū ius t habet
adgnationis, etiā
si longissimo gra-
du sit, plerunque c
potior habetur, t
quam proximior
cognatus. Nā pa-
trui nepos i, t vel
pronepos & auun-
culo h, vel mater-
teræ præfertur i.
Toties b igitur di-

gradu agnationis.

¶ g. Pronepos. Qui est in sexto gradu
agnationis.

¶ h. Auunculo, vel materteræ. Qui sunt
in tertio gradu cognationis.

¶ i. Præfertur. In successione eius, qui
tales habet agnatos.

¶ k. Toties. Not. regulam bonam. vt
commu. de success. l. auunculo. & C.
vnde libe. l. ij. Et ad eius euidentiam
nota, tres esse ordines succedendi, sci-
licet inferiores & ex latere venientes:
vt in authentic. de hæredi. ab intest. s.
in princ. Primò, descendentes in in-
finitum vocantur: vt suprà de hæred.
quæ ab intest. s. j. & ij. authent. de hæ-
redi. ab intest. s. j. His cessantibus, vo-
cantur ascendentes, primò, pater &
mater: secundo, auus & auia, & sic
deinceps: sic tamen, vt fratres ex vtro-
que

quæ veniunt ex
lege xij. tabul-
pereunt per mi-
cap. dimi. vt su-
prà ad senatus-
con. Orphicia-
num. s. sciendū.

Integrum ius. N.A.
Quo iure nō est
capite minutus.

¶ c. Plerunque.

Propter fratrē

& sororē emā-

cipatos: vt infra

cod. ibi, exce-

ptis. Item pro-

pter quosdā co-

gnatos qui vo-

cātur, vt agnati:

vt suprà de legi.

agnat. success. s.

hoc etiam. Itē,

propter patrē,

qui filiū eman-

cipauit: vt suprà

de leg. agn. suc-

cess. s. fin.

¶ Potior habe-

tur. Quia præ-

rogatiua ordi-

nis, potior est

prærogatiua gra-

duum.

¶ f. Nepos. Qui

est in quinto

que parente defuncto coniuncti, cum his superioribus vocentur: licet quidam dicant cum patre & matre tantum eos vocari, & alios superiores per fratres excludi. & pro nobis est authentica de hereditatibus ab intestato venientibus. §. si verò cum ascendentibus. & ff. de suis, & legitimis. lege secundā. §. hereditas. [Hæc opinio communiter tenetur hic & in authentica defuncto. C. ad Tertullian. Syluester.] Superioribus cessantibus, primò frater ex utroque parente, & soror, & eorum filij. Secundò, ex altero tantum, & eorum filij. Tertiò, hæc regula obtinet, ut qui prior est in gradu, &c. ut hic, & in authentica de hereditatibus ab intestato venientibus. §. si reliquum. & §. si verò neque frater. & in authentica. ut fratrum filij. §. primo. Accursus.

¶ **DE DIFFERENTIA AGNATIONIS, & COGNATIONIS.** Sic quòd hodie est sublata differentia agnationis, & cognationis, & in dicto §. primo in authentica de hereditatibus ab intestato venientibus. collatio. nona. Christophorus.

¶ **a Tradidimus.** Ut suprā §. proximo. & hoc eod. §.

¶ **b Exceptis.** Excipit ab eo, quod suprā dixerat, qui integrum, &c.

¶ **c Præferuntur.** Ut suprā de success. cog. j. responso.

DE SUCCESSIONE LIBERTORUM.

¶ Suprā de successione ingenuorum visum est: & quia in bonis libertorum est dare successionem: ideo de his

subdit. Vnde nota, quòd dicit hic Accursus de successione libertorum, passivè accipi, id est, qualiter succedant ei, non activè, id est, qualiter ipsi succedant aliis.

ulterioris gradus agnatis.

TIT. VIII.

DE SUCCESSIONE
LIBERTORUM.

¶ Olim patronus habebat ex lege duodecim tabularum ius, in bonis liberti solū ab intestato, nullo suo herede relicto. Aretinus.

Nunc de libertorum bonis videamus. Olim itaque licebat liberti patronum suū impunè testamentum præ-

tutum, circa successionem: & quòd usque ad quartum gradum agnati patronorum succedunt liberti. Tertiò, ponit aliam novam constitutionem circa personas & genera libertorum. Secunda ibi, Sed nostra. Tertia ibi, Sed hæc. Aretinus.

¶ **Nunc de libertorum.** Not. dispositionem iuris antiqui in successione libertorum. Item, quòd contra tab. patrono tantum competebar pro dimidia. Syluester.

¶ **d Nunc.** Quia hucusque de bonis ingenuorum duxit.

¶ **e Olim.** scilicet lege duodecim Tab. & hoc est primum ius. quatuor enim sunt: ut hic & infrā §. j. & §. postea. & §. sed nostra.

¶ **f Impunè.** id est sine timore testamenti rumpendi. Accursus.

¶ **Ex hac gl.** iuncto tex. nota, quòd ruptio testamenti potest dici pœna. Syluester.

† Super Titulo. N. A. Actum est de ingenuorum hereditatibus: deinceps, de libertorum hereditatibus tractatur: Sed successionem libertorum, dixit, pro bonis, vel hereditate. Nā propriè patronorum successio est. Vlpian. Reg. 27. Ius patronatus trihus in rebus consistebat: obsequiis, operis, & bonis libertorum.

Nunc de libertorum. Ex Epistola. Totus ille titulus dividitur in tres partes. Primò, circa successionem libertorum ponit duplex ius antiquum. Secundò, ponit statu-

• a Ita demum.
Et non aliter.

N.A. f. Hærede suo
nullo relicto.
Nō addidit nec
agnato; quia li-
berti agnatos nō
habent s. illud.
suprà titul. pro-
ximo.

• b Hæredem.
Naturalem, vel
adoptivum: vt
infra inuitato-
riuni.

• c Nihil. id
est nullum ius,
secundum Ioan-
nem.

• d Ex natura-
libus. Ad diffe-
rentiam adopti-
uorum.

• e Querela. id
est, non pote-
rat patronus.
conqueri. Ac-
curius.

N.A. f. Iniquum erat.
Partim, ne ado-
ptio instituta in
fraudem patro-
ni videretur;
partim, quia pa-
troni potior,
quàm extranei
adoptati ratio
esse debet.

• f Qua de cau-
sa postea. Secun-
dum ius.

• g Iuris ini-
quitas. Dic vt
suprà ad sena-
tusconsult. Ter-
tillianum. in
princ.

• h Libertus.
nullum filium
habens legiti-
mum, & natu-
ralem: vt infra
eodem. s. pro-
desse.

• i Dimidiam.
Nā in castris
sint bona que-
ritur vt ff. de bo-
nis libertorum.
lege tertia. s. pa-

terine. Nā ita de-
mum a lex duode-
cim Tabularū ad
hæreditatē liber-
ti vocabat patro-
num, si intestatus
mortuus esset li-
bertus hærede suo
nullo relicto f. Ita-
que intestato quo-
que mortuo liber-
to, si is suum hæ-
redem b reliquis-
set, patrono ni-
hil c in bonis eius
erat. Et si quidem
ex naturalibus d
liberis aliquē suū
hæredem reliquis-
set, nulla videba-
tur querela e. Si
verò adoptivus fi-
lius fuisset: aper-
tē iniquum erat f,
nihil iuris patro-
no superesse.

• I. Iure iure
patronus si liber-
to bonis dimidiam
habebat, non so-
lum hærede insti-
tuto sed etiam ab
intestato relicto
filio adoptivo. I.
psum tamen pa-
tronum exclu-
bant liberi, siue
essent in potesta-
te, siue etiam in
adoptionem dati:
dummodo institu-
ti essent a re præ-
teritis bonorū pos-
sessionē petentibus.
Accurius.

• Quā de causa
postea f. Prætoris

edicto hæc iuris
iniquitas s emen-
data est. siue enim
faciebat testamē-
tum libertus h, iu-
bebatur * ita te-
stari, vt patrono
partem dimidiā i
bonorum suorum
relinqueret. & si
aut nihil, aut mi-
nus parte dimi-
diā * reliquerat,
dabatur patrono
contra tabulas te-
stamēti partis di-
midie bonorū pos-
sessio k. Siue inte-
status moriebatur,
suo hærede relicto
filio adoptiuo: da-
batur æquē patro-
no contra hunc
suū hæredem, par-
tis dimidiæ bono-
rum possessio. Pro-
desse autem liber-
to solebant l ad
excludendum pa-
tronum m natura-
les n liberi nō so-
lum, quos in pote-
state mortis tem-
pore habebat, sed
etiam emancipati,
& in adoptionem
dati o: si modò ali-
qua ex parte scri-
pti hæredes erant,
aut præteriti contra tabulas bo-
norum possessionē ex edicto præ-
torio * petierant: nam exhereda-
ti nullo modo repellebant p pa-
tronum.

• Per l. Supra patronus vocabat
ad l. libertus, quia cum iure
ipsi s. ex pro virili. l. tres vel
plures s. libertus, vel libertus ni-
nus

tronus. Accur-
sius. b

• k Bonorum
possessio. Vnde
legitimi infr. de
bonorum pos-
sessione. s. cum-
que. iube-
bat.

• l Solebāt. Hoc
iure prætorio.
Nam de primo
non erat dubiū,
vt supra ibi. ita-
que intestato,
&c.

• m Ad exclu-
dendum patro-
num. scilicet in
totum.

• n Naturales.
Et legitimi.

• o In adoptio-
nem dati. Si in-
stituti erant, vt
sequitur, alias
nec contra tab-
datur eis: vt ff.
de contra tabul.
l. non putavit.
s. in adoptio.

• p Repellebāt.
Quia pro mor-
tuis habentur:
vt ff. de coniun-
cum emancip.
lib. lege prima-
s. sed & si pa-
tronus: nec a iu-
re civili reci-
piuntur: vt in
authenticis de
de hæreditati-
bus ab intestato
venientibus. &
Falcid. s. ex her-
edatos. col. j.

• q. l. j.

¶ 2 Postea Ter-
tium ius.

¶ 1 lege Papia.
Mendum vide-
batur in lege,
quæ adoptivis
patronis præfe-
rebat, & libe-
ram testamenti
actionem liber-
tis permiserat,
ut etiam præ-
terire patronos
liceret.

¶ b Cautum.
scilicet lege pa-
pia. & malè: ut
& aliàs. C. de
cadu. tollend. l.
vnic. in princ.

Accurs.

¶ 7 Virilis pars.
N.A. Viriles partes
dicuntur, quæ
pro numero
personarum sunt.

¶ c Debetur.
Ex lege Papia.

¶ Sed nostra.
Not. quod pa-
pia fuit filium
non esse, vel es-
se, & exhere-
dandum. Item,
quod præteri-
tio in ius ha-
betur pro ex-
heredatione.

¶ Item, quod le-
gitima patro-
norum est, ho-
die certa, sicut
liberorum & pa-
rentum. Svl.

¶ Interdum Pa-
ter legem esse
testatus, ex d.
s. ij. suprà hoc
titulo.

¶ d Sed no-
stra. Quantum
ius.

¶ e Omnium
notione. Aliàs
omni natione,
alias omnium
notitia.

AD P. I. I. O.
Omnium no-
tione Theophi-

nas centum aureis
habuisset in bo-
nis: siue decesserit
intestatus siue cõ-
dito testamento.
Aretinus.

¶ Postea i vero *
lege Papia ¶ ad-
aucta sunt iura pa-
tronorum, qui lo-
cupletiores liber-
tos habebat. Cau-
tum est enim, ut
ex bonis eius, qui
sestertium centum
milionum patrimo-
nium reliquerat *,
& pauciores, quàm
tres liberos habe-
bat: siue is testa-
mento facto, siue
intestatus * mor-
uus erat, virilis
pars patrono de-
beretur *. Itaque
cum vnum qui-
dem * filium, fi-
liamve heredem
reliquerat liber-
tus: perinde pars
dimidia debeba-
tur patrono, ac si
is sine vilo filio fi-
liave intestatus ¶
decessisset. Cum
verò * duos duàs-
ve heredes reli-
querat, tertia pars
debeatur patro-
no: si tres relique-
rat, repellebatur
patronus.

¶ Abiecto autem
quoque hoc vili-
mus. liberto ma-
iori centenarius,
id est, cuius

cultates minores
sunt aureis cen-
tum, etiam præ-
terito patrono, li-
berum testatuius
sit: ei tamen in-
testato nulla so-
bole relicta patro-
nus succedit. quòd
si maior sit cen-
tenarius, & testa-
tus fuerit, patro-
numque prætere-
rit: tunc si careat
liberis, vel eos ex-
heredes fecerit,
patronus per con-
tra tabulas hono-
rum possessione
quadrantem one-
ribus liberum, aut
illius supplemen-
tum, si quid for-
san ei reliquum
fuerit, consequetur.

¶ Sed nostra con-
stitutio ^a, quam
pro omnium no-
tione ^c Græca lin-
gua, compendio-
so tractatu habi-
to, composuimus^f,
ita huiusmodi cau-
sam definiuit, ut
siquidem libertus,
vel liberta mino-
res centenariis ¶
sint, id est, minus
centum ¶ aureis
habeant substan-
tiam (sic enim &
legis Papiæ sum-
mam interpreta-
ti sumus: ut pro
mille sestertiis v-
nus aureus com-
putetur) nullum

lat probat, d. i.
¶ inquit, ut
¶ v. h. v. p. g. d. n.
d. o. r.

¶ f Composui-
mus. Et huius,
ut credo, habe-
tur mentio in
multis locis: ut
suprà titul. j. de
ser. cog. in prin.
& s. de leg. agn.
succell. s. fin.

¶ Minores cen- N. A.
tenariis. Ver-
bum à Iustitia-
no confectum.
Veteres dice-
bāt, CENSOS.
Nam recepti in
censum, nisi qui
tantum in bo-
nis profiteban-
tur, non sole-
bant esse. Reli-
qua pars s. vix
rectè digna est.

¶ Minus ceterum.
Pro centum, re-
stituendum mil-
le; & vice ver-
sa sequenti ver-
su, pro, Mille,
restituendum est
centum. Nam si
aureus vnus cẽ-
tũ facit sexter-
tios, centum au-
rei mille faciẽt
sextertios: quo
pertinet. l. 26. de
bon. libert.

¶ g Sic enim,
Interpositio est.

AD P. I. I. O.
Sunt qui Impe-
ratoris compu-
tationem in du-
bium vocent.
Qua de re con-
sultus à nobis.
Franc. Hotoma-
nus sic respon-
dit, dissentire
ab Imperatore
Dionem, qui se
graves & elo-
quentes aucto-
res sequi affir-
mat.

mat; libro 55. pagina 378. In hanc sententiam, Cum Augusti domus in palatio conflagrasset, multique multa illi conferrent, nihil accepit, nisi tantum à populis aureum, à priuatis verò drachinam.

Aureum enim ego quoque nummum, qui drachmas vincti quinque valet, more nostro appello, & Grecorum quidam, quorum libros, quod Attico dicendi genere scripti sunt legimus, sic ipsum vocarunt. Hæc Dion. Quis igitur drachma denario Romano apertissime à Plutarcho in Camilli vita collimetur, rationabatur Dionem aureum pro centum sestertiis usurpasse: quum scilicet in viginti-

quinque denariis tot sint sestertij: quod etiam ex Tranquilli, & Taciti duobus collatis inter se locis Budzius docuit. Quæ quum ita sint, mirum esse, quod Tribonianus hoc loco mille sestertios pro centum, aureo contineri dixerit, potiusque aut illum barbarum hominem hallucinatum, aut hunc locum corruptum putabat: quàm censum libertorum (ut Budzius non assermans, sed dubitans scripsit, fateatur enim sibi quoque hunc locum suspectum esse) adeò diminutum esse, quum præsertim neque de censu libertorum diminuto Imperator mentionem ullam faciat, & disertè interpretatum se Latinam loquutionem Græca ei respondente assermet. Sic enim, inquit, legis Papie summam interpretati sumus, ut pro mille H. S. vnus aureus computetur: ut Centenarios appareat eosdem dici, qui antea dicebantur: nimirum qui H. S. centum millia in bonis haberent, quos Asconius Censos appellari, auctor est. alioqui infinitis locis Pandectarum, in quibus auroreum fit mentio, dicendum es-

set mutatam esse æstimationem: cuius rei nusquam villa, vel tenuissima suspicio inuenta est.

^a Nullum locum. Et in hoc non corrigitur lex Papia. Et not. quod prodest

paupertas filio liberti: sic & alijs C. de epis. & cler. l. si quis ad declinandam. s. si autem. in glo. pauperior. Not. quod paupertas prodest: sed à tali pdesse, libera nos Domine. de quo in l. cū facile. in glo. fin. ff. si cui plus quàm per legē Fal. & in l. si quis ad declinandam. s. j. Co. de epis. & cler. & in aut. cui relictu. C. de ind. vi. tol. Ang.

eos (successiones parentum deduximus, patronis omnibus modis: vna cum sua progenie semotis. Si autem sine liberis decesserint, si quidem intestati, ad omnem hæreditatem patronos patronasque vocauimus ^b. Si verò testamentum quidem fecerint ^c, patronos autem, aut patronas præterierint, cum nullos liberos haberet, vel habentes, eos exheredauerint, vel ma-

Not. quod paupertas prodest: sed à tali pdesse, libera nos Domine. de quo in l. cū facile. in glo. fin. ff. si cui plus quàm per legē Fal. & in l. si quis ad declinandam. s. j. Co. de epis. & cler. & in aut. cui relictu. C. de ind. vi. tol. Ang.

^b Fecerint. s. isti liberti minores centenarijs.

^c Reseruauit. scilicet, nostra constitutio. scilicet, ut in totum succedat: ut suprà eod. in principio.

^d Bonorum possessores. id est, filios emancipatos: ut s. de hæred. quæ ab intest. s. emancipati.

^e Habeant. scilicet liberti.

^f Ad eos. s. licet liberos libertorum: qui tamen hæredes instituti si se abstinuerint, vel missi hæreditari in integrum instituti fuerint, dabitur patrono ius succedendi: ut ff. de bon. lib. l. & si ex publica. s. si filius.

^g Omnibus modis. Sed nunquid contra morietur filio qui est libertus, præponitur pater patrono? Respon. sic. ut suprà titulo primo. de ser. cog. in fi. j. respon.

NOTA. Nota, quod sicut patronus excluditur per filios liberti, ita etiam per parentes liberti. & idem not. glos. suprà titulo j. in fi. in ver. alterius. Ang.

^h Vocauimus. Etiam ante fratres liberti. quod dic, ut suprà titu. j. in fin. j. respon.

ⁱ Fecerint. s. ad extraneos.

E c

2a Mater siue auus. Quorum præteritio pro exheredatione habetur: vt ff. de hered. lib. 3. mater

3a b nō possunt. Quia iusta causa ingrati- tudinis intercessit, quæ sunt xiiij. vt in authentica.

vt cū de appell. coh. 5. causas. quo casu nullo iure agūt: vt in aut. de immen.

do. 5. si in si. ed quid, si si ium emancipatū pa- ter prætereat si- ne causa, vnde contra tab. ha- bet, nō autem querelam vide- tur admitti pa- tronus. Sed res. hic largē accipi- de inoffi. vt etiā continet per contra- ta. sic C.

famil. ercif. l. filij. Accursus.

4a Dic, q̄ potest dici etiā inofficiosum testamentū, in quo filius fuit præteri- tus. gl. in l. 6. filij. C. fam. ercif. iuncta. l. cū in adoptiuis. In princ. C. de adopt. quia inofficiositas tribus modis com- mittitur, secundū Bald. in l. pater fi- lium. ff. de inofficio. testamen. Syl.

A D D I L I O. Nec obstat: quia hodie ad instar filij in potestate præteriti vi- deatur posse dicere nullū, &c. cū sit sublata differentia emancipationis & patr. pot. quia illud est verū ab inte- stato, nō autem ex testamento. Arg.

q̄ c Constitutione. f. Græca. Accur.

q̄ d Vt antea. Sicut erat de iure præto- rio. vt ff. de eo. qua de causa. Accur.

q̄ c Consequantur. f. quocunque titulo relictū: vt ff. de bon. lib. l. iij. 5. si

q̄ f Constitutione f. cōdictione ex ea le- ge Græca. vt ff. de cōdicti. ex lege. l. j.

q̄ g Repleatur. Præter hoc ius succe- dendi est & aliud ius patronatus. scilicet, vt nō vocetur ab eo in ius sine ve- nia: vt Cod. de in ius vocand. l. ij. Item,

vt alar. er. vt ff. de libe. agn. l. si quis à liberis. 5. si lenr. Item, vt turpem a- ctionem, vel exceptionem contra eum non prononat, vt ff. de do. ma. excep. l. apud Celsum. 5. aduersus. & ff. de ob- se. l. honori & l. parens. Item, vt pos- sit eum in seruilitatem reuocare: vt in authent. vt lib. de ex. 3. j. Item, vt vbi eum inuenerit, faciat ei reuerentiam: vt ff. de in ius voc. l. generaliter. Et hæc

iura multis modis perduntur. Primò, si patronus remiserit: vt in authent. vt lib. de ex. 3. illud. Item, si compulit li- bertum iurare, ne accipiat uxorem: vel libertam, ne nubat: vt ff. de iure pat. l.

qui contra le- gem. & l. adige- re. Item, si de- negabat ei ali- menta: vt ff. de bon. lib. l. si pa- tronus nō alue- rit. Itē, propter tertiz partis cō- cessionem: vt hic, & ff. de bo. lib. l. etiam. 5. toties. Item, si alteruter eorū relegatus fue- rit, vel depor- tatus: vt ff. de iu. patr. l. siue. Itē, si natalibus re- stitutus est li- bertus: vt ff. de bon. libe. l. etiam. 5. j. Item, si in eadem pro futuris operis ab inuito liberti extorsit: vt ff. de agno. lib. l. si quis. 5. si quis. Item, si libertus domini mortem vindicauerit: vt ff. de iur. patr. l. penul. Item, si eum patronus capitis accusauerit: vt ff. de bon. lib. l. qui cum maior. j. respon. Item, si nō suis nummis emptus est, vel à principe factionem liberam testamenti impe- trauerit: vt ff. de bon. lib. l. etiam. 5. ij. Accursus.

¶ Libertus nō tan-

bertus: vt ff. de bon. libe. l. etiam. 5. j. Item, si in eadem pro futuris operis ab inuito liberti extorsit: vt ff. de agno. lib. l. si quis. 5. si quis. Item, si libertus domini mortem vindicauerit: vt ff. de iur. patr. l. penul. Item, si eum patronus capitis accusauerit: vt ff. de bon. lib. l. qui cum maior. j. respon. Item, si nō suis nummis emptus est, vel à principe factionem liberam testamenti impe- trauerit: vt ff. de bon. lib. l. etiam. 5. ij. Accursus.

Adde glos. in l. fin. C. de bon. lib. & ibi doc. & signa hanc glos. ad quam semper recurritur. Syl.

¶ h Sine onere. sic auth. de hered. & Fal. 5. non autem. colla. j. Accur.

¶ i Liberis. Quibus dantur alijs lega- ta, etiam rupto testamento per contra- tab. vt ff. de leg. præst. contra tab. bon. poss. per. l. j.

¶ k Præstentur. Sed cū filij sint, qua- re non excludunt patronum: vt suprā eodem 5. cū verò maiore? Respon- det, hi filij erant ingrati: vt suprā eo. 5. si verò. Vel dic, quod hi liberi e- rant nepotes, qui & liberi dicuntur: vt ff. de verbo. sign. l. liberorum. & eos præcedit eorum pater: & eis talia le- gata dabantur: vt ff. de leg. præst. l. j. 5. generaliter.

¶ l Ad cohæredes. Sed nunquid in soli- dum tenebuntur cohæredes? Respon- det: non: vt ff. de leg. iij. l. fin. 5. si: & de vulg. subst. l. & si contra tabulas.

¶ 2a Mul

* Multis aliis cas. Qui sequuntur statim.
 * b Patroni. Ut ff. de bon. lib. l. patrono.
 * c Liberi. Ut ff. de bon. lib. l. si puer ex
 heredito. & l. si ex patronis. §. Iulianus.
 d Usque ad quintum gradum. Nunquid si-

lius trinepotis
 ipsius patroni,
 vel etiam ipse
 trinepos admit-
 tetur? Videtur
 non, quia hic di-
 citur usque ad quin-
 tum gradum. si
 quis tamē velit
 contradicere, p-
 se inducet, qd nō
 omnes ascēde-
 re, sed patris lo-
 co succedunt: ut
 §. de hære. quæ
 ab intest. §. cum
 filias. & in au-
 thent. de hære.
 ab intest. §. j.

* Et hæc est ve-
 ra, & communi-
 ter tenetur, qd
 descendentes in
 infinitum, trās-
 uersales usque
 ad quintum gra-
 dum succedant,
 secundum Chri-
 stophor. hic, &
 Io. de Pla. Syl.

* e Vocentur.

* Per nostrā con-
 stitutionem: li-
 cet olim p bo-
 norum posses-
 sionem, tanquā
 ex familia vo-
 carētur: ut i. de
 bonor. poss. §.
 sunt autem ve-
 si. v. tanquam.

* f In capita. Cū
 eodē gradu plu-
 res inueniātur:
 aliāspatru^o ne-
 potem ex fra-
 tre excludit: ut
 ff. de bonis li-
 bertorum. l. si
 libert^o prærei-
 to. §. si libertus.
 in fine.

* g Veniūt. Sub
 ipsi patronis.

* h Penē. Pro-

in pat-
 c. t. l. c. a. cō-
 m. d. l. p. cōmo
 v. que. n. l. m.
 a. d. u. m. c. a. p. i.
 a. t. a. m. e. n. , & c. m.
 t. o. x. i. a. o. r. e. l. t. a.
 t. i. m. o. p. r. a. f. e. r. t. u. r.
 A. r. e. m. u. r.

* Multis aliis ca-
 sibus, a nobis in
 præfata constitu-
 tione cōgregatis,
 quos necessarios
 esse ad huiusmodi
 dispositionem iu-
 ris perspexim^{us}: ut
 tū patroni patro-
 nique, quā libe-
 ri^o eorum, necnō
 qui ex trāsverso la-
 tere veniūt usque ad
 quintum gradū^o, ad
 successionē liber-
 torū, libertatim-
 ve vocētur, sicut
 ex ea cōstitutione
 intelligendum est:
 ut* si eiusdē patro-
 ni vel patroni, vel
 duorū duarumq;
 pluriūve liberi
 sint, qui proximior
 est, ad liberti vel
 libertæ vocetur
 successionē, & in
 capita^o, non in
 stirpes diuidatur
 successio: eodem
 modo & in iis, qui
 ex trāsverso late-
 re veniūt, seruā-
 do. Penē^o enim cō-
 sonātia iura inge-

pter tria dicit penē. & quia hic usque
 ad quintum gradum succedunt, ut hic di-
 citur, aliā usque ad decimum vel sextū:
 ut §. de success. cog. §. si. Item, quia hic
 in capita succedūt: ut hic dicitur aliā

nuitatis, & liberti-
 nitatis in succes-
 sionibus fecimus.

* b. l. i. c. e. l. i. m.
 e. l. i. m. o. r. e. l. t. n. o.
 a. e. l. i. b. e. r. t. a. t. i. o. n. e. : &
 d. e. p. r. a. f. a. t. a. c. o. n. s. t. i. t. u. t. i. o. n. e.
 c. e. d. u. n. t. : & c. m. u. n. i. t. a. t. i. s. : o. m. n. i. b. u. s.
 h. o. d. i. e. o. m. n. i. b. u. s. m. a. n. u. m. i. s. s. i. s. e. t. i. c. i. t. u. r.
 e. u. s. R. o. m. a. n. u. s. A. r. e. m. u. r.

* Sed hæc de iis
 libertinis hodie di-
 cenda sunt, qui in
 ciuitatem Roma-
 nam peruenerūt:
 cū nec sint alij
 liberti, simul &
 Dedititiis, & La-
 tinis sublati: cum
 Latinorū legitimæ
 successiones nul-
 læ penitus erant:
 quia licet ut libe-
 ri vitā suam per-
 agebant, attamen
 ipso vltimo spiritu
 simul animā, atq;
 libertatem amitte-
 bant: & quasi ser-
 uorum, ita bona
 eorum iure quo-
 dammodo* pecu-
 lij ex lege* Iunia
 Norbana manu-
 missores detine-
 bant. Postea ve-
 rò senatus consul-
 to Largiano cau-
 tum fuerat, ut li-
 beri manumissoris
 non nominatim

non irā: ut §. de
 hære. quæ ab in-
 testa. §. & quia
 placuit aliā est
 vers. in §. cū fi-
 lius. Item, quia
 vnus patroni fi-
 li^o excludit ne-
 potes ex alte-
 ro: quod nō est
 ita in ingenuis
 licet M. contra-
 dixerit: ut ff. de
 bon. liber. l. si
 libertus prærei-
 to. §. si liber-
 tus. & de legiti-
 tuto. l. tutela. §.
 si duo.

* Sed hæc. Nor.
 omnem differē-
 tiam libertino-
 rum sublatā es-
 se. Item, not. an-
 tiquam speciē
 libertorū. Itē,
 qd dictio quasi,
 & dictio quo-
 dammodo im-
 portant impro-
 prietate. Item,
 quod lex cen-
 setur perpetua.
 Syluest.

* i Peruenerūt.
 id est, qui facti
 sunt plenē li-
 beri.

* §. 6. De tribus. N. A.
 liberorum ge-
 neribus notau-
 imus ad §. vlt. §.
 de liberti.

* k Quodamo-
 do. Non enim
 est verē pecu-
 lium, cū sint
 liberi: ut C. de
 inofficio. testa. c. 1. an.
 l. 6. in fin. 771.

* l Nominatim.
 Quid hoc sic,
 dicit: ut suprà de
 exhereda. libe.
 §. primo.

E c :

Successio
 liberti-
 norū &
 ingenuo-
 rum triplex
 citat dif-
 fert.

f a Foram. f. manumissorū.

b Quibus, scilicet, Latinis.

c Ad ciuitatē Romanam. f. ut ciuis Romanus efficeretur, imperatoris ius auctorū anullorū vel natales: qđ inuito patrono non est faciendū: ff. de nat. re. l. ij. in fi. & l. pen. & fin.

d Cōstitutio. ff. de lat. lib. toll. per totum. Accur.

e In perpetuū deleri. Nota qđ quando fit abrogatio alicuius iuris intelligitur esse perpetua, quia lex semper loquitur, & est in viridi obseruantia: vel. Arriani. Co. de hære. Angelus. f. Quibusdam adiectionibus. f. decem, vel undecim casibus: ut C. de lat. lib. toll. per totū.

DE ADSI. gnatione libertorum.

f Suprà visum est, quemadmodum patroni & eorū liberi succedant libertis. Verū quia liberti interdum cōsueuerūt adsignari liberis patronorum, id eo de hac assignatione subdit. Porcus.

g Nūma. Totus iste ritus diuiditur in tres partes. Pri-

exheredati facti, extraneis hereditibus eorū iu bonis Latinorum preponeretur. Quibus etiā superuenit diui Traiani edictū, quod eundē hominem, si inuito, vel ignoratē patrono ad ciuitatē Romanā venire ex beneficio principis festinaret, faciebat quidē viuum ciuem Romanum, Latinum verō morientem. Sed nostra cōstitutio propter huiusmodi conditionū vires, & alias difficultates, cum ipsis Latinis etiam legem Iuniam, & senatuscōsultū Largianū, & edictum diui Traiani, in perpetuū deseruimus: ut omnes liberti ciuitate Romana fruantur, & mirabili modo quibusdā adiectionibus ipsas vias, quæ in Latinitatem ducebāt, ad ciuitatē Romanam accipiendam transposuimus.

YITV. IX.

DE ADSI. gnatione libertorum.

g Patrono duos pluresve liberos in potestate habē-

ri cōstituitur est libertum vni libertorum assignare: per quon assignatione alius cōstitutus, solus efficitur patronus, & succedat in bonis liberti, aliis libertis prius exclusis: si is cui assignatus facta fuit, sine sobole cedat, ad ceteros eius patronatus transferatur. Item, emancipatione eius cui fuit assignatus libertus, assignatio prius facta euanesceat.

h Nūma (quod ad bona libertorum attinet) admonendi sumus, cōsuisse Senatū, ut quamuis ad omnes patroni liberos, qui eiusdem gradus sunt, æqualiter bona libertorum pertineant: tamen licere parenti vni ex liberis assignare libertū, ut post mortem eius solus is patronus habeatur, cui assignatus est: ceteri liberi qui ipsi quo-

que ad eadem bona, nulla assignatione interueniente, pariter admitterentur, nihil iuris in his bonis habeant, sed ita demum pristinum ius recipiant, si is, cui assignatus est, decesserit nullis liberis relicto. Nec tantum libertum, sed

mod. pater paterque vni ex liberis libertum assignare: & illi solus libertus succedit. Secundū declarat quibus liberis hoc fieri possit. Tertiū quibus verbis, & in qua voluntate. Secunda ibi, Natur antē, Tertia ibi, Nec interest. Accur. i. In summa. Nota, quod res facile redit ad naturam suā pristinam. Item, cessante impedimento, cessat effectus ipsius, Sylu.

g Senatū. Cuius verba sunt ff. eodē. de assignand. libert. l. prima.

h Aequaliter, i. N. A. tamen ut in capita, non in stirpes diuideretur. Vlpianus titulo vigesimo septimo.

i Pertineant. Nulla, scilicet, facta assignatione.

j Eius, scilicet patroni.

k Post mortem N. A. eius. Assignatio autem fit, & per testamentum, & inter vivos: sed eius effectus post mortem deseritur.

l a fi

et filio. Etiam posthumus: ut ff. eod. de assignand. libert. l. fin.
 N. A. 1 Assignare. Assignare libertatem est, vnum ex pluribus liberis designare, cuius illum proprium esse velit. l. 167. ff. de verb. signif.

Ita ut in vtero sine libertate mortuo, reliqui ius pristinum recuperent. lege j. & pass. ff. hoc tit. b b Pluresve liberos. Nam in vno non est necesse. Accur.

c Num. i. aa. d Euanescent. ff. eod. l. verum ei contra. Sol secundu Plac. ibi valet assignatio facta emancipato, ut ibi licet emancipatione hoc potest, si antea facta fuerit assignatio: ut hic argum. ff. de arbit. l. non distinguem. s. sacerdotio. vel dic secundum Azon. q. In l. contraria non dicit fieri assignationem in emancipato: sed querit an soli fieri in potestate possit. sed nec in d. l. de arbit. dicit solui compromissum, sed non compelli sententiam dicere. Accur.

q Prima solutio verior est secundum Christophorum: quia quando assignatio fit filio emancipato, pater est in certus de conditione ipsius, & valet: sed si fuit in potestate, existente eo emancipato euanescent. Syl.

l. d. i. c. i. Requiritur ergo, ut assignatio teneat, quod filius sit in pote-

etiam libertatem, & non tantum filio; nepotique, sed etiam filiae, neptique, assignare, permittitur.

q Vri ex liberis in potestate potest libertus assignari in omni voluntate, & quibuscunque verbis. Arcadius.

q Datur autem hac assignandi facultas ei, qui duos, pluresve liberos in potestate habebit: ut eis, quos in potestate habet, assignare libertum libertamve liceat. Unde querebatur, si eum, cui assignauit, postea emancipauit, num euanescent assignatio? Sed placuit euanescent: quod & Iuliano, & aliis plerisque visum est. Nec interest, testamento quis assignet, an sine testamento: sed etiam quibuscunque verbis hoc patroni permittitur facere, ex ipso Senatusconsulto,

state, ut hic, siue sit exheredatus, siue non: siue iam natus, siue posthumus: ut l. prima. ff. eodem.

c Quibuscunque verbis. Etiam nutu: ut ff. eod. l. j. s. assignare. & pure vel sub conditione. ff. eod. l. assignare.

quod Claudiani temporibus factum est, Sabellio Rufino, & Asterio Scapula C O S S.

TIT. X.

DE BONORUM POSSESSIONIBUS.

q Bonorum possessiones introduxit Praetor, iuris civilis emendandi, impugnandi & adiuvandi, seu confirmandi gratia, quae tam ex testamento, quam ab intestato competunt ex testamento quidem duae, ab intestato vero octo quarum quatuor vix potest superuacuas rescacari. Iulianus, & ad sex ordinarias omnes redegit: septimamque extrordinariam adiutricem locum est, quod non lege bonorum possess. ex testamento, vel ab intestato alicui daretur.

Vs * bonorum possessio-

rum possessionem, ideo subdit de bonorum possessionibus.

I V bonorum. Totus iste titulus diuiditur in quatuor partes. Primae,

AD. D. P. O. Quod autem habet in fine Sabellio. &c. Ant. Augu. lib. emend. j. c. 7. reponit. ex Pande. Florent. Velleo Rufino, & Asterio Scapula C O S S.

1 Euanescent. I. N. A. 1 bertus est patroni familiae est: itaque sublato est patroni familia, filius libertus esse non potest.

† Quibuscunque verbis. Assignatio non fit etiam legitimus: nullis formulis directis, aut sollemnibus verbis contrahat. Itaque adimplenda merum voluntate potuit. l. j. s. vij. hoc tit.

DE BONORUM POSSESSIONIBUS.

q Supra visum est de hereditatibus, quae ex testamento, & ab intestato deferuntur iure civili, & partim iure Praetorio. Verum quia Praetor interdum emendauit, interdum confirmauit ius civile, in successione testati, & intestati, dando bono-

ex vi. p. i. E. p. i. s. r.

causas propter quod aut intro-
duci a bonorum possessione de iure Prætorio.
Secundum, ponit quæ bonorum possessionem Præ-
tor fecit: Tercio, Imperator quasdam
corrigit, & emendat. Quarto, quantum
tempus & qua-
le statum sit
ad agnoscendam
bonorum pos-
sessionem. Secun-
da ibi, Sunt au-
tem bonorum.
Tertia ibi, Sed
etiam quid. Quar-
ta ibi, Cum igitur
plures.

Præ-
tor urbanus potestatem habebat Romæ
de boni civium pro arbitrio dispo-
nendi: nam Prætor est ius civile loquens.
Itaque & secundum & contra testato-
ris tabulas, ac voluntatem bonorum
possessiones dabat. Ac quemadmodum
quidem contra leges duodecim Tabu-
larum & capite minutis, & cognatis
bonorum possessionem daret, supe-
rius explicatum est. Sed ecce, C. Cu-
rius posthumus, qui natus, non est
inter suos, futurus, veluti ex filio e-
mancipato nepotem heredem scrip-
sit. Lex duodecim Tabularum testa-
mentum rescindit, Prætor pro suo im-
perio valere vult: ac posthumum nato
dat bonorum possessionem. Quinimo
leges Romæ conservabantur per Præ-
torem: unde dicitur ius Honorarium,
vix vox iuris civilis, nam ecce, Tici-
nius heredem instituit Cornelium, ac
filius Ticius bona possidebat. Corne-
lius impetravit à Prætore, ut sibi li-
ceat ea bona possidere: cogiturque de-
functi filius ejus possessionem cedere. Itē
suis, & agnatis dat bonorum possessionem.
De agnatis exempla sunt in Ver-
rina tertia, quam ibi studiosè adoles-
cens, lectu necessariam esse iudico.
Cor. V. bul.

Nota, quid sit emendare. Item, quid
de iure antiquo posthumus alienus
non poterat heres institui. Item, ex
fin. quod nostra interest admitti ex
pluribus capitibus ad successionem. Syl-
vester.

N. A. Ut in rebus singulis acquirendis se-
paratur dominium proprietatis, à
dominio, sive à iure possessionis,
ita etiam in universis, Hereditas: He-
reditas tribuit titulum proprietatis.
Bonorum possessio, possessionis pos-
sessionem. Dominum lex facit, pos-

sessorem, Prætor. Rursus, Hereditas
incipit esse à mortis momento, & de-
finit esse, ubi ad ea adquirenda est: ac
bonorum possessio, tum demum esse
incipit, cum à Prætore data est. Ideo

emendavit, sicut
suprà dictum est:
sed in eorum quo-
que, qui testamen-
to facto, decesse-
rint. Nam si alie-
nus posthumus &
heres fuerit insti-

non definitur
ius succedendi,
sed ius perse-
quendi domi-
nij. lege pri-
ma. ff. hoc ti-
tulo. Dominiū
autem intelli-
gitur tantum pos-
sessionis. Præ-
terea alia est
bonorum sin-

gularium possessio, ut fundi, aut do-
mus: alia uniuersorum. Illa est facti, &
corporali apprehensione constat: hæc
iuris magis quam facti.

a Ius bonorum possessionis, id est,
bonorum possessio, quæ est ius per-
sequendi retinendique patrimonij,
quod cuiusque, cum is moritur, fue-
rit: ut ff. eodem. lege quarta. §. bo-
norum.

b Emendandi, id est, supplendi:
quia minus plene dixerat ius civile,
non cognoscens emancipatos: ut su-
prà de hereditariis quæ ab intesta-
to. §. emancipati. sic ad legem Rho-
diam de iactu. lege vltima. §. primo,
& finali. vel dic, emendandi proprie,
ut in agnatis feminis, ubi ius Præto-
rium contra ius civile induxit: ut su-
prà de legiti-ma agna. suc. §. ceterum.
versicul. sed quia. & in posthuma: ut
infra §. proximo.

c Dic, quod aliter resoluit Fortunius
in l. Gallus. in principio. ff. de liber.
& posthum. ut suprà emenderetur in v-
niuersum. l. xij. Tabul. tanquam quæ
prætermisisset, non quæ contrarium
disposuisset. Syluester.

d Emendandi. Emendandi, imò supplē-
di, quæ quasi oblivione lex præterit.
Nam contra leges non potest bonorum
possessionem dare: veluti cælibi, eman-
cipatoque lex oblita esset.

e Prætor emendavit. Expone, ut
suprà.

f Alienus posthumus. Quis sit,
dic, ut suprà titu. de legatis. §. post-
humus.

g Alienus posthumus. Notavi suprà in
§. posthumus de lega. Incertam perso-
nam instituere non licebat: quia cer-
tum consilium oportuit esse testantis.
Ulpianus auctor in fragm.

h Adite

† Pertinet à - N.A.

ADDITIO. Cur autem Prætor heredem facere non possit, vide copiosè apud Alciatum, li. Parer. 3. c. 3.

N. A. Hæredem facere. Lex facit hæredes, Senatusconsultum quoque facit hæredes, non magis

quàm quiuis alius magistratus, ut Consules. S. j. de fid. her. l. ij. si usufruct. petat. Tacitè populi consensus, qui pro lege habetur, rerum dominia etiam pleno iure transfert, ait Imperator infra de adquis. per arrog. Dominia rerum iusta & plena, certis tamen, & legitimis modis adquiruntur: mæcipatione, usufructu, in iure cessione, adiudicatione. Itege Vlpia. in tit. Hæreditas per mæcipationem acquirebatur, cum testamentum per æs & libram factum erat. Dabatur bonorū possessio tantum secundum tabulas

redes quidem ipso iure nō sunt. nam Prætor heredem facere nō potest. Per legem enim tantum, vel similem iuris* constitutionem hæredes sunt: veluti per senatusconsultum & constitutiones principales, sed cum eis Prætor dat bonorum possessionem, loco heredum constituuntur^b, & vocantur bonorum possessores.

¶ Prætor amplius successionis materiam vltimus, quam si per legem duodecim tabularum

Adhuc autem & alios complures gradus Prætor fecit in bonorū possessionibus dādis, dum id agebat, ne quis sine successore moreretur. Nā angustissimis finibus constitutum per legem duodecim Tabularum ius percipiendarum hereditatum Prætor ex bono, & æquo dilatauit.

¶ Decem bonorū possessiones hic enumerantur, quarum duæ primæ competunt testamento facto: reliquæ verò ab iure Prætoris. Sunt autem bonorum possessiones ex testamento quidem hæc: prima, quæ præteritis liberis datur, vocaturque contra tabulas * & f. Sec-

anibus. Hoc ait, quia solos suos hæredes, & agnatos admittebat.

f Præteritis liberis. Siue emancipatis, siue non: ut C. de lib. præte. l. maximum. circa princ. Accur.

Non tamen datur ex hereditatibus nec institutis, nisi commissio edicto per præteritos: ut l. non putauit. in principio. & s. finali. ff. de bonorum possess. contra tab. licet adhuc dictus præteritis non petat, nec amplius petere possit bonorum possessionem contra tabulas, secundum Angelum.

g Contra tabulas. Sed quare datur suis contra tabulas: cum ipso iure nullum sit testamentum: ut supra de exhered. liber. in principio. Respon. duas habet vias: vnam de iure civili per quam po-

Adhuc autem. c. 4. s. v. s. Et quæ est: dem causæ Prætorum impulit: ut illas bonorum possessiones inueniret? Nimirum, ne ciues Romani successore carerent. nam legibus xij. Tab. non satis

multis casibus prouisum erat: utpote primis temporibus, quibus nondum satis perspectum erat, quid usus rerum postularet. Sequens, per se intelligitur. Cor. Vib.

c Complures. Quam lex duodecim Tabularum. vel quam dixerat.

d Ne quis. Sic ff. de interrog. acti. l. & quia. in princ.

e Nam angustissimis. Nam sui hæredes & agnati tantum succedebant de iure civili, ius integrum habentes: quia non sunt emancipati. de aliis enim non dicitur: ut s. de her. quæ ab intest. s. j. & de leg. agn. suc. in princip.

Angustissimis. N. A.

f Præteritis liberis. Siue emancipatis, siue non: ut C. de lib. præte. l. maximum. circa princ. Accur.

Non tamen datur ex hereditatibus nec institutis, nisi commissio edicto per præteritos: ut l. non putauit. in principio. & s. finali. ff. de bonorum possess. contra tab. licet adhuc dictus præteritis non petat, nec amplius petere possit bonorum possessionem contra tabulas, secundum Angelum.

g Contra tabulas. Sed quare datur suis contra tabulas: cum ipso iure nullum sit testamentum: ut supra de exhered. liber. in principio. Respon. duas habet vias: vnam de iure civili per quam po-

est dicere nullum. Aliam de iure prætorio, per quam non dicit nullum, sed annullandum cum nec fieri, nec desinere possit hæres de iure prætorio: ut C. de lib. præter. l. si. & s. eo. §. quos autem.

[Adde pro intelligentia huius oppos. quod quamvis articulus sit valde disputabilis, tamen communis doc. resolutio est, quod testamentum in quo filius in potestate est præteritus, sit ipso iure nullum. in l. posthumus. Co.

de bonorum possess. cont. tab. Datur tamen contra tab. diversimodè ad rumpendum: nam si præteritus sit emancipatus, tunc datur proculdubio ad rumpendum testamentum, quia testamentum valet iure civili. Si præteritus sit filius in potestate, tunc licet sit nullum, tamen datur ad rumpendum, prout de facto processit: & ad declarandum nullum. non enim erat necessaria in filiis in potestate talis bon. poss. contra tab. sed occasione emancipatorum ipsis etiam concessa fuit sub vna determinatione. s. eadem. s. de hæred. quæ ab intest. & ita resoluit pluribus verbis Decis. in d. l. posthumus. in iij. dubio. vers. tertius & ultimus & ita tenet Syl.] Itē quare contra tab. dicitur ex testamento, cum magis contra testamentum dici deberet, cum rumpitur testamentum: ut C. de col. l. ut liberis? Resp. idē iure se dicitur, quia sine testamento competere non potest. Itē, quare hanc præmissit, cum secundum tabul. dignior sit? Respon. quia donec ista comperit, illa dari non potest: ut ff. de secun. nup. l. 1. §. 2. quissimum. j. respon. [Respectu ergo bonorum possessio contra tab. non est dignior: respectu aliarum, quia datur secundum voluntatem testatoris, dicitur dignior, prout declarat Deci. in rub. C. de contra tabul. in fin. Syl.] Item, nunquid hæc parenti datur contra tab. filij emancipati? Resp. sic. ad instar patroni: ut ff. si a pa. quis sue. ma. l. j. & arg. ff. de bon. damn. l. si. sic ff. si ca. test. nul. exta. l. j.

Ad 3. Contra tabulas. Bonorum possessio contra tabulas testamenti deferatur liberis præteritis, i. neque institu-

tis, neque ut oportet exheredatis. l. j. & pass. ff. cont. tabul.

a Secundum tabulas. Sic ff. si ca. test. nul. exta. l. j. Et hoc, quando testamentum factum est in scriptis, alijs secundum nuncupationem: ut C. de secun. tab. l. ij.

b fecit b. Et primo loco sint heredes, & iis, qui ex edicto Prætoris inter suos * hæredes connumerantur^d, dat bonorum possessionem, quæ vocatur Vnde liberi^e f. Secundo, legiti-

gnatū. Vnde nomen secundum tab. Sed & ad ipsius exempli decernitur etiā nūcupatis secundum nūcupationē; nō ex verbis, sed ex sententia. l. 7. l. 8. in fi. ff. sec. tab. l. 2. C. secun. tab. l. vlt. C. de codicil. b Fecit. Sic ff. si ca. test. nul. exta. l. j. in principio.

c Primo loco. l. inter eas, quæ ab intestato deferuntur. Et not. hunc ordinē qui sequitur in edicto fuisse, sed nō in observando: ut infra sequitur.

d Connumerantur. Ut suprà de hæred. quæ ab inte. §. ij. & s. emancipati.

e Vnde liberi. Quid erit contra filio emancipato mortuo? Responder, pater habet bonorum possessionem. Vnde parentes, vel vnde liberi, utiliter: cum quæ ratione vocent patrem ad hereditatem filij: ut ff. de inoffic. test. l. nam & si ff. vnde liberi. l. scripto. Vel dic vnde legitimi, cum semper contracta fiducia enim emancipet: ut de legiti. agnato. succ. §. fin. [Communis conclusio docto. Citramon. est contra gloss. hic. Tenent enim, quod de iure utilis vnde liberi, vnde parentes. Ultramontani tenent contrarium: quæ opinio disputando teneri potest: ut per Ludou. Goza. in l. qui se patris. C. vnde liberi. post alios. In quo adverte: quia maxima est utilitas, nam si præter venit per vnde liberi, poterit venire ex triplici capite: & sic habet tres annos utiles ad succedendum filio, s. per vnde liberi, per vnde agnati, & per vnde cognati. l. j. §. sed videndum. ff. de successio. edict. alijs haberet tantum duos. Sylu. Item, nunquid filio in bonis matris datur hæc bonorum possessio. Resp. nō: ut C. de suis, & legi hæ-

B = 5

suu.

Pater
qui iure
venit
ad bona
filij
emanci-
pati.

S. A.